

Паулу Коелю

Вещицата от Портобело

На С.Ф. Кс. – слънце, разпръснало светлина и топлина по пътя си, и пример за онези, чието мислене надхвърля собствените им хоризонти.

Никой, кога запали светило, не го туря на скрито место, нито под крина, а на светилник, за да виждат светлината ония, които влизат.

Лука, 11:33

Преди тези изявления да напуснат бюрото ми и да поемат по пътя, който в крайна сметка съм им отредил, мислех да ги превърна в традиционна биография, където реалната история е описана след задълбогено проугване.

Заех се да прогетая някои биографии, които можеха да ми бъдат от полза при писането, и разбрах едно – авторовото мнение за главния герой неминуемо оказва влияние върху резултата от проугването. Тъй като намерението ми не беше да споделям какво мисля аз, а да покаока как историята на „вещицата от Портобело“ е видяна от основните действащи лица, изоставих идеята за биография. Реших, ще е по-добре просто да пресъздам разказаното от тях.

Херън Райън, 44 г., журналист

Кой не пали лампа, за да я скрие зад вратата. Целта на светлината е да разпръсква повече светлина, да отвори очите на хората и да им разкрие чудесата, които ги заобикалят.

Никой не принася в жертва най-важното, което притежава – любовта си.

Никой не поставя мечтите си в ръцете на онези, които могат да ги унищожат.

Никой освен Атина.

Дълго след смъртта ѝ нейната бивша учителка ме помоли да я придружа до град Престопанс в Шотландия. Там, позовавайки се на някакъв феодален закон, който още през следващия месец беше премахнат, градът публично оневини и реабилитира 81 човека (и техните котки), екзекутирани по обвинение в магьосничество през XVI и XVII век.

Според официалния говорител на лордовете на Престънгрейндж и Долфинстоун „мнозинството били осъдени без никакво конкретно доказателство, само въз основа на показанията, дадени от свидетелите на обвинението, които твърдели, че усещат присъствието на зли духове“.

Няма смисъл отново да припомням всичките ексцесии на Инквизицията, с килиите за изтезания и кладите, пламтящи от омраза и желание за мъст. Но по пътя Еда неведнъж каза, че в този жест има нещо, което на нея ѝ е трудно да приеме – градът и четиринай-сетият лорд на Престънгрейндж и Долфинстоун „прощават“ на брутално екзекутираните.

– Вече сме в XXI век, а потомците на истинските престъпници, на онези, които са погубили невинни хора, все още смятат, че е тяхно право да „прощават“. Разбирате ли какво имам предвид, Херън?

Разбирах. Нов лов на вещици започва да набира скорост. Този път оръжието не е вече нажеженото желязо, а иронията и репресията. Всеки, който случайно открие у себе си някаква дарба и се осмели да говори за своите възможности, ще бъде приет с недоверие. И обикновено съпругът, съпругата, бащата, синът, който и да било, вместо да се гордее с тази дарба, накрая забранява тя да се споменава – да не би семейството да стане за присмех.

Преди да познавам Атина, смятах, че подобни дарби са просто проява на непочтено експлоатиране на човешкото отчаяние. Пътуването ми до Трансилвания във връзка с документалния материал за вампирите

също имаше за цел да покаже колко лесни за манипулиране са хората. Някои суеверия, колкото и да са абсурдни, остават да битуват във въображението и накрая от тях се възползват хора без скрупули. Когато посетих замъка на Дракула, реконструиран само за да внушава на туристите, че се намират на изключително място, бях потърсен от представител на правителството. Той намекна, че ще получа „внушителна“ (тази дума използва) премия, когато филмът бъде излъчен по Би Би Си. Според този човек аз съдействах за поддържането на важен мит и заслужавах щедро възнаграждение. Един от екскурзоводите каза, че от година на година броят на посетителите расте. Всяко споменаване на мястото щяло да има положителен ефект, независимо дали се твърди, че замъкът не е автентичен и че Влад Дракула е историческа личност, която няма нищо общо с мита, или че всичко е плод на делириума на някакъв ирландец (*Б. р.: Брам Стоукър*), който никога не е посещавал тези места.

Точно тогава осъзнах, че колкото и строго да се придържам към фактите, неволно помагам на лъжата. И макар че идеята на моя филм беше да развенчая мястото, хората пак ще си вярват в каквото пожелаят. Екскурзоводът имаше право – в действителност аз съдействах на пропагандата. Веднага се отказах от проекта, въпреки че вече бях инвестирал значителна сума в пътуването и проучванията си.

Но отиването до Трансилвания в крайна сметка оказва огромно влияние върху живота ми – запознах се с Атина, която търсеше майка си. Съдбата, забулената в мистерии неумолима съдба, ни изправи един срещу друг в невзрачното фоайе на един още по-невзрачен хотел. Присъствах на първия ѝ разговор с Диъдри, или Еда, както обича да я наричат. Присъствах така, сякаш наблюдавах самия себе си в безсмислената борба на сърцето ми срещу това да бъда привлечен от жена, която не е от моя свят. И ликувах, когато разумът изгуби битката и единствената алтернатива беше да се предам и да приема, че съм влюбен.

А тази любов ми даде възможност да присъствам на ритуали, за които изобщо не подозирах, че съществуват. Видях две материализации, няколко транса. Смятайки, че съм заслепен от любовта, се усъмних във всичко, но вместо да ме парализира, съмнението ме тласна в океан от неща, чието съществуване не допусках. Тъкмо тази сила ми даде възможност в най-трудните моменти да се изправя срещу цинизма на приятели журналисти и да пиша за Атина и нейната работа. И тъй като любовта ми още е жива, макар че самата Атина е мъртва, аз съм все така силен. Ала най-голямото ми желание е да забравя всичко, което съм виждал и научил. В този свят аз можех да плувам единствено хванат за ръка

с Атина.

Това бяха нейните градини, нейните реки, нейните планини. Сега, след като тя си отиде, на мен ми е нужно час по-скоро всичко да се върне постарому.

Ще се концентрирам върху проблемите на движението по пътищата, върху външната политика на Великобритания, върху данъчното облагане. Искам отново да мисля, че магията е просто добре отработен трик. Че хората са суеверни. Че нещата, за които науката няма обяснение, не бива да съществуват.

Когато сборките в Портобело започнаха да стават неконтролируеми, зачестиха разговорите за нейното поведение, макар днес да съм щастлив, че тя никога не ме послуша. Защото, ако има някаква утеха в трагедията да изгубиш любим човек, тя е в необходимата вяра, че може би така е по-добре.

Аз лягам и ставам с тази увереност – по-добре, че Атина си отиде, преди да слезе в ада на този свят. Никога нямаше отново да постигне вътрешен мир след събитията, определили я като „вещицата от Портобело“. Остатъкът от дните ѝ щеше да представлява горчив сблъсък между нейните най-съкровени мечти и колективната реалност. Доколкото я познавам, тя щеше да се бори докрай, да вложи цялата си енергия и да пожертва радостта си, опитвайки се да докаже нещо, в което никой не е готов да вярва.

Кой знае. Тя търсеше смъртта както корабкрушенецът търси остров. Сигурно е стояла на много спирки на метрото късно вечер, очаквайки похитителите, които все не идваха. Ходеше в най-опасните квартали на Лондон в издирване на нападателя, който така и не се появи. Предизвика гнева на силните, които не успяха да дадат глас на яростта си.

Докато най-сетне намери смъртта си – беше брутално убита. Но в края на краищата колко от нас не са видели как само за миг изчезват важните неща в живота? И не става дума единствено за хора, а също и за идеали, за мечти. В състояние сме да устоим ден, седмица, няколко години, но накрая винаги губим. Тялото ни продължава да е живо, но на душата рано или късно бива нанесен смъртоносен удар. Съвършеното престъпление. Така и не узнаваме кой е погубил радостта ни, какви мотиви е имал, не научаваме къде са виновниците.

А виновниците, които не назовават имената си, дали съзнават докъде водят техните действия? Мисля, че не, защото и те самите са жертви на създадената от тях реалност – колкото и да са тиранични, арогантни, безсилни и властни.

Те не разбират, а и никога не биха разбрали света на Атина. Чудесно е, че го казвам тъкмо така – *света на Атина*. Най-накрая приемам, че съм бил там само пътьом, оказано ми е било благоволение като на човек, който е допуснат във великолепен дворец, яде най-отбраните ястия, но знае, че това е само едно празненство – дворецът не му принадлежи, храната не е приготвена с неговите пари, в даден момент светлините ще угаснат, стопаните ще си легнат, прислугата ще се разотиде по стаите, вратата ще бъде затворена и той отново ще се окаже на улицата, очаквайки таксито или автобуса, които ще го върнат в посредственото му ежедневие.

И аз се завръщам. По-точно част от мен се завръща в света, където има смисъл само онова, което може да бъде видяно, докоснато и обяснено. Отново искам да ме глобяват за превишена скорост, искам хората да се карат пред касите в банката, да се оплакват от времето, искам филми на ужасите и Формула 1. В този свят ще трябва да живея през остатъка от дните си. Ще се оженя, ще имам деца, а миналото ще е далечен спомен, за който денем ще се питам: как съм могъл да бъда толкова сяп, как съм могъл да бъда толкова наивен?

Ала зная също, че нощем друга част от мен ще блуждае из пространството и ще контактува с неща, които са точно толкова реални, колкото е и този пакет цигари и чашата с джин. Душата ми ще танцува с душата на Атина, аз ще съм с нея, докато спя, ще се събудям плувал в пот, ще пия вода в кухнята и ще разбере, че за да се преборя с призраците си, трябва да използвам някои неща, които не принадлежат на действителността. Тогава, по съвет на баба ми, ще поставя една отворена ножица на нощното шкафче и така ще отрежа продължението на съня.

На другата сутрин ще гледам ножицата и ще се упреквам. Но аз трябва отново да се нагодя към този свят, иначе ще полудея.

Андреа Маккейн, 32 г., актриса

„Никой никого не може да манипулира. В една връзка и двамата знаят какво правят, дори после някой от тях да се оплаква, че е бил използван.“

Така казваше Атина, но правеше тъкмо обратното. Аз бях използвана и манипулирана, а чувствата ми въобще не бяха зачетени. Нещата са още по-сериозни, когато става дума за магия. В крайна сметка тя беше моя учителка. Трябваше да ми обясни свещените мистерии, да събуди у мен незначайната сила, която всеки притежава. Когато се впускаме в приключение из такова непознато море, сякво се доверяваме на нашите водачи и вярваме, че те знаят повече от нас.

Е, аз мога да ви уверя, че не е така. Не знаят повече. Нито Атина, нито Еда, нито хората, с които се запознах покрай тях. Тя твърдеше, че се учи, докато преподава, и въпреки че в началото отказвах да повярвам, накрая се убедих, че може би е истина. Установих, че това е още един от многото ѝ начини да ни накара да свалим гарда и да се предадем на нейното очарование.

Хората, които са отдадени на духовно търсене, не мислят, те искат резултати. Искат да се почувстват силни и да са далеч от безличната тълпа. Искат да бъдат специални. Атина си играеше с чувствата на другите по доста плашещ начин.

Струва ми се, че в миналото си Атина се е прекланяла пред света Тереза от Лизийо. Католицизмът не представлява интерес за мен, но доколкото знам, Тереза е имала нещо като мистично и физическо единение с Бог. Атина веднъж спомена, че би желала съдбата ѝ да е като нейната. В такъв случай трябваше да влезе в манастир и да посвети живота си на съзерцание или помощ за бедните. Би било далеч по-полезно за света и далеч по-малко опасно от това чрез музика и разни ритуали да води хората към отровно пристрастяване, чрез което можем да влезем в контакт с най-доброто, но също така и с най-лошото от нас.

Аз я потърсих, за да намеря отговор на въпрос, свързан със смисъла на моя живот – въпреки че не се издадох при първата ни среща. Още в началото трябваше да съм разбрала, че Атина не се интересува от това. Тя искаше да живее, да танцува, да прави любов, да пътува, да се обгражда с хора, за да им покаже колко е мъдра, да демонстрира дарбите си, да провокира съседите и да се възползва от нашето невежество, макар и

придавайки духовно лустро на търсенията си.

Винаги когато се срещаме – за магически ритуали или за да отидем на бар, – аз усещах силата ѝ. Почти бях в състояние да я докосна – толкова мощно проявление имаше. Отначало бях очарована, исках да стана като нея. Но веднъж в един бар тя започна да коментира „Третия ритуал“, който е свързан със сексуалността. Направи това пред моя приятел под претекст, че ме обучава. По мое мнение целта ѝ бе да съблазни мъжа, когото обичах.

И, разбира се, накрая успя.

Не бива да се говори лошо за хора, които са преминали от този живот в астралния свят. Но на Атина няма да ѝ се наложи да отговаря пред мен, а пред всички онези сили, които, вместо да впрегне в услуга на човечеството и за своето собствено духовно извисяване, тя използва единствено за лични облаги.

А ето и най-лошото. Започнатото от нас можеше и да доведе до нещо добро, ако не беше стремежът ѝ към показност. Трябваше просто да действа по-дискретно и днес щяхме заедно да изпълняваме отредената ни мисия. Но тя не успяваше да се контролира, смяташе се за господарка на истината, мислеше, че е в състояние да преодолее всички прегради, използвайки чара си.

И какъв беше резултатът? Аз останах сама. А вече не мога да захвърля работата по средата. Трябва да стигна до края, въпреки че понякога се чувствам слаба и почти винаги съм обезсърчена.

Не се изненадвам, че животът ѝ свърши така – тя вечно флиртуваше с опасностите. Казват, че екстро-вертите са по-нешастни от интро-вертите. Тъкмо за да компенсират това, имат нужда да доказват на себе си, че са доволни, щастливи, че харесват живота си. В нейния случай това е свършено върно.

Атина осъзнаваше харизмата си и направи нещастни всички, които я обичаха.

Включително и мен.

Диъдри О'Нийл, 37 г., лекарка, позната като Еда

Ако един непознат мъж се обади днес по телефона, поговорим си малко, не настоява за нищо, не казва нищо особено, но все пак ни е оказал внимание, каквото рядко получаваме, сме готови да легнем с него още същата нощ, при това донякъде влюбени. Такива сме ние, жените, и в това няма нищо лошо – в природата ни е да се влюбваме лесно.

Тъкмо тази любов ме отведе при Майката, когато бях на деветнайсет години. Атина също беше на деветнайсет, когато за първи път изпадна в транс по време на танц. Но това беше единственото общо помежду ни – нашата възраст при посвещаването.

Във всичко останало бяхме напълно различни, особено в начина, по който се борехме с останалите. Като нейна учителка аз винаги давах най-доброто от себе си, за да мога да направлявам вътрешните ѝ търсения. Като нейна приятелка – макар да не съм сигурна, че тя ме смяташе за такава – се опитвах да я предупредя, че светът все още не е готов за промените, които тя се старееше да провокира. Спомням си как прекарах няколко безсънни нощи, докато взема решението да я оставя да действа на воля, водена единствено от доводите на сърцето си.

Най-големият ѝ проблем беше, че е жена на двайсет и втори век, която живее през двайсет и първи. И че позволява на хората да видят това. Дали си плати? Без съмнение. Но щеше да плати много по-висока цена, ако беше потиснала своята мощ. Щеше да е огорчена, разочарована, вечно загрижена „какво ще си помислят хората“, вечно повтаряща „нека първо свърша тази и онази работа, пък после ще се посветя на мечтите си“, вечно оплакваща се, че „подходящият момент така и не идва“.

Всеки търси съвършения учител. Ала учителите също са хора, макар ученията им понякога да са свещени. Но хората трудно възприемат това, че не бива да бъркат учителя с урока, ритуала с екстаза, човека, който им обяснява символа, със самия символ и неговата същност. Традицията е свързана със силите на живота, а не с хората, които я предават. Но ние сме слаби и молим Майката да ни прати водачи, когато тя ни праща само знаците на пътя, който трябва да извървим.

Горко на онези, които си търсят пастири, вместо да жадуват свободата! Срещата с висшата енергия е постижима за всекиго, освен за хората, които прехвърлят отговорностите си на другите. Времето ни на тази земя е свещено и трябва да използваме всеки миг.

Значението на това послание бе напълно забравено – дори религиозните празници се използват, за да се отиде на плажа, в парка или на ски. Вече няма ритуали. Обикновените дейности вече не се превръщат в свещеност. Когато готвим, се оплакваме, че си губим времето, а бихме могли да превръщаме храната в любов. Работим и смятаме, че това е Божие наказание, когато би трябвало да използваме уменията си, за да си доставяме удоволствие и да разпръскваме енергията на Майката.

Атина изкара на повърхността богатия душевен свят, който се намира във всеки един от нас, без да си дава сметка, че хората още не са готови да приемат заложите си.

Когато търсим смисъла на живота си или пътя на познанието, ние, жените, винаги се отъждествяваме с някой от четирите класически архетипа.

Девата (и тук не става дума за сексуалността) е онази, чието търсене се осъществява посредством пълната независимост. Всичко, което тя научава, е плод на способността ѝ сама да посреща предизвикателствата.

Мъченицата открива в болката, в себеотдаването и страданието начин да опознае себе си.

Светицата намира истинския смисъл на живота си в безграничната любов и в способността да се раздава, без да иска нищо в замяна.

И най-накрая Вещицата, която търси пълната наслада без ограничения и така оправдава съществуването си.

Атина представляваше и четирите едновременно. При положение че обикновено се избира само един от тези женски модели.

Естествено, можем да оправдаем поведението ѝ, като се позовем на факта, че всички, които изпадат в транс или екстаз, губят връзка с реалността. Но не е така – физическият и духовният свят са едно. Можем да съзрем Божественото във всяка пращинка, но това няма да ни попречи да я отстраним с мокра гъба. Божественото не изчезва, а се преобразява в чиста повърхност.

Атина трябваше да внимава повече. Когато разсъждавам за живота и смъртта на моята ученичка, съзнавам, че е по-добре да променя малко поведението си.

Лела Зейнеб, 64 г., нумеролог

Атина ли? Какво необикновено име! Да видим... нейното максимално число е девет. Оптимистка, общителна, не остава незабелязана в тълпата. Хората отиват при нея в търсене на разбиране, съчувствие, щедрост и тъкмо затова тя трябва да е много предпазлива, защото популярността може да ѝ завърти главата и накрая да изгуби, вместо да спечели. Също така трябва да си мери приказките, тъй като има склонност да говори повече, отколкото повелява здравият разум.

Що се отнася до минималното ѝ число – то е единайсет. Смятам, че се стреми към някакво лидерство. Проявява интерес към мистичното, чрез него се опитва да създаде хармония за околните.

Но това веднага влиза в несъответствие с числото девет, което представлява сбор от рождените ѝ дата, месец и година, сведени до една цифра. Тя винаги ще бъде преследвана от завист. Ще е обзета от тъга, ще бъде затворена и характерът ѝ ще ѝ създава проблеми. Да внимава със следните отрицателни вибрации: прекомерни амбиции, нетърпимост, злоупотреби с властта, екстравагантност.

Заради това несъответствие предлагам да се посвети на нещо, което изключва емоционалния контакт с хората, например да работи в областта на информатиката или инженерните науки.

Починала ли е? Съжалявам. С какво се занимаваше все пак?

С какво все пак се занимаваше Атина? Атина правеше от всичко по малко, но ако трябва да обобщя живота ѝ, бих казал, че тя бе жрица, която разбираше силите на природата. По-тогсно тя бе говек, който поради простата пригина, че няма какво да губи или да огаква от живота, рискува повеге от останалите и накрая се превърна в силата, която смяташе, че владее.

Работи като помощник в супермаркет, в банка, продаваше терени. И никога не престана да бъде проявление на жрицата, която носеше в себе си. Съ-жителствахме в продължение на осем години. Дължах ѝ това – да отдам погит на паметта и и да възстановя нейната идентичност.

Докато събирах тези материали, най-трудно ми беше да убедя хората да ми позволят да цитирам истинските им имена. Някои казваха, че не желаят да бъдат въвлечени в такава история, други искаха да запазят в тайна мнението и гувствата си. Обясних, че всъщност целта

ми е всегки замесени да я разберат по-добре, ала никои не би повярвал на анонимни разкази.

И тъй като всеки, с когото говорих, смяташе, че неговата версия за събитията е единствена и кате-горигна, накрая приеха. По време на записите разбрах, че нищо не е абсолютно еднозначно. Нещата съществуват в зависимост от индивидуалните възприятия. А често се оказва, че най-добрият начин да разберем кои сме е, като узнаем как ни възприемат околните.

Това не означава, че ще постъпим както огакват от нас, но поне ще се опознаем по-добре. Аз гувствах дълг към Атина да възстановя нейната история и да напиша нейната легенда.

Самира Р. Халил, 57 г., домакиня, майка на Атина

Моля ви, не я наричайте Атина. Истинското ѝ име е Шерин. Шерин Халил, нашата тъй обичана, тъй желана дъщеря. Аз и съпругът ми много искахме да е създадена от самите нас!

Но съдбата си имаше други планове – когато е прекалено щедра, винаги се явява някоя огромна пропаст, където всички мечти се сриват.

Живеехме в Бейрут във време, в което той бе смятан от всички за един от най-красивите градове на Близкия изток. Съпругът ми беше преуспял индустриалец, оженихме се по любов, пътувахме до Европа всяка година, имахме приятели, канеха ни на всички важни светски събития, дори веднъж приех в дома си американския президент, представете си само! Бяха три незабравими дни. През два от тях американските тайни служби претърсваха всяко кътче в дома ни (те вече от месец и нещо се бяха настанили в квартала ни, наемаха апартаменти, заставаха на възлови места, преструваха се на просяци или влюбени двойки). И един ден, по-точно два часа, празнувахме. Никога няма да забравя завистта в очите на нашите приятели и радостта, която изпитах от това, че мога да се снимам с най-влиятелния човек на планетата.

Имахме всичко, освен онова, което желяхме най-силно – дете. Следователно нямахме нищо.

Опитахме по всички начини, давахме обети, ходихме на места, където ни уверяваха, че е възможно чудо, консултирахме се с лекари, знахари, вземахме лекарства и пиехме всякакви вълшебни церове и еликсир. Два пъти пробвахме с изкуствено оплождане, но и двата пъти изгубих бебето. Втория път и десния си яйчник. Повече никой лекар не се нае да рискува с подобни опити.

Тогава един от многобройните ни приятели, запознат със случая, предложи единственото възможно решение – да си осиновим дете. Каза, че има връзки в Румъния и че няма да отнеме много време.

Месец по-късно отлетяхме за Румъния. Нашият приятел имаше важни дела с управляващия тогава диктатор, чието име не помня (*Б. р.: Николае Чау-шеску*), та успяхме да избегнем цялата бюрокрация и стигнахме до центъра по осиновявания в Сибиу, Трансилвания. Там ни очакваха с кафе, цигари, минерална вода и готови документи. Оставаше само да изберем детето.

Заведоха ни при пеленачетата, където беше много студено, и аз

недоумявах как са могли да оставят тези бедни създания в такива условия. Първата ми реакция беше да ги осиновя всичките, да ги отведе в нашата страна, където имаше слънце и свобода, но, разбира се, идеята ми беше нелудничава. Минавахме между креватчетата, слушахме как бебетата плачат и бяхме ужасени от решението, което трябва да вземем.

Повече от час двамата с мъжа ми не продумахме. Излязохме, пихме кафе, пушихме цигари, върнахме се. Това се повтори неколкократно. Забелязах, че жената, която отговаря за осиновяването, взе да става неспокойна. Трябваше незабавно да взема решението. Точно тогава, водена от инстинкт, който не бих се осмелила да нарека майчински, сякаш бях открила детето, което при това прераждане трябваше да е моето, но което се бе появило на тоя свят от друга утроба, посочих момичето.

Служителката предложи да обмислим по-добре. Точно пък тя, която изглеждаше така притеснена от нашето забавяне! Но аз вече бях решила.

Съвсем внимателно, за да не нарани моите чувства (смяташе, че имаме връзки с високопоставени хора от румънското правителство), тя ми прошепна така, че съпругът ми да не чуе:

– Знам, не е добър избор. Тя е дъщеря на циганка.

Отвърнах, че културата не се предава по генетичен път. Детето беше едва на три месеца, щеше да бъде моя и на съпруга ми дъщеря, възпитавана според нашата традиция. Щеше да посещава нашата църква, плажовете, по които щяхме да се разхождаме, щеше да чете френски книги и да учи в Американското училище в Бейрут. Освен това не знаех нищо – и продължавам да не знам – за циганската култура. Циганите пътуват, невинаги се къпят, лъжат хората и носят големи обици. Носят се слухове, че крадат деца, които отвеждат в катуните си, но тук се случваше тъкмо обратното – бяха изоставили едно дете, за да поема аз грижите по него.

Жената още веднъж се опита да ме разубеди, но аз вече се бях заела да подписвам документите и помолих съпруга ми да стори същото. Докато се връщаме към Бейрут, светът изглеждаше различен – Господ ми беше дал основание за моето съществуване, работа и борба в тая долина на сълзите. Сега имахме дете, което да оправдае всичките ни усилия.

Шерин израсна умна и красива – смятам, че всички родители говорят така, но мисля, че наистина беше необикновено дете. Веднъж, когато тя беше на пет години, един от братята ми каза, че ако пожелаела да работи в чужбина, името ѝ щяло да издаде нейния произход. Предложи да го сменим с нещо неутрално – Атина например. Естествено, аз вече

зная, че Атина не е само столица на държава, но и богинята на мъдростта, разума и войната.

Вероятно брат ми отдавна го е знаел, а също така е бил наясно, че арабското име може да ѝ създава проблеми в бъдеще. Занимаваше се с политика – като всички членове на семейството ни – и е искал да предпази племенницата си от задаващите се на хоризонта черни облаци, които само и единствено той беше успял да съзре. Най-изненадващо на Шерин ѝ хареса звученето на името. За един следобед започна да нарича себе си Атина и повече никой не можа да ѝ го избие от главата. За да ѝ доставим радост, ние също приехме името, смятайки, че скоро ще го забрави.

Възможно ли е едно име да е в състояние да повлияе на живота на човек? Защото времето си минаваше, но името остана и накрая ние свикнахме с него.

Още докато беше малка, установихме, че има религиозно призвание – беше много набожна и знаеше наизуст евангелията. Но това беше едновременно благословия и проклетие. В свят, все по-разединен от религиозните схващания, аз се тревожех за безопасността на дъщеря си. По онова време Шерин вече започваше да повтаря, сякаш е най-нормалното нещо на света, че има редица невидими приятели – ангели и светци, чиито образи тя виждаше в посещаваната от нас църква. Естествено, че всички деца по света имат видения, въпреки че рядко ги помнят след определена възраст. Също така имат навика да съживяват неодоушени предмети – кукли и плюшени тигърчета. Но ми се стори прекалено, когато веднъж отидох да я взема от училище и тя ми каза: „Видях жена, облечена в бяло, която приличаше на Дева Мария.“

Разбира се, че вярвам в ангели. Вярвам дори, че ангелите разговарят с малките деца, но когато едно дете започне да има видения с възрастни хора, нещата се променят. Зная редица истории за пастирчета, които твърдят, че са видели жена в бяло и това е съсипало живота им – започват да ги търсят, очаквайки да правят чудеса, свещениците се тревожат, селата се превръщат в места за поклонение, а бедните дечица завършват живота си в някой манастир. Ето защо се притесних от думите ѝ. На тази възраст Шерин трябваше да се вълнува от гримове, да лакира ноктите си, да гледа романтични сериали или детски програми по телевизията. Нещо не беше наред с дъщеря ми и аз потърсих специалист.

– Успокойте се – каза той.

За педиатъра специалист по детска психология, както и за повечето лекари, които се занимават с тия проблеми, невидимите приятели са

проекция на сънищата и помагат на детето да открие какви са желанията му. Помагат му да изразява чувствата си по безобиден начин.

– Но жена в бяло?

Той отвърна, че Шерин навярно не разбира начина, по който ние виждаме и обясняваме света. Предложи постепенно да започнем да я подготвяме за новината, че е била осиновена. Според него най-лошото, което можеше да се случи, бе тя да разбере сама. Тогава щяла да изгуби доверието си в света и поведението ѝ можело да стане непредсказуемо.

От този момент нататък ние започнахме да разговаряме с нея по друг начин. Не зная дали човек е в състояние да си спомни неща, които са се случили с него, докато е бил още бебе, но се опитахме да ѝ покажем колко много я обичаме и че не е необходимо да търси бягство в някакъв измислен свят. Трябваше да разбере, че видимият свят е така прекрасен, че родителите ѝ я предпазват от всяка заплаха, че Бейрут е красив, плажовете винаги са огрени от слънце и са пълни с хора. Без да изпадам в открит сблъсък с въпросната „жена“, аз започнах да прекарвам повече време с дъщеря си, канех приятелите ѝ от училище в дома ни, не пропусках възможност да проявя цялата си нежност.

Стратегията даде резултат. Съпругът ми пътуваше често, Шерин усещаше липсата му и в името на любовта той реши да промени малко начина си на живот. Самотните ни разговори бяха заменени от ведро обсяване и игри между майка, баща и дъщеря.

Всичко вървеше добре, докато една нощ тя не дойде в стаята ми, обляна в сълзи. Повтаряше, че се страхува, че адът е близо.

Бяхме сами вкъщи – на съпруга ми отново се беше наложило да отсъства и реших, че затова е така отчаяна. Но адът? На какво ги учеха в училище и в църквата? Реших на другия ден да говоря с учителката.

Ала Шерин не преставаше да плаче. Отведох я до прозореца, показващ Средиземно море, огряно от пълната луна. Казах ѝ, че демоните не съществуват, че има само звезди по небето и хора, които минават по булеварда пред дома ни. Обясних ѝ, че не бива да се плаши, успокоявах я, но тя продължаваше да плаче и трепери. След като в продължение на половин час се опитвах да я утеша, накрая започнах да се изнервям. Помолих я да престане, защото вече не е дете. Помислих си, че е дошла първата ѝ менструация, и дискретно я попитах дали е имало кръв.

– Да, много.

Взех малко памук и я помолих да легне, за да се погрижа за „раната“ ѝ. Казах ѝ, че на другия ден ще ѝ обясня и че няма страшно. Ала менструацията ѝ не беше дошла. Тя поплака още малко, но

вероятно бе много уморена, та бързо заспа.

А на другата сутрин се проля кръв.

Бяха убити четирима души. За мен това беше един от безкрайните междуплеменни сблъсъци. Народът ми беше свикнал с тях. И за Шерин едва ли бе нещо необичайно, тъй като дори не спомена кошмара си от предишната нощ.

Но от тази дата нататък адът започна да настъпва и до днес не се е отдръпнал. Същия ден 26 палестинци бяха убити в един автобус – като отмъщение за предишното убийство. Двайсет и четири часа по-късно вече не можеше да се върви по улиците заради престрелките, които бяха повсеместни. Затвориха училищата. Една от учителките на Шерин я доведе у дома. После ситуацията излезе от контрол. Съпругът ми прекъсна пътуването си и се прибра. По цял ден звънеше на приятелите си в правителството, но никой не можа да му обясни нещо смислено. Шерин чуваше изстрелите навън и виковете на съпруга ми вътре, но за моя изненада не казваше нищо. Аз все се опитвах да я успокоя, че това е временно и че скоро отново ще можем да ходим на плаж, но тя извъръща-ше очи и искаше някоя книга за четене или грамофонна плоча. Докато адът малко по малко ни превземаше, Шерин четеше книги и слушаше музика.

Не ми се мисли за онова време. Не искам да си спомням заплахите, които ни бяха отправени, кой беше прав и кой крив, кои бяха невинните. Факт е, че няколко месеца по-късно който искаше да прекоси дадена улица, трябваше да вземе кораб, да отиде до Кипър, оттам да вземе друг кораб и да слезе от другата страна на платното.

Бяхме като затворници в дома си. Все очаквахме нещата да се оправят, все си мислехме, че всичко ще отmine, че правителството ще овладее положението. Една сутрин, докато слушаше някаква плоча на малкия си грамофон и упражняваше някакви танцови стъпки, Шерин започна да повтаря нещо като „ще продължи дълго, много дълго“.

Исках да я прекъсна, но съпругът ми ме хвана за ръката – видях, че взема на сериозно думите на едно момиченце. Така и не разбрах защо. И до ден-днешен не сме коментирали този въпрос, който е табу между нас.

На другия ден той започна внезапни приготовления и след две седмици вече плавахме за Лондон. По-късно щяхме да узнаем, че макар да няма конкретни данни, за двете години гражданска война (*Б. р.: 1974 и 1975 г.*) са загинали близо 44 хиляди души, 180 хиляди са били ранени и още много са останали без дом. Сраженията продължиха по други

причини, страната бе окупирана от чуждестранни сили и адът продължава и до днес.

„Ще продължи много дълго“, казваше Шерин. Господи, за беда беше права.

Лукас Йесен-Петерсен, 32 г., инженер, бивш съпруг

Когато я срещнах за първи път, Атина вече знаеше, че е осиновена от родителите си. Беше на деветнайсет години и се канеше да вдигне скандал в кафенето на университета, понеже някакво момиче, което я бе взело за англичанка (беше бяла, с права коса, а очите ѝ понякога бяха зелени, друг път – сиви), се изказа обидно за Близкия изток.

Беше първият учебен ден, групата беше нова, никой ле знаеше нищо за колегите си. Но тази девойка стана, хвана другата за якичката и ѝ се разкрещя като луда:

– Расистка!

Видях ужасената физиономия на момичето и възбудените погледи на останалите студенти, любопитни да разберат какво ще стане по-нататък. Тъй като бях в по-горен курс от тях, веднага успях да си дам сметка за последствията – кабинетът на ректора, жалби, вероятно изключване, полицейско разследване във връзка с расизма и т.н. Никой нямаше да спечели от това.

– Замълчи! – извиках неволно.

Не познавах никоя от двете. Не съм спасител на света. Честно казано, понякога споровете са стимулиращи за младежта. Но реакцията ми, викът ми бяха по-силни от мен.

– Престани! – извиках отново на хубавото момиче, което беше сграбчило за врата другото, също хубаво. И внезапно стана нещо неочаквано. Тя се усмихна, въпреки че продължаваше да стиска състудентка-та си за гушата.

– Забрави да кажеш „моля“. Всички се разсмяха.

– Стига вече – казах. – Моля те!

Тя пусна момичето и дойде при мен. Всички я проследиха с поглед.

– Възпитание имаш. А дали имаш и една цигара? Подадох ѝ пакета и отидохме да пушим в двора.

От силен гняв бе изпаднала в пълно спокойствие и минути по-късно се смееше, коментираше времето, разпитваше ме дали харесвам тази и онази музикална група. Чух звънеца за влизане в час, но тържествено пренебрегнах онова, на което цял живот са ме учили – да бъда дисциплиниран. Продължих да си приказвам с нея, сякаш вече не съществувах университетът, разправияте, студентският стол, вятърът, слънцето и

студът. Съществуваше единствено онази жена със сиви очи, която стоеше срещу мен, говореше абсолютно безинтересни и маловажни неща, но беше в състояние да ме накара да остана там до края на живота си.

Два часа по-късно обядвахме заедно. Седем часа по-късно седяхме в един бар, където вечеряхме и пихме, докато не изхарчихме всичките си пари. Разговорът ставаше все по-откровен и скоро вече познавах целия й живот – Атина споделяше подробности от детството и ученическите си години и не ми задаваше никакви въпроси. После разбрах, че тя се държи така с всички, но в онзи ден аз се чувствах най-специалният човек на планетата.

Беше пристигнала в Лондон, за да избяга от избухналата в Ливан гражданска война. Нейният баща, християнин маронит (*Б. р.: Клон на Католическата църква, който, макар и подчинен на Ватикана, не изисква от свещениците да дават обет за безбрачие и изпълнява и ориенталски, и православни ритуали.*), бил заплашен със смърт, понеже работел с правителството, но дори и при това положение не се решавал да се изсели, докато Атина не подслушала един телефонен разговор и не решила, че е време да порасне, да поеме отговорността си на дъщеря и да започне да закриля своите близки.

Репетирала някакъв танц, престорила се, че е изпаднала в транс (била усвоила тия неща в училище, докато изучавала живота на светците) и започнала да говори разни неща. Не зная как едно дете може да накара възрастни хора да вземат решение само въз основа на неговите приказки, но Атина твърдеше, че се случило точно така – баща й бил суеверен и тя беше напълно убедена, че е спасила живота на семейството си.

Пристигнали тук като бежанци, но не и като просяци. Ливанската общност е пръсната по целия свят и баща й веднага успял да си намери работа. Животът продължил. Атина имала възможност да учи в добри училища, ходила на курсове по танци – те били нейната страст – и щом завършила гимназия, избрала инженерния факултет.

В Лондон нейните родители я завели на вечеря в един от най-скъпите ресторанти и много внимателно й обяснили, че е осиновена. Тя се престорила на изненадана и казала, че нищо няма да промени отношението им.

Но в действителност някакъв роднина много по-рано в пристъп на омраза й бил казал: „Неблагодарница, та ти дори не си тяхна истинска дъщеря, а колко ужасно се държиш.“ Тя хвърлила по него един пепелник и наранила лицето му. В продължение на два дни плакала, но после свикнала с мисълта, че е осиновена. На въпросния роднина му останал

белег, който не можел да обясни на хората. Казвал, че са го нападнали на улицата.

Поканих я да излезем и на другия ден. Без заобикалки ми каза, че е девствена, че в неделя ходи на църква и че не се интересува от любовни романи. Повече я вълнували новините от Близкия изток. С две думи, била заета. Много заета.

– Хората смятат, че едничката мисъл на жените е да се омъжат и да имат деца. От всичко, което ти разказах, навярно смяташ, че много съм изстрадала. Но не е така. Тази приказка вече я знам. И други мъже са идвали при мен и са ми казвали, че искат да ме „закрилят“ от трагедиите.

Но те забравят, че още от древна Гърция загиналите в битка ги връщали върху щитовете им. А живите се завръщали по-силни с белезите си. Така че аз съм на бойното поле, откакто съм се родила, все още съм жива и не ми трябва никой, който да ме защитава.

Помълча малко и каза:

– Виждаш ли колко съм начетена?

– Много си начетена, но когато нападаш по-слаб от теб човек, показваш, че имаш нужда от закрила. Можеше да провалиш следването си тук.

– Имаш право. Приемам поканата.

От този ден нататък започнахме да излизаме редовно. И колкото повече се сближавах с нея, толкова по-ясно виждах собствената си светлина, тъй като тя ме поощряваше да давам най-доброто от себе си. Никога не беше чела езотерика или книги за магии. Казваше, че това е дяволско занимание, че единствено Исус може да ни спаси, и точка по въпроса. Но понякога говореше неща, които не изглеждаха в съответствие с онова, на което ни учи Църквата:

– Христос е бил заобиколен от просяци, проститутки, лихвари, рибари. Смятам, че с това е искал да покаже, че божествената искра е в душите на всички, тя никога не угасва. И започвам да разбирам неща, които не познавам – сякаш сам Господ направлява стъпките ми. Има мигове, когато чувствам как всичко се разкрива пред мен.

И веднага се поправяше:

– Не е така.

Атина винаги живееше между два свята. От една страна беше това, което възприемаше като истинско, а от друга стояха нещата, показани й от нейната вяра.

Един ден, след цял семестър лекции, уравнения и изчисления на

разни конструкции, каза, че смята да напусне факултета.

– Но ти никога не си споделяла това с мен!

– Страхувах се да го споделя дори със самата себе си. Но днес бях при фризьорката си. Тя се е трудила денонощно, за да може дъщеря ѝ да завърши социология. Дъщеря ѝ се дипломира и след като потропала на редица врати, успяла да си намери работа като секретарка във фирма за цимент. А моята фризьорка дори и днес повтаря с гордост: „Дъщеря ми има диплома.“

Повечето от приятелите на моите родители и повечето от децата на приятелите на моите родители имат дипломи. Но това не означава, че работят каквото са желали. Тъкмо обратното – влезли са да учат и са завършили, защото в момент, когато университетите изглеждат важни, някой им е казал, че за да се издигне в живота, човек трябва да има диплома. Така светът бива лишен от прекрасни градинари, хлебари, антиквари, каменоделци и писатели.

Помолих я да си помисли още малко, преди да вземе толкова крайно решение. Но тя ми издекламира стихове на Робърт Фрост:

Пред мен се откриха два пътя, аз избрах неутъпкания и в това е цялата разлика.

На другия ден не дойде на лекции. Когато се срещнахме, я попитах какво смята да прави.

– Да се омъжа. И да имам дете.

Не беше ултиматум. Аз бях на двайсет години, тя – на деветнайсет. Смятах, че е твърде рано за такова обвързване.

Но Атина говореше сериозно. Наложил ми се да избирам между това да изгубя единственото, което наистина ангажираше мислите ми – любовта към тази жена, – или да пожертвам свободата си и всички бъдещи независими решения.

Честно казано, решението не бе никак трудно.

Отец Джанкарло Фонтана, 72 г.

Естествено, че се изненадах, когато тази твърде млада двойка дойде в църквата, за да проведем церемонията. Слабо познавах Лукас Йесен-Петерсен. Във въпросния ден разбрах, че семейството му, датски благородници с неясно потекло, е против брака. Не просто против брака, а дори против Църквата изобщо.

Изтъквайки наистина необорими научни аргументи, бащата казвал, че Библията, на която е базирана цялата религия, в действителност не е книга, а колаж от 66 различни ръкописа, чийто съставител е неизвестен и името му е непознато. Твърдял, че между първата и последната книга има хиляда години – период, по-дълъг и от времето на откриването на Америка от Колумб. Според него никое живо същество на планетата – от маймуната до птиците – не се нуждаело от десет заповеди, за да знае как да се държи. Важно било просто да се следват природните закони и светът щял да бъде в хармония.

Разбира се, чета Библията. Да, зная нещо за историята ѝ. Но човешките същества, които са я написали, са били инструменти на Божията сила. Христос е създал връзка, по-силна от десетте заповеди – любовта. Птиците, маймуните, което и Божие създание да вземем, се подчиняват на своите инстинкти и следват заложеното в тях. При човека нещата са по-сложни, понеже той познава любовта и нейните капани.

Това е. Май пак проповядвам, а трябваше да говоря за срещата с Атина и Лукас. Докато разговарях с момчето – казвам, че разговарях, тъй като не сме от една вяра и следователно тук не важи тайната на изповедта, – узнах, че освен заради антиклерикализма в семейството му били против Атина и защото е чужденка. Идеше ми да се позова на един откъс от Библията, където не става дума за вяра, а за обръщане към здравия разум:

„Не се гнуси от идумеец, понеже той е твой брат; не се гнуси от египтянин, понеже ти беше пришълец в земята му.“

Извинете. Пак започвам да цитирам Библията. Обещавам да се въздържа заанапред. След разговора с момчето прекарах поне два часа с Шерин, или Атина, както предпочиташе да я наричат.

Атина винаги е предизвиквала интереса ми. Още откакто започна да посещава църквата, ми се струваше, че има много ясен план в главата си – да стане светица. Сподели, че макар годеникът ѝ да не знае, преди

да избухне гражданската война в Бейрут, е преживяла нещо подобно на случилото се със света Тереза от Лизийо – видяла кръв по улиците. Можем да го отдадем на травма в детството или юношеството, но е факт, че видения от такъв род са познати като „да бъдеш обладан от свещеното съзидание“. Може да се случи на всеки в по-голяма или по-малка степен. Внезапно, за част от секундата, чувстваме, че цялото ни съществуване е оправдано, греховете ни са простени, любовта винаги е по-силна и може да ни промени завинаги.

Но в същия момент изпитваме страх. Да се отдадеш изцяло на любовта, независимо дали е божествена или човешка, означава да се откажеш от всичко – дори от собственото си добруване или способност за вземане на решения. Означава да обичаш в най-дълбокия смисъл на тази дума. В действителност не желаем да бъдем спасени по начина, който Господ ни е отредил. Ние искаме да запазим пълен контрол над всичките си действия, да имаме ясно съзнание за всичките си решения, да можем да изберем обекта на нашето посвещаване.

С любовта не е така. Тя идва, обзема ни и започва да направлява всичко. Само истински силните души ѝ се оставят, а Атина беше силна. Толкова силна, че прекарваше часове в пълно съзерцание. Беше много музикална. Казвах, че също така танцува много хубаво, но тъй като църквата не е място, подходящо за танци, обикновено идваше сутрин с китарата си и известно време пееше на Девата, преди да отиде в университета.

Помня деня, когато я чух за първи път. Бях отслужил сутрешната литургия за малкото енориаши, успели да станат рано през зимата. Внезапно се сетих, че съм забравил да прибера парите от кутията за дарения. Върнах се и се заслушах в музика, която ме накара да видя всичко по различен начин, сякаш бе докоснато от ръката на ангел. В един ъгъл, изпаднала в нещо както екстаз девойка на около двацет години свиреше химни на възхвала, с очи, вперени в образа на Девата на непорочно зачатие.

Отидох до кутията с дарения. Тя забеляза присъствието ми и прекъсна заниманието си. Аз ѝ кимнах, за да я подканя да продължи. После седнах на една от скамейките, затворих очи и се заслушах.

Тогава усещането за рай и това „да бъдеш обладан от свещеното съзидание“ сякаш се спуснаха от небето. Изглежда, тя разбра какво става в душата ми и започна да редува песента с тишина. Когато спираше, аз казвах по една молитва. Веднага след това музиката биваше подновявана.

Съзнавах, че изживявам незабравим момент от живота си – от онези моменти, които успяваме да разберем едва след като отминат. Присъствах там изцяло, без минало и бъдеще, съществувах само в онази утрин, имаше я само онази музика, благост и неочаквана молитва. Изпаднах в нещо като благоговение, екстаз и благодарност, че ме има на този свят; бях доволен, че съм изпълнил призиванието си въпреки неodobрението на семейството ми. В онова обикновено параклисче, в гласа на момичето, в утринната светлина, която обливаше всичко наоколо, отново осъзнах, че величието на Бог се проявява в простите неща.

След като дълго плаках, стори ми се цяла вечност, тя спря. Обърнах се и установих, че е от енорияшите ми. Оттогава станахме приятели и винаги когато можехме, се отдавахме на благоговение чрез музиката.

Но идеята за брака ме свари напълно неподготвен. Тъй като до известна степен бяхме близки, пожелах да узная как очаква да я приемат в семейството на мъжа ѝ.

– Зле. Много зле.

Съвсем деликатно я попитах дали не е принудена да се омъжи поради някаква причина.

– Девствена съм. Не съм бременна.

Попитах я дали вече е съобщила на собственото си семейство. Тя каза, че да. Стреснали се, майка ѝ плакала, а баща ѝ я заплашвал.

– Когато идвам тук, за да възхвалявам Девата с моята музика, не мисля какво ще си кажат околните, аз просто споделям с нея чувствата си. И откакто съм сред хора, винаги съм била такава – аз съм съд, в който се проявява Божествената енергия. Тази енергия сега изисква от мен да имам дете, за да мога да му отдам всичко, което моята родна майка никога не ми е дала – закрила и сигурност.

– Никой не е сигурен на този свят – отвърнах. Бъдещето беше пред нея, щеше да има предостатъчно време да изживее чудото на раждането. Ала Атина бе взела решение.

– Света Тереза не се е разбунтувала] срещу болестта си, напротив – видяла е в нея знак за прослава. Света Тереза е била много по-млада от мен, била е на петнайсет години, когато е решила да влезе в манастир. Не ѝ позволили, но тя не се примирила. Отишла да говори лично с папата. Можете ли да си представите за какво става въпрос? Да разговаря с папата! И успяла да постигне желанията си.

Същата тази прослава сега иска от мен да направя нещо значително по-лесно. И по-благоприятно от болест. Да стана майка. Ако чакам прекалено дълго, няма да мога да бъда другар на детето си, разликата във

възрастта ще е голяма и вече няма да споделяме същите интереси.

Настоявах, че няма да бъде единствената.

Но Атина продължи, сякаш изобщо не ме беше чула.

– Щастлива съм само тогава, когато мисля, че Господ съществува и ме слуша. Но това не е достатъчно да продължа да живея по същия начин, няма смисъл. Опитвам се да изразявам радост, каквато не изпитвам, прикривам тъгата си, за да не тревожа хората, които толкова много ме обичат и се притесняват за мен. Но напоследък си мисля за самоубийство. Вечер, преди да заспя, дълго разговарям със себе си, моля се тази идея да изчезне, защото тя би била проява на неблагодарност към всички, бягство, начин да увеличи мъката и страданието по света. Сутрин идвам тук, за да поговоря със светицата, моля я да ме освободи от демоните, с които разговарям нощем, До момента даваше резултат, но започвам да губя сили. Зная, че имам мисия, която твърде дълго съм отхвърляла. Време е да я приема.

А мисията ми е да стана майка. Трябва да я изпълня или ще полудея. Ако не видя как вътре в мен расте живот, повече няма да мога да приема и живота извън мен.

Лукас Йесен-Петерсен, бивш съпруг

Когато Виорел се роди, тъкмо бях навършил двайсет и две. Вече не бях студент, който току-що се е оженил за бивша своя приятелка от университета, а мъж, отговорен за прехраната на семейството си, понесъл огромен товар на плещите си. Родителите ми, разбира се, дори не дойдоха на сватбата ихе зарекоха, че ще ми откажат всякаква финансова подкрепа, ако не напусна Атина и не получа попечителство над сина си (по-точно баща ми заяви това, тъй като майка ми се обаждаше по телефона и плачеше – ту казваше, че съм луд, ту, че искала да гушне внука си). Аз се надявах упорството им да мине, като разберат колко обичам Атина и че съм решен да остана с нея.

Но то не минаваше. И сега ми се налагаше да се грижа за жена си и сина си. Прекъснах следването в инженерния факултет. Баща ми се обади. Заплашваше ме и ме молеше ласкаво. Казваше, че ако продължавам в същия дух, ще ме лиши от наследство, но ако се върна в университета, той ще ми помага „временно“ – по негови думи. Аз отказах. Романтизмът на младежките години изисква от нас да сме крайни. Казах, че мога и сам да решавам проблемите си.

До деня, в който Виорел се роди, Атина се стараяше да се опознаем по-добре. Но това не се случи посредством сексуалните ни отношения – да си призная, бяха доста съдържани, – а посредством музиката.

Музиката е древна колкото човечеството, обясниха ми по-късно. Предците ни, които са се местели от една пещера в друга, не са могли да носят много неща със себе си, но според съвременната археология освен малкото храна в багажа им винаги имало и музикален инструмент, обикновено барабан. Музиката не само ни носи настроение, тя не е просто за развлечение. Музиката отива много отвъд това – тя е идеология. Ние разбираме какъв е един човек според музиката, която слуша.

Докато гледах как Атина танцува бременна, докато я слушах как свири на китара, за да успокои бебето и да му покаже колко е обичано, аз се оставях нейният начин за възприемане на света да зарази и мен. Първото нещо, което направихме, когато Виорел се роди и се прибрахме къщи, бе да му пуснем адажио от Албиниони. Когато се карахме, успяхме да преодолеем трудните моменти с помощта на музиката – не че съм в състояние да направя някаква логическа връзка между скандалите и музиката, освен мислейки за хипитата.

Но целият този романтизъм не беше достатъчен за осигуряване на прехраната. Тъй като аз не свирех на никакъв инструмент и не можех дори да забавлявам клиенти в бар, успях да си намеря работа единствено като стажант в архитектурна фирма – правех изчисления. Плащаха съвсем малко на час, та ми се налагаше да излизам рано от къщи и да се прибирам късно. Почти не можех да виждам сина си – по това време той спеше. Също така почти не можех да разговарям или да правя любов с жена си, която беше изморена. По цяла нощ се питах: кога ще се оправи финансовото ни положение, кога ще заживеем достойно, както заслужаваме? Въпреки че бях съгласен с Атина за безполезността на дипломата в повечето случаи, за инженерството (и правото, и медицината примерно) беше фундаментално човек да има определени технически познания. Иначе би рискувал живота на хората. И аз бях принуден да прекъсна преследването на важна за мен мечта – професията, която си бях избрал.

Започнаха разправиите. Атина се оплакваше, че не обръщам достатъчно внимание на детето, че ако ставало въпрос единствено за създаването на дете, тя можела и сама да се оправи, без да се налага да ми създава проблеми. Неведнъж затръшвах вратата на дома ни. Излизах, крещейки, че тя не ме разбира, че и аз не разбирам как така съм се навил на такава „лудост“ да имаме дете на двайсет години, преди да сме в състояние да си осигурим минималните финансови условия. Постепенно престанахме да се любим, дали от умора, дали защото и двамата изпитвахме гняв един към друг.

Започнах да изпадам в депресия, смятайки се за употребен и манипулиран от любимата жена. Атина забеляза, че ставам все по-странен, но вместо да ми помогне, реши да се концентрира само върху Виорел и музиката. Започнах да използвам работата си като вид бягство. Понякога разговарях с родителите си и все чувах едно и също – била забременяла само за да ме върже.

От друга страна, тя ставаше все по-набожна. Веднага поиска да направим кръщение, сама избра името на бебето – Виорел, от румънски произход. Мисля, че освен малцина емигранти в Англия никой не се казва Виорел. Аз го сметнах за артистично и отново си дадох сметка, че става дума за странна връзка с неизживяно минало – дните, прекарани в сиропиталището в Сибиу.

Опитвах се да се приспособя към всичко това, но усещах как губя Атина заради детето. Разправиите ни ставаха все по-чести, тя започна да ме заплашва, че ще се изнесе, понеже Виорел получавал „отрицателна енергия“ от нашите караници. Една вечер аз се изнесох от къщи след

поредната заплаха. Мислех, че ще се върна, щом се поуспокоя.

Крачех из Лондон без определена посока, проклинах живота, който си бях избрал, детето, което бях приел, жената, която май вече не проявяваше никакъв интерес към мен. Влязох в първия бар. Намираше се близо до метростанция. Изпих четири уискита. Когато в 11 часа затвориха бара, отидох до един денонощен магазин, купих си бутилка уиски, седнах на пейка на площада и продължих да се наливам. Група младежи се приближиха до мен, помолиха ме да ги почерпя, аз отказах и те ме набиха. Веднага дойде полиция и ни откараха в управлението.

Щом дадох показания, ме пуснаха. То е ясно, че не обвиних никого, казах, че е била случайна разправия. Иначе щеше да ми се наложи да прекарам няколко месеца от живота си по съдилищата като жертва на насилие. Понечих да изляза, но бях толкова пиан, че паднах върху бюрото на един инспектор. Той се ядоса, ала вместо да ме задържи за неуважение към властите, ме изхвърли навън.

А там един от моите нападатели ми благодари, че не съм раздухал случая. Каза, че съм много мръсен – целият бях оцапан с кал и кръв. Посъветва ме да се преоблека, преди да се прибера. А аз вместо да продължа по пътя си, го помолих да ми направи една услуга, да ме изслуша, тъй като изпитвах огромна необходимост да говоря.

В продължение на час той слуша безмълвно моите оплаквания. В действителност аз не разговарях с него, а със себе си. Момче, пред което е животът, с кариера, която би могла да е блестяща, от семейство, което има достатъчно връзки, за да му бъдат отворени много врати, сега прилича на просяк от Хампстед, пиан, уморен, потиснат, безпаричен. И всичко това заради жена, която дори не ми обръща внимание.

В края на историята вече виждах по-ясно положението си – живот, който сам си бях избрал, вярвайки, че любовта побеждава всичко. Но не е така. Понякога тя ни води към пропастта. При това с утежненото обстоятелство, че със себе си повличаме и любимите създания. В моя случай аз бях на път да съсия не само себе си, но също и Атина, и Виорел.

Тогава си повторих отново, че съм мъж, а не момчето, родено в златна люлка. Бях посрещнал достойно всички предизвикателства. Прибрах се, Атина вече спеше, прегърнала бебето. Изкъпах се, излязох, за да изхвърля калните дрехи, и си легнах удивително спокоен.

На другия ден казах, че искам развод. Тя попита защо.

– Защото те обичам. Обичам и Виорел. А постоянно ви упреквам, че заради вас двамата съм се отказал от мечтата си да стана инженер. Ако бяхме изчакали малко, нещата щяха да са по-различни, но ти

мислеше само за собствените си планове. Забрави да включиш и мен в тях.

Атина не реагира, сякаш беше очаквала това поведение или несъзнателно го беше предизвикала.

Сърцето ми кървеше, понеже очаквах да ме помоли да остана. Но тя изглеждаше спокойна, примирена, загрижена единствено за това бебето да не ни слуша. Тогава се уверих, че никога не ме е обичала, аз съм бил просто инструмент за осъществяване на тази смахната мечта – да има дете на деветнайсет години.

Казах ѝ, че може да задържи къщата и мебелите, но тя отказа. Щяла да отиде при майка си за известно време, да си потърси работа и да си наеме апартамент. Попита дали ще мога да ѝ помагам финансово за Виорел. Веднага се съгласих.

Станах, целунах я за последен път – дълго, – отново настоях да остане там, но тя пак каза, че ще отиде в дома на родителите си, щом си оправи нещата. Настаних се в един евтин хотел и всяка вечер очаквах да ми позвъни и да ме помоли да се върна, за да започнем отначало нов живот. Бях готов дори да продължим стария си живот, ако се налага, тъй като раздялата ми помогна да разбере, че на света няма нищо по-важно от жената и детето ми.

След седмица ми се обади. Но ми каза единствено, че е изнесла нещата си и няма намерение да се връща. След още две седмици разбрах, че е наела малко таванско помещение на Басет Роуд, където всеки ден ѝ се налагаше да изкачва с детето три етажа. След още два месеца подписахме документите.

Моето истинско семейство си тръгна завинаги. А семейството, в което съм се родил, ме прие с отворени обятия.

Веднага след раздялата и огромната болка, която последва, аз се запитах дали това не е било поредното грешно решение. Необмислено решение, така присъщо на хората, чели прекалено много любовни истории в юношеските години и пожелали да повторят на всяка цена легендата за Ромео и Жулиета. Когато болката поутихна – единственият лек за това е да мине време, – разбрах, че животът ми е позволил да срещна жената, която бих могъл да обичам цял живот. Всяка секунда до нея си бе струвала и въпреки случилото се аз отново бях готов да повторя всяка стъпка.

Ала освен че излекува раните ми, времето ми показва нещо любопитно – можем да обичаме повече от един човек в живота си. Ожених се повторно, щастлив съм с новата си жена и не мога да си представя да

съм без нея. Но това не ме задължава да се отрека от всичко преживяно. Просто трябва да внимавам да не сравнявам двете жени – любовта не може да бъде измерена както може да бъде измерена дължината на пътя или височината на сградата.

От връзката ми с Атина остана нещо много важно – син, нейната голяма мечта, която ми бе споделена, преди да решим да се оженим. Сега имам друг син от втората си жена и този път съм по-подготвен за всичко хубаво и лошо, свързано с бащинството. Не е като преди дванайсет години.

Веднъж, когато отидох да взема Виорел за уикенда, реших да засегна темата. Попитах я защо е била толкова спокойна, когато ѝ казах, че искам да се разделим.

– Защото съм се научила да страдам мълчаливо. През целия ми живот е било така – отговори тя.

Едва тогава ме прегърна и изплака всичките сълзи, които не бе успяла да пролее в деня на раздялата.

Отец Джанкарло Фонтана

Видях я да влиза за неделната литургия. Както винаги носеше бебето на ръце. Знаех какви проблеми имат, но до онази седмица всичко ми се струваше нормално – недоразумения между съпруг и съпруга. Очаквах рано или късно нещата да се оправят, тъй като и двамата бяха хора, излъчващи доброта.

От една година тя не идваше да свири на китара и да възхвалява Девата. Беше се посветила на Виорел, когото аз имах честта да кръстя, въпреки че не знам да има светец с такова име. Но тя всяка неделя идваше на литургията и накрая, когато хората се разотиваха, ние винаги разговаряхме. Казваше, че съм единственият ѝ приятел, бяхме се молили заедно на Бог, но сега имала нужда да изповяда пред мен земните си неволи.

Обичаше Лукас повече от всеки друг мъж, когото бе срещала. Той беше баща на сина ѝ, човекът, когото бе избрала, за да сподели живота си, мъжът, който се бе отказал от всичко и бе събрал достатъчно смелост да създаде семейство. Когато кризите започнаха, тя се опитваше да му помогне да разбере, че са временни, че трябва да се посвети на сина си, но няма намерение да го превръща в глезено дете. Остави го да се изправи сам срещу някои житейски несгоди. Оттам нататък тя отново щеше да е съпругата и жената, които той бе познал при първите им срещи, може би дори още повече, тъй като сега вече беше наясно със задълженията и отговорностите на направения избор. Но дори и така Лукас се чувстваше пренебрегнат, тя отчаяно се опитваше да се разкъса между двамата, ала все биваше заставяна да избира и винаги без никакво колебание избираше Виорел.

С моите слаби познания по психология казах, че не за първи път чувам подобна история и че мъжете обикновено се чувстват пренебрегнати в такива ситуации, но минава. И преди съм срещал тези проблеми у моите енориаши, приказвал съм с тях. При един от нашите разговори Атина призна, че може би малко е избързала. Романтичната страна на това да бъде млада майка ѝ попречила да види ясно истинските грижи, които идвали след раждането на детето. Но вече било твърде късно да се упреква.

Попита дали аз не бих могъл да поговоря с Лукас, който никога не идваше в църквата – или защото не вярваше в Бог, или защото

предпочиташе да се възползва от неделните утрини, за да е по-близо до сина си. Аз изразих готовност да го сторя, стига той да дойде по своя воля. А когато Атина беше на път да го помоли за тази услуга, връхлетя голямата криза и съпругът ѝ я напусна.

Посъветвах я да бъде търпелива, но тя се чувстваше дълбоко наранена. Вече бе изоставена веднъж в детството си и цялата омраза, която изпитваше към родната си майка, автоматично бе пренасочена към Лукас. Въпреки че, доколкото разбрах, по-късно станали близки приятели. За Атина прекъсването на връзките вътре в семейството беше може би най-тежкият грях, който някой е способен да извърши.

Тя продължи да идва в църквата в неделя, но после веднага се прибираше – вече нямаше на кого да оставя сина си, а той плачеше много по време на литургията и пречеше на вярващите да се концентрират. В един от редките моменти, когато успяхме да поговорим, Атина ми каза, че работи в някаква банка и че си е наела апартамент. Не бивало да се тревожа, „бащата“ (тя престана да произнася името на мъжа си) плащал издръжка.

Докато не дойде онази съдбовна неделя.

Аз знаех какво се е случило през седмицата. Един от енориашите ми беше разказал. Прекарах няколко нощи, молейки се някой ангел да ми помогне да реша дали трябва да спазвам обета си пред Църквата или обета си пред хората. Понеже никакъв ангел не ми се яви, потърсих повисшестоящия от мен, а той ми каза, че Църквата се е съхранила, защото винаги е спазвала строго догмите си. Ако се правели изключения, щяла да рухне още през средновековието. Знаех точно какво ще се случи, помислих да се обадя на Атина, но тя не ми беше оставила новия си телефонен номер.

Същата сутрин ръцете ми трепереха, когато вдигнах хостията и осветих хляба. Казах думите, които вековната традиция ми е предала, изпълвайки съхраняваната поколения наред сила на апостолите. Но мисълта ми веднага се насочи към онази млада жена, прегърнала детето си. Беше като Дева Мария – чудото на майчинството и любовта, проявени в самотата и липсата на закрила. Нареди се както винаги и лека-полека се приближаваше за причастие.

Смятам, че голяма част от присъстващите знаеха какво става. И всички гледаха към мен и чакаха да видят какво ще направя. Видях се обграден от праведни, грешници, фарисеи, членове на синедриона, апостоли, ученици, всякакви добронамерени и злонамерени хора.

Атина спря пред мен и направи както всеки друг път – затвори очи

и отвори уста, за да поеме тялото Христово.

Ала тялото Христово остана в ръцете ми.

Тя отвори очи, без да разбира какво точно става.

– Ще говорим после – прошепнах. Тя не помръдваше.

– Зад теб има хора. Ще поговорим после.

– Но какво става? – Всички, които бяха наблизно, можаха да чуят въпроса ѝ.

– После ще говорим.

– Защо не ми давате причастието? Не виждате ли, че ме унижавате пред всички? Не ми ли стига останалото?

– Атина, Църквата не позволява разведени хора да получат светото причастие. Ти подписа документите тази седмица. После ще говорим – настоях отново.

Понеже тя не помръдваше, поканих човека зад нея да заобиколи. Давах причастие, докато и последният енорияш не получи своето. И тогава, преди да се върна при олтара, чух онзи глас.

Вече не беше гласът на момичето, което пееше, за да възхвалява Девата, което говореше за плановете си, което се вълнуваше, докато разказваше какво е научило за живота на светците, което почти плачеше, когато споделяше проблемите в брака си. Беше гласът на ранено и унижено животно. Сърцето ѝ беше изпълнено с омраза.

– Проклето да е това място! – каза гласът. – Проклети да са всички, които никога не са се вслушали в думите на Христос и които са превърнали посланието му в постройка от камък. Защото Христос е казал: „Дойдете при мене всички страдащи и аз ще ви помогна.“ Мен ме боли, аз страдам, а не ми позволяват да отида при Него. Днес разбрах, че Църквата е превърнала тези думи в „Елате при мен, които спазвате нашите закони, и оставете страдащите отвън!“

Чух как някаква жена от първия ред ѝ каза да млъкне. Но аз исках да я изслушам, трябваше да я изслушам. Обърнах се и застанах пред нея с наведена глава – това беше единственото, което можех да направя.

– Заклевам се, че кракът ми повече няма да стъпи в църква. Отново съм изоставена от семейство, но този път не е заради финансови затруднения или липса на зрялост у хора, сключили брак твърде рано. Проклети да са всички, които затръшват вратата пред майка и дете! Вие сте като онези, които не са приели Светото семейство, същите като оня, който се отрече от Христос, когато най-много се е нуждаел от приятел!

Обърна се и излезе обляна в сълзи. С детето на ръце. Аз довърших службата, дадох последната благословия и отидох право в сакристията.

Онази неделя нямаше да има общуване с вярващите и празни приказки. Онази неделя аз бях изправен пред философска дилема – бях избрал да уважа институцията, а не думите, на които е основана тя.

Вече съм стар и Господ всеки момент може да ме прибере. Останах верен на религията си и смятам, че въпреки недостатъците ѝ тя искрено се опитва да се подобри. Ще отнеме десетилетия, може би дори векове, но един ден всичко ще бъде подчинено на любовта и на думите Христови: „Дойдете при мене всички страдащи и аз ще ви успокоя.“ Посветих целия си живот да служа на Бог. Нито за миг не съжалявам за избора си. Но в моменти като през онази неделя, въпреки че не се съмнявам във вярата, започвам да се съмнявам в хората.

Зная какво се е случило с Атина и се питам дали всичко започна тогава, или вече е било вътре в нея. Мисля за многото като Атина и Лукас по света, които са се развели и затова вече не могат да получат светото причастие; остава им единствено да съзерцават разпнатия мъченик Христос и да се вслушват в думите му, които невинаги са в съответствие със законите на Ватикана. В някои случаи тези хора се отдръпват, но мнозинството продължават да идват на литургия в неделя, понеже така са свикнали, макар да са наясно, че за тях е забранено чудото на превръщането на хляба и виното в тялото и кръвта Христови.

Мисля, че излизайки от църквата, Атина навярно се е срещнала с Исус. И със сълзи на очи се е хвърлила в обятията му, объркана, молеща да ѝ обясни защо е била наказана да остане навън. Заради някаква си подписана хартийка, нещо абсолютно маловажно в духовен аспект, което е от значение единствено за нотариусите и данъчните инспектори.

А Исус навярно я е погледнал и е казал:

– Виж ме, дете мое, аз също съм отвън. От доста време не ми позволяват да вляза.

Павел Подбиелски, 57 г., собственик на апартамента

С Атина имахме нещо общо – и двамата бяхме избягали от войната, бяхме дошли в Англия почти деца, въпреки че моето бягство от Полша беше преди повече от петдесет години. И двамата знаехме, че макар да има физическа промяна, традициите се запазват и в изгнанието – обичаите се събират, езикът и религията остават, хората се опитват да си помагат в средата, която за тях винаги ще е чужда.

Но докато традициите се запазват, желанието да се завърнеш изчезва. А то трябва да остане живо в сърцата ни като надежда, с която обичаме да се залъгваме, но която никога няма да бъде изпълнена. Аз никога няма да се върна да живея в Честохова, а тя и нейното семейство никога нямаше да се върнат в Бейрут.

Тази солидарност ме накара да дам под наем третия етаж на къщата си на Басет Роуд. Иначе бих предпочел наематели без деца. Вече бях допускал такава грешка преди. Неизменно се случваха две неща – аз се оплаквах от шума, който те вдигаха денем, те се оплакваха от шума, който аз вдигах нощем. И в двата случая ставаше дума за нещо свещено – плач и музика, – но тъй като те принадлежаха на два напълно различни свята, беше много трудно единият да изтърпи другия.

Предупредих я, но тя не обърна внимание. Каза да не се безпокоя за сина й – той по цял ден бил в дома на баба си. А апартаментът имал голямо предимство, понеже се намирал близо до банката, в която работела.

Въпреки предупрежденията ми, въпреки че отначало издържа храбро, след осем дни позвъни на вратата ми. Носеше детето на ръце:

– Синът ми не може да заспи. Дали е възможно само за днес да на малите музиката...

Всички в стаята я изгледаха.

– Какво е това?

Детето в ръцете й веднага престана да плаче, сякаш беше изненадано колкото майка си да види групата хора, които внезапно престанаха да танцуват.

Спрях касетофона, кимнах й да влезе и отново го пуснах, за да не прекъсвам ритуала. Атина седна в единия ъгъл на стаята и залюшка бебето в ръцете си, но видя, че то спи спокойно въпреки барабанните

удари и металните звуци. Остана на цялата церемония, тръгна си, когато всички поканени си тръгнаха, и както можех да очаквам, на другата сутрин, преди да отиде на работа, позвъни на вратата ми.

– Няма нужда да ми обяснявате какво съм видяла – хора, които танцуват със затворени очи. Зная какво означава това, тъй като често правя същото. Това са единствените спокойни мигове в живота ми. Преди да стана майка, със съпруга ми се събирахме вечер с приятели. Тогава също съм виждала на дансинга хора да танцуват със затворени очи. Някои го правеха колкото да впечатлят останалите, но други сякаш бяха движени от по-висша сила, по-могъща от тях. И откакто се осъзнах като човек, открих, че посредством танца мога да се свържа с нещо по-силно и по-могъщо от мен. Но бих искала да разбера каква е тази музика.

– Какво ще правиш в неделя?

– Нищо особено. Ще се разходя с Виорел в Ри-джънтс Парк, ще подишам чист въздух. Ще имам доста свободно време за себе си, въпреки че в настоящия период от живота ми съм избрала да следвам графика на сина си.

– Ще дойда с теб.

Двата дни преди разходката ни Атина идваше да присъства на ритуала. Детето мигом заспиваше, а тя просто гледаше безмълвно движението край себе си. Ала въпреки че седеше неподвижно на канапето, бях сигурен, че душата ѝ танцува.

В неделния следобед, докато се разхождахме из парка, я помолих да обърне внимание на всичко, което вижда и чува – разлюлените от вятъра листа, вълните на езерото, птиците, които пеят, кучетата, които лаят, виковете на децата, които тичат насам-натам, сякаш са подчинени на необяснима за възрастните логика.

– Всичко се движи. И всичко си има ритъм. А всичко, което се движи в ритъм, предизвиква някакъв звук – в момента се случва тук и във всяко кътче на света. Предците ни са забелязали това явление, докато са търсели начин да избягат от студа в пещерите си – нещата се движат и предизвикват шум.

Първите човешки същества може би отначало са се стреснали, а после са изпитали благоговение – разбрали са, че по този начин някаква по-висша сила общува с тях. Започнали са да подражават на звуците и движенията край себе си с надеждата, че така биха могли да влязат в контакт с висшата сила – родили се танцът и музиката. Преди няколко дни ми каза, че докато танцуваш, сякаш влизаш в контакт с нещо по-могъщо от теб.

– Докато танцувам, аз съм свободна жена. Поточно духът ми е свободен да пътува където си пожелае във времето и пространството, може да наблюдава настоящето, да отгатва бъдещето, да се превърне в чиста енергия. Това ми доставя огромна наслада, прави ме щастлива по начин, който е отвъд познатите ми неща, отвъд нещата, които ми предстои да позная.

В даден момент от живота си бях решила да стана светица. Възхвалявах Господ посредством музиката и движенията на тялото си. Но този път завинаги е затворен за мен.

– Кой път е затворен?

Тя намести детето в количката. Видях, че няма желание да ми отговори на въпроса. Настоях – когато устата се затваря, то е, защото има за изричане нещо важно.

Без да изразява никаква емоция, сякаш трябваше винаги мълчаливо да понася стоварените й от живота неволи, тя ми разказа за онзи момент в църквата, когато свещеникът – може би единственият й приятел – отказал да й даде причастие. И за проклятието, което тя мигом отпратила. И как завинаги се отрекла от Католическата църква.

– Светец е онзи, който живее достойно – обясних. – Трябва само да си дадем сметка, че всички сме на този свят поради някаква причина и е достатъчно да я приемем. Така ще можем да се надсмеем над нашите дребни и големи страдания и да вървим без страх, с ясното съзнание, че всяка крачка има своя смисъл. Можем да се оставим да ни ръководи светлината, която струи от Върха.

– Какво е Върхът? В математиката е най-високата точка на триъгълника.

В живота също става дума за кулминация, за целта на онези, които грешат като всички останали, но които в най-трудните моменти не губят от поглед бликащата от сърцето им светлина. Това се опитваме да направим с нашата група. Върхът е скрит във всеки от нас и можем да го достигнем, ако го приемем и ако разпознаваме неговата светлина.

Обясних, че виденият предните дни танц, в който участват хора на всякаква възраст (тогава бяхме група от десет души между 19 и 65 години), е кръстен от мен „търсенето на Върха“. Атина ме попита откъде идва името.

Разказах й, че веднага след Втората световна война някои от моите близки успели да се спасят от комунистическия режим в Полша. Решили да се установят в Англия. Сред нещата, които взели със себе си, били произведения на изкуството и стари книги – много ценени в тази част на

света.

Картините и скулптурите били продадени веднага, но книгите си останаха да събират прах в един ъгъл. Понеже майка ми искаше да ме накара да чета и да говоря на полски, те послужиха да се образовам. Един прекрасен ден в издание на Томас Малтус от XIX век открих две странички с бележки от дядо ми, който е починал в концлагер. Зачетох се, защото си мислех, че става дума за наследство или за писма до някоя тайна любовница, тъй като се носеше слух, че имал любима в Русия.

Всъщност имаше известна връзка между слуха и действителността. Беше разказ за пътуването му до Сибир по време на комунистическата революция. Там, в далечното село Дедов, се влюбил в една актриса. (*Б. р.: Оказа се невъзможно да открия на картата това село – или името е било умишлено сменено, или мястото е било заличено след Стали-новите заточения.*) Според дядо ми тя била член на някаква секта, която вярвала, че е открила в един танц лек за всички злини, тъй като той позволявал да се влезе в контакт със светлината на Върха.

Страхували се, че традицията им може да се загуби. Жителите съвсем скоро щели да бъдат изселени на друго място, защото там щели да се провеждат ядрени опити. Актрисата и нейните приятели го помолили да запише цялата им теория. Той го направил, но май не е отдал особено значение на случая и е забравил записките си в книгата, където аз ги открих след време.

Атина ме прекъсна.

– Но за танца не може да се пише. Трябва да се танцува.

– Точно така. По същество в бележките пишеше само да се танцува до пълно изтощение, сякаш сме алпинисти, които изкачват хълм или свещена планина. Да танцуваме, докато от задъхване организмът ни не започне да поема кислород по начин, към който не е привикнал – така ще загубим нашата идентичност и връзката с времето и пространството. Да танцуваме единствено под звуците на ударни инструменти и да правим това всеки ден, за да разберем, че в определен момент очите сами се затварят съвсем естествено. Тогава съзираме светлина, която идва от нас самите, която отговаря на нашите въпроси и ни възвръща скритите сили.

– Вие вече развихте ли някаква мощ?

Вместо да отговоря, аз предложих да се присъедини към групата ни, тъй като на детето, изглежда, му харесваше, дори когато ударните инструменти и чинелите вдигаха много шум. На другия ден тя беше там в часа, когато започвахме ритуала. Представих я на приятелите си, казах

им само, че е съседка от горния апартамент. Никой нищо не каза за живота ѝ, никой не попита с какво се занимава. Щом настана уреченият час, пуснах музиката и затанцувахме.

Атина започна да се движи с детето на ръце, но то веднага заспа и тя го остави на канапето. Преди да затворя очи и да изпадна в транс, видях, че много правилно е схванала пътя към Върха.

Всеки ден – без неделя – Атина идваше с детето. Разменяхме си само по едно „добър вечер“, аз пусках музиката, с която един мой приятел беше успял да се сдобие някъде из руските степи, и всички танцувахме до пълно изтощение. В края на месеца тя ме помоли да ѝ презапиша музиката.

– Бих искала да правя това сутрин, преди да оставя Виорел в дома на майка ми и да отида на работа.

Аз възразих.

– Първо, мисля, че група, свързана посредством една и съща енергия, накрая създава нещо като аура и спомага за общия транс. Освен това да се танцува преди работа е като да се готвиш за уволнението си, тъй като ще чувстваш умора през целия ден.

Атина помисли малко, но после веднага реагира:

– Имате право, когато говорите за колективната енергия. Виждам, че в групата са четири двойки и съпругата ви. Всички до един са намерили любовта. Затова са в състояние да споделят с мен положителни вибрации.

Но аз съм сама. По-точно аз съм с моя син, но неговата любов все още не е в състояние да се проявява по разбираем за нас начин. В такъв случай предпочитам да приема самотата си. Ако опитам да избягам от нея в този момент, никога няма да успея да си намеря партньор. Ако я приема, вместо да ѝ се противопоставям, нещата може да се променят. Видях, че самотата е по-силна, когато се опитваме да се борим с нея, и отслабва, когато просто не ѝ обръщаме внимание.

– Ти дойде в нашата група, за да търсиш любов, така ли?

– Смятам, че любовта би била основателна причина, но отговорът ми е „не“. Дойдох, за да открия някакъв смисъл в живота си, чийто единствен стимул в момента е синът ми. Затова се страхувам да не съсия Виорел – с прекалени грижи или защото прехвърлям върху него неосъществените си мечти. Тия дни, докато танцувах, се почувствах излекувана. Ако се касаеше за физическо заболяване, бихме могли да го наречем чудо, но проблемът ми беше духовен и внезапно изчезна.

Аз знаех какво ми казва.

– Никой не ме е учил как се танцува на тази музика – продължи Атина. – Но аз усещам, че знам какво поавя.

– Не е нужно да се научава. Спомни си разходката ни в парка и това, което видяхме – природата сама създава ритъма и се приспособява към момента.

– Никой не ме е учил да обичам. Но аз вече проявих любовта си към Господ. Обичах съпруга си, обичам сина си и семейството си. Но дори и така нещо ми липсва. Макар че се изморявам, когато танцувам, накрая винаги се чувствам тъй, сякаш върху мен се е изляла благодат и съм в дълбок екстаз. Искан ми се този екстаз да продължи през целия ден. И той да ми помогне да открия каквото ми липсва – любовта на мъжа.

Докато танцувам, аз успявам да видя сърцето на този мъж, въпреки че не виждам неговото лице. Чувствам, че той е някъде наблизо и затова трябва да съм нащрек. Трябва да танцувам сутрин, за да мога през остатъка от деня да съм бдителна за нещата край мен.

– Знаеш ли какво означава думата „екстаз“? Идва от гръцки и означава да излезеш от себе си. Да прекараш целия ден извън себе си е да искаш прекалено много от тялото и душата си.

– Ще опитам.

Видях, че е безсмислено да спорим и направих запис. Оттогава всеки ден се будех с музиката, идваща от горния етаж. Можех да чуя стъпките ѝ и се питах как успява да върши работата си в банката след едноминутен транс. При случайна среща из коридорите я поканих на кафе. Атина ми каза, че е направила още копия на записа и че сега много хора в службата ѝ също търсят Върха.

– Лошо ли е? Тайна ли беше?

Разбира се, че не. Напротив, така ми помагаше да съхраним почти изгубената традиция. В бележките на дядо ми една от жените казваше, че монах, който посетил района, твърдял, че всички наши предци и всички бъдещи поколения са вътре в нас. Когато се освобождаваме, правим това с цялото човечество.

– Значи мъжете и жените от онова сибирско селище трябва да присъстват и да са доволни. Тяхното дело се възражда в света благодарение на дядо ви. Но аз съм любопитна да разбера едно нещо. Защо решихте да танцувате, след като прочетохте текста? Ако пишеше нещо за някакъв спорт, щяхте ли да решите да станете футболист?

Никой не ми беше задавал такъв въпрос.

– Защото тогава бях болен. Имах някакъв рядък артрит и лекарите

предричаха, че на 35 години ще бъда в инвалиден стол. Видях, че ми остава малко време, и реших да се посветя на всичко, което няма да мога да правя по-нататък. Дядо ми беше написал на онази хартийка, че жителите на Дедов вярвали в лечебната сила на транса.

– Очевидно са имали право.

Аз не отговорих нищо, защото не бях толкова убеден. Може пък лекарите да са се излъгали. Може фактът, че със семейството си съм емигрант, който не може да си позволи лукса да бъде болен, да е подействал толкова силно на подсъзнателно ниво, че да е предизвикал естествена реакция в организма ми. А може и да е било чудо, което е в разрез с моята католическа религия – танците не лекуват.

Помня как в младежките си години, понеже не разполагах с подходяща музика, имах навика да слагам една черна качулка на главата си и да си представям, че реалността наоколо престава да съществува – духът ми отиваше в Дедов и аз бях с онези мъже и жени, с дядо и неговата любима. В тишината на стаята го молах да ме научи да танцувам, да изляза извън рамките си, тъй като съвсем скоро щях да бъда парализиран завинаги. Колкото повече се движеше тялото ми, толкова по-силно заблестяваше светлината в сърцето ми и толкова повече неща научавах – може би от себе си, може би от призраците на миналото. Дори започнах да си представям каква музика са слушали по време на ритуалите си и когато един приятел посети Сибир – години по-късно, – го помолих да ми донесе записи. За моя изненада един от тях много наподобяваше на моята представа за танца от Дедов.

Беше по-добре да не казвам нищо на Атина. Тя лесно се влияеше и ми се струваше нестабилна.

– Може би си постъпила правилно – това беше единственият ми коментар.

Разговаряхме още веднъж, малко преди да замине за Близкия изток. Изглеждаше доволна, сякаш бе открила всичко, което желаше – любовта.

– Хората в службата ми сформираха група. Наричат себе си „поклонници на Върха“. Всичко е благодарение на дядо ви.

– Благодарение на теб, тъй като си почувствала необходимост да споделиш с другите. Знам, че заминаваш. Искам да ти благодаря за това, че даде ново измерение на нещата, с които се занимавам от години, опитвайки се да разпространя тази светлина сред малкото заинтересовани, ала винаги бях малко плах, вечно смятах, че хората ще се присмеят на цялата тая работа.

– Знаете ли какво установих? Макар екстазът да е способността да излезем от себе си, танцът е начин да се издигнем в пространството. Да открием нови измерения, запазвайки връзката с тялото си. Чрез танца духовният и материалният свят могат да съжителстват безпрепятствено. Смятам, че балетистите в класическия балет стоят на върха на палците си, защото едновременно докосват земята и се въздигат към небето.

Доколкото си спомням, това бяха последните й думи. При всеки танц, на който се отдаваме с радост, мозъкът губи способността си да контролира и сърцето грабва юздите на тялото. Само тогава се явява Върхът.

Стига да вярваме в него, разбира се.

Питър Шърни, 47 г., директор на клон на банка, Холанд Парк, Лондон

Приех Атина само защото нейното семейство е един от най-важните ни клиенти – в края на краищата светът се върти около взаимните интереси. Тъй като беше прекалено темпераментна, я назначих на административна длъжност – тайно се надявах сама да си подаде оставката. По този начин щях да мога да кажа на баща ѝ, че съм се помъчил да ѝ помогна, но безуспешно.

Опитът ми на директор ме бе научил да разпознавам душевното състояние на хората дори когато те не казват нищо. Научиха ни на това по време на един курс по управление – ако искате да се отървете от някого, направете всичко възможно той да престане да се отнася с уважение към вас и така ще можете справедливо да го уволните.

Направих всичко възможно, за да постигна целта си с Атина. Тъй като тя не зависеше от тези пари, накрая щеше да установи, че усилието да става сутрин рано, да оставя детето в дома на майка си, да прави всеки ден едно и също, да се връща да вземе сина си, да отива до магазина, да се грижи за детето, да го приспива, на другия ден отново да губи по три часа в градския транспорт – всичко това е напълно излишно, защото има по-привлекателни начини да прекарва дните си. Постепенно тя започна да става все по-раздразнителна, а аз се почувствах горд от стратегията си – щях да успея. Оплакваше се от апартамента, където живееше, казваше, че нощем собственикът пуска в дома си прекалено силно музиката и че вече дори не може да се наспива.

Но внезапно нещо се промени. Първо само у Атина, а после в целия клон.

Как забелязах промяната ли? Когато група хора работят заедно, те са нещо като оркестър. Добрият ръководител е диригент и знае кой инструмент е разстроен, кой изразява повече емоция и кой просто следва останалите. Атина сякаш свиреше на своя инструмент без капчица ентузиазъм. Вечно беше някак встрани, никога не споделяше с колегите си радостите и неволите в личния си живот, времето извън службата прекарваше в грижи по сина си, нищо друго. Докато внезапно не започна да изглежда по-спокойна и по-общителна. Разказваше на всеки, пожелал да я изслуша, че е открила начин за подмладяване.

А това, естествено, е вълшебна думичка – подмладяване. Когато я

използва човек на 21 години, звучи налудничаво, но дори и така хората ѝ повярваха и започнаха да питат за тайната на тази формула.

Работата ѝ стана доста по-ефективна, въпреки че си беше на същия пост. Колегите, които преди се ограничаваха с едно „добър ден“ и „лека вечер“, започнаха да я канят на обяд. Когато се връщаха, изглеждаха доволни, а продуктивността на клона се повиши.

Знам, че влюбените могат да въздействат положително на средата си, та веднага реших, че Атина е срещнала някой много важен за живота ѝ човек.

Попитах я, тя веднага се съгласи, че е така, и добави, че никога не е излизала с клиент, но в този случай било невъзможно да отклони поканата. В нормална ситуация веднага би следвало да я уволня – правилата на банката бяха ясни, личните контакти са абсолютно забранени. Но аз тъкмо бях забелязал, че нейното поведение на практика е оказало въздействие върху всички, с някои колеги започнаха да излизат след работа и доколкото знам, поне двама или трима бяха ходили в дома ѝ.

Бях изправен пред много сложна ситуация. Младата стажантка, която нямаше никакъв професионален опит, която отначало беше плаха, а понякога и агресивна, се беше превърнала в своеобразен лидер за моите служители. Ако я уволня, ще сметнат, че е от ревност, и ще загубя тяхното уважение. Ако я задържа, рискувам след няколко месеца да изгубя контрол над групата.

Реших да изчакам малко. През това време „енергията“ (мразя тази дума, понеже в действителност не означава нищо конкретно, освен ако не се отнася за електричество) в банката започна да се подобрява. Клиентите изглеждаха по-доволни и започнаха да ни препоръчват на други. Служителите бяха щастливи и въпреки че работата се беше удвоила, на мен не ми се наложи да наемам още хора, тъй като всички изпълняваха задачите си.

Един ден получих писмо от ръководството си. Искаха да отида в Барселона, където щеше да се проведе среща на директорите на клоновете. Трябваше да обясня административния метод, който прилагам.

Според началниците ми аз бях увеличил приходите, без да увеличавам разходите. Впрочем това силно вълнува всички началници по света.

Кой метод?

Единствената ми заслуга беше, че знаех кога и как започна всичко. Реших да повикам Атина в кабинета си. Поздравих я за високата продуктивност, а тя ми благодари с усмивка.

Подходих предпазливо, защото не исках да ме разбере погрешно.

– Как е вашият любим? Винаги съм смятал, че който получава любов, накрая започва да отдава още повече любов. Той с какво се занимава?

– Работи в Скотланд Ярд.

Предпочетох да не навлизам в подробности. Но трябваше да продължа разговора на всяка цена. Нямах време за губене.

– Забелязах голяма промяна у вас и...

– Забелязали сте голяма промяна в банката, нали?

Как се отговаря на подобен въпрос? От една страна, сякаш да ѝ дам повече власт, отколкото е за препоръчване, от друга, ако не бях директен, никога нямаше да получа отговорите, които ми трябваха.

– Да, забелязах голяма промяна. Смятам да ви повиша.

– Имам нужда да пътувам. Искам да се махна от Лондон за известно време, да видя нови хоризонти.

Да пътува? Сега, когато всичко вървеше добре в службата, тя искаше да се махне? Но като се позамислих, не беше ли това, към което се стремях?

– Мога да съм полезна на банката, ако ме натоварите с повече отговорности – продължи тя.

Ясно. Предоставяше ми отлична възможност. Как не се бях сетил по-рано? „Да пътува“ означаваше да е по-далеч, да поема лидерството, без да ми се налага да понасям последствията от разни уволнения и бунтове. Но се налагаше да го обмисля, защото преди да помогне на банката, тя трябваше да помогне на мен. Сега, когато началниците ми бяха забелязали по-високата ни продуктивност, знаех, че трябва да я запазя, макар и с риск да загубя авторитета си и да изпадна в по-неизгодно положение отпреди. Понякога съм наясно защо голяма част от колегите ми не правят нищо за подобряване на нещата – ако не успеят, ще ги обвинят в некомпетентност. Ако успеят, ще се чувстват принудени да вървят все нагоре и накрая ще свършат с инфаркт.

Внимателно предприех следващата стъпка. Не е за препоръчване да плашим човека, преди да ни разкрие нужната тайна. По-добре е да се съгласяваме с всичко, което иска.

– Ще се опитам да придвижа молбата ви до шефовете на банката. За късмет ще се срещна с тях в Барселона и тъкмо затова ви повиках. Правилно ли ще е да кажа, че работата ни се е подобрила, откакто, да речем, хората започнаха да се разбират по-добре с вас?

– Да речем... да разбират по-добре самите себе си.

– Да. Но това го предизвикахте вие. Прав ли съм?

– Знаете, че сте прав.

– Да сте чели някаква книга по мениджмънт, която не ми е попадала?

– Не чета такива неща. Но ми се иска да ми обещаете, че наистина ще уважите молбата ми.

Сетих се за приятеля й от Скотланд Ярд. Ако обеща я и не изпълня обещанието си, дали ще си отмъсти? Дали пък той не я е научил на някакви техники, с които да постига невероятни резултати?

– Мога да ви разкажа абсолютно всичко, дори и да не изпълните обещанието си. Но не зная дали ще даде резултат, ако не постъпите както ще ви науча.

– Става дума за въпросната „техника на подмладяването“, нали?

– Точно за нея.

– Значи не е достатъчно да се познава само на теория, така ли?

– Може би. Тя е стигнала до оня, който ми я преподаде, благодарение на няколко листа хартия.

Зарадвах се, че не ми се налага да вземам решения, които са отвъд способностите и принципите ми. Но, да си призная, аз също бях лично заинтригуван от тази история, защото чувствах необходимост от възстановяване на потенциала си. Обещах да направя всичко възможно и Атина започна надълго и нашироко да ми разказва за някакъв езотеричен танц в търсене на Върха (или Оста, не мога да се сетя точно). Докато говореше, аз се опитвах да приведа в рационален вид халюцинациите й. Един час не стигна, затова я помолих да дойде отново на другия ден и заедно подготвихме доклада, който трябваше да изнеса пред ръководството на банката. В определен момент от разговора ни тя каза с усмивка:

– Не се притеснявайте да напишете нещата както си ги говорим. Мисля, че дори ръководството на една банка се състои от хора като нас, от плът и кръв, които навярно ще се заинтригуват от нетрадиционните методи.

Атина дълбоко се заблуждаваше. В Англия традициите винаги са били по-силни от новостите. Но какво ми струваше да рискувам мъничко, стига това да не застрашаваше работата ми? Тъй като тази история ми се струваше абсурдна, трябваше да я обобщя и да я поднеса на достъпен език. Това щеше да е достатъчно.

Преди да прочета доклада си в Барселона, цяла сутрин си повтарях, че „моят“ подход дава резултати и това е, което ни интересува. Прочетох някои помагала и открих, че за да се представи нова идея, която да

получи максимално добър отзвук, трябва да се провокира разговор сред аудиторията, та първото нещо, което направих пред ръководството в луксозния хотел, беше да цитирам свети Павел:

– Господ е скрил най-важните неща от мъдреците, понеже те не могат да разберат простите неща, и е решил да ги разкрие пред обикновените хора. (Б. р.: *Тук няма как да разберем дали не се позоваваше на Евангелие от Матей (11:25), където Исус казва: „Прославям Те, Отче, Господи на небето и на земята, заедно си укрил това от мъдри и разумни, а си го открил на младенци.“ Или се позоваваше на думите на апостол Павел до Коринтяни (1:27): „Ала Бог избра онова, що е безумно на тоя свят, за да посрами мъдрите; Бог избра онова, що е слабо на тоя свят, за да посрами силните.“*)

Щом казах това, публиката, прекарала два дни в анализ на графики и статистически данни, притихна. Помислих, че съм загубил работата си, но реших да продължа. Първо, защото бях проучил темата, знаех какво говорни заслужавах доверие. Второ, защото, макар и в определени моменти да не отдавах значение на огромното влияние на Атина, аз не лъжех.

– Установих, че за да се мотивират служителите в днешно време, е необходимо нещо повече от добра подготовка във висококвалифицираните ни центрове. Всеки от нас носи в себе си една не дотам позната част, която понякога изплува на повърхността и е в състояние да направи чудеса.

Всеки от нас работи поради някаква причина – да изхранва децата си, да изкарва пари, за да се издържа, да оправдае живота си, да се добере до мъничко власт. Но по време на пътя има доста отегчителни моменти и тайната се състои в това тези етапи да се превърнат в среща със самия себе си или с нещо по-възвишено.

Например търсенето на красивото невинаги има практическа насоченост, но ние го търсим, сякаш е най-важното нещо на света. Птиците се научават да пеят, което не означава, че това ще им е от полза при намирането на храна, при избягването на хищниците или премахването на паразитите. Според Дарвин птиците пеят, защото по този начин привличат партньора си и могат да продължат рода си.

Прекъсна ме колега от Женева, който настоятелно искаше по-рационално представяне. Но генералният директор ме поощри да продължа, което много ме вдъхнови.

– Все така според Дарвин, който е написал книга, променила хода на човешката история (Б. р.: *„Произход на видовете“, 1859 г.*), всички,

които са в състояние да предизвикат страст, преповтарят нещо, съществувало още при пещерните хора, когато ритуалът по ухаждането на другия е бил фундаментален за продължаването и еволюирането на човешкия вид. Та каква е разликата между човешката еволюция и развитието на един банков клон? Никаква. И двете са подчинени на същите закони – само най-способните оцеляват и се развиват.

В този момент се налагаше да споделя, че съм разработил идеята с внезапното съдействие на една от моите служителки, Шерин Халил.

– Шерин, която предпочита да я наричат Атина, успя да наложи на работното си място нов тип поведение, по-точно страстта. Да, да – страстта, нещо, за което и през ум не ни минава, когато си говорим за заеми или когато планираме разходите. Служителите ми започнаха да използват музиката като стимул за по-добро обслужване на клиентите.

Друг колега ме прекъсна и каза, че идеята съвсем не е нова, че в супермаркетите правели същото – пускали музика, която да кара хората да купуват.

– Аз не съм казал, че пускаме музика на работното място. Просто хората започнаха да живеят по-различно, защото Шерин, или Атина, ако предпочитате, ги научи да танцуват, *преди* да се заемат с ежедневните си дейности. Не зная точно какъв механизъм задвижва у хората. Като управител аз отговарям само за резултатите, а не за самия процес. Не съм танцувал. Но разбрах, че посредством танца всички се чувстват по-вързани с работата си.

Родени сме, отгледани сме и сме възпитани с максимата, че времето е пари. Отлично знаем какво са парите, но какво е значението на думата „време“? Денят има 24 часа и е безкраен низ от мигове. Трябва да осъзнаваме всяка минута, да можем да се възползваме от нея, когато вършим нещо или дори когато само съзряваме живота. Ако позабавим темпото, всичко става по-протяжно. Да, и миенето на чинии може да отнеме повече време или изчисляването на салдото в сметките или на кредитите, или на полиците, но пък защо да не се възползваме от това, за да размишляваме над хубавите неща.

Един от най-високопоставените ми колеги ме гледаше захласнато. Сигурен съм, че той желаше да продължи да обяснявам детайлно всичко, което съм научил, но някои от присъстващите взеха да нервничат.

– Прекрасно разбирам за какво говорите – каза той. – Зная, че служителите ви са започнали да изпълняват задълженията си с повече ентузиазъм, тъй като са имали поне един миг в деня си, когато са влезли в контакт със самите себе си. Бих искал да ви поздравя за това, че сте

проявили достатъчно гъвкавост, за да въведете нетрадиционните методи. А те дават отлични резултати.

Но тъй като сме се събрали да говорим за време, имате само пет минути да довършите презентацията си. Дали е възможно да изготвим списък с основните точки, които да направят тези принципи приложими и в други клонове?

Той имаше право. Нещата можеха да са добри за работата, но можеха да се окажат фатални за кариерата ми, та реших да обобщя онова, което написяхме заедно.

– Базирайки се на лични наблюдения, с Шерин Халил нахвърлихме някои неща, които с най-голямо удоволствие ще обсъдя със заинтересованите.

А) Всеки от нас има неподозирани заложби. Ние никога няма да ги опознаем, но те биха могли да бъдат наши съюзници. Тъй като е невъзможно да ги измерим или да определим тяхната икономическа стойност, винаги ги пренебрегваме, но аз в момента разговарям с човешки същества и съм сигурен, че ме разбирате, поне на теория.

Б) В нашия клон проявлението на заложбите бе предизвикано от един танц, от ритъм, който, ако не се лъжа, идва от пустините на Азия. Но няма никакво значение къде е роден, стига хората да могат да изразяват с тялото си онова, което душата има да казва. Зная, че думата „душа“ тук може да се интерпретира погрешно, затова бих ви посъветвал да я заменим с „интуиция“. А ако и тази дума се окаже трудна за възприемане, нека използваме „първични емоции“, което май има по-научно звучене, въпреки че ни казва по-малко от предходните думи.

В) Преди да дойдат на работа, вместо да правят гимнастика или упражнения по аеробика, аз накарах моите служители да танцуват поне по един час. Това стимулира тялото и ума. Така денят започва с творчески заряд, чиято енергия хората могат да използват при изпълнение на задачите си в банката.

Г) Клиентите и служителите обитават един и същи свят – реалността не е нищо повече от електрически импулси в ума. Онова, което си мислим, че „виждаме“, е просто енергиен импулс в мрачна зона на мозъка ни. Следователно можем да се опитаме да променим тази реалност, ако успеем да влезем в синхрон с нея. По някакъв непонятен за мен начин радостта е заразна, така както и вдъхновението, и любовта. Или както тъгата, депресията, омразата – неща, които клиентите ни и останалите служители усещат „интуитивно“. За да се подобри работата, трябва да се създадат механизми, които да поддържат тези положителни

стимули.

– Доста езотерично – каза някаква жена, която отговаряше за инвестиционната политика в един от канадските клонове.

Взех да губя самообладание – не бях успял да убедя никого в теорията си. Престорих се, че не съм чул коментара ѝ. Използвах цялото си въображение, за да завърша чисто технически.

– Банката би трябвало да определи перо да изследва как се осъществява това взаимодействие. Така бихме могли да постигнем много по-високи приходи.

Финалът ми се стори съвсем задоволителен, та предпочетох да не се възползвам от оставащите ми две минути. Когато семинарът свърши в края на изтощителния ден, генералният директор ме покани на вечеря – пред всички колеги, сякаш искаше да покаже, че изцяло подкрепя думите ми. Никога преди не ми се беше отдавала такава възможност и се опитах да се възползвам максимално добре от ситуацията. Започнах да говоря за работа, планове, затруднения на фондовата борса, нови пазари. Но той ме прекъсна. Повече го интересуваше онова, което Атина ми е преподавала.

За моя изненада накрая насочи разговора към лични теми.

– Разбирам какво имавте предвид, когато обърнахте внимание на времето. В началото на годината, по празниците, реших да поседна за малко в градината ми. Взех вестника от пощенската кутия – нищо интересно, само нещата, които журналистите бяха решили, че трябва да знаем и да следим, за да заемем някаква позиция.

Хрумна ми да позвъня на някого от екипа си, но щеше да е абсурдно, защото всички бяха със семействата си. Обядвах със съпругата си, с децата и внуците, подремнах. Когато се събудих, си записах няколко неща в бележника и внезапно установих, че е едва два следобед, а ми предстояха още три дни без работа и колкото и да ми беше приятно да бъда със семейството си, започнах да се чувствам ненужен.

На другия ден, възползвайки се от свободното си време, отидох да прегледам стомаха си, слава богу, нямаше нищо сериозно. Отидох на зъболекар, който каза, че нямам проблеми. Отново обядвах с жена си, децата и внуците, отново спях, отново се събудих в два следобед и установих, че няма абсолютно нищо, върху което да съсредоточа вниманието си.

Уплаших се – не трябваше ли да върша нещо? Нямаше да е трудно да си измисля някаква работа. Винаги имаме някакви проекти, които трябва да се осъществят. Винаги има крушки за сменяне, сухи листа за

метене, книги, които трябва да се подредят, файлове в компютъра, които трябва да се организират, и прочие. Но какво е да се изправиш срещу абсолютната празнота? И тогава се сетих за нещо, което ми се стори наистина важно – трябваше да отида до пощенската кутия, която се намира на километър от вилата, за да пусна една забравена на бюрото ми поздравителна картичка.

И се изненадах – защо беше нужно да го правя точно в този ден? Невъзможно ли беше да си седя така, както в момента, без да върша нищо?

Куп мисли преминаха през съзнанието ми. Приятели, които се безпокоят за нестанали още неща, познати, които успяват да запълнят всяка минутка от живота си с безсмислени за мен задачи, празни приказки, дълги разговори по телефона, в които не се казва нищо важно. Вече съм виждал как директорите ми си измислят работа само за да оправдаят поста си, или служителите, които изпадат в паника, защото не им е възложено нищо важно за деня и се опасяват, че вече не са необходими. Жена ми, която се измъчва заради развода на сина ни, той, който се измъчва, защото внукът ни има ниски оценки в училище, внукът ни, който умира от страх, защото е разочаровал родителите си, въпреки че всички знаем, че тези оценки не са чак толкова важни.

Проведох дълга и трудна борба със себе си да не стана оттам, където бях седнал. Малко по малко желанието отстъпи място на съзерцанието и аз започнах да чувам душата си – или интуицията, или първичните си емоции, зависи в какво вярвате. Каквото ще да е, тази част от мен жадуваше да си поприказва с някого, но нали все бях много зает.

В моя случай не беше танцът, а пълната липса на шум и движение. Покоят ми помогна да вляза в контакт със себе си. И ако щете, вярвайте, но аз научих много за проблемите, които ме безпокоят – въпреки че всичките тези проблеми бяха изчезнали, докато седях там. Не видях Господ, но успях ясно да видя какви решения трябва да взема.

Преди да платим сметката, той предложи да изпратим въпросната служителка в Дубай, където банката щяла да отваря нов клон и рисковете били големи. Разбрах, че като отличен директор знае, че аз вече съм научил всичко, което е необходимо. Сега просто трябваше да се продължи започнатото, а служителката можеше да е по-полезна другаде. Без да знае, ми помагаше да изпълня даденото обещание.

Когато се върнах в Лондон, веднага съобщих на Атина за предложението. Тя моментално прие. Каза, че владее арабски (знаех за произхода на родителите ѝ). Но ние няхмахме намерение да правим сделки с

араби, а с чужденци. Благодарих за помощта ѝ. Тя не прояви никакво любопитство относно това как е минала срещата ми – попита единствено кога трябва да стегне багажа си.

И до ден-днешен не зная дали тази история с любимия от Скотланд Ярд е истинска, или не. Ако беше истинска, убиецът на Атина вече щеше да е задържан – не вярвам на нищо от онова, което писаха по вестниците за престъплението. В крайна сметка може много да разбирам от финанси, дори мога да си позволя лукса да кажа, че танцът помага на банковия служител да работи по-добре, но така и няма да успее да разбере защо най-добрата полиция в света залавя едни престъпници, а други оставя на свобода.

Това обаче сега няма кой знае какво значение.

Набил Алайхи, възраст неизвестна, бедуин

Щастлив съм да узная, че Атина е държала снимката ми на видно място в апартаментата си, но не мисля, че онова, на което я научих, ѝ е помогнало много. Тя дойде тук, на сред пустинята, носейки на ръце дете на три години. Отвори чантата си, извади един касетофон и седна пред моята шатра. Зная, че хората от града обикновено дават името ми на чужденците, които искат да опитат местната кухня, та ѝ казах, че е рано за вечеря.

– Дойдох за нещо друго – каза жената. – Разбрах от племенника ви Хамид, който е клиент на банката, в която работя, че сте мъдрец.

– Хамид е просто един заблуден младеж, който въпреки че ме нарича мъдрец, никога не се вслушва в съветите ми. Мъдър е бил пророкът Мохамед, Бог да го благослови.

Посочих колата ѝ.

– Не бива да шофирате сама в пустинята, без водач.

Вместо да ми отговори, тя пусна касетофона. След това виждах само една жена, която се носи из дюните, и едно стреснато, но щастливо дете, което я гледа.

Ехтяха звуци, които сякаш заливаха пустинята. Когато спря да танцува, попита дали ми е харесало.

Казах, че ми е харесало. В нашата религия има секта, където танцуват, за да се срещнат с Аллах, слава на името Му! (*Б. п.: Имам се предвид суфистите.*)

– Добре тогава – продължи жената, представила се като Атина. – От дете чувствам, че трябва да бъда по-близо до Господ, но животът все ме отдалечава от Него. Музиката е един от начините, които открих, но тя не ми е достатъчна. Винаги когато танцувам, виждам светлина. Тази светлина сега настоява да продължа по-нататък. Но не мога да продължа, обучавайки се сама. Имам нужда от учители.

– Нямам – отвърнах аз. – Понеже Аллах е милостив и състрадателен и винаги е някъде наблизо. Живей достойно, това стига.

Но жената не изглеждаше много убедена. Аз ѝ казах, че съм зает. Трябваше да приготвя вечеря за малкото туристи, които щяха да се появят. Тя отвърна, че ще изчака колкото е необходимо.

– Ами детето?

– Не се притеснявайте.

Докато вършех обичайните неща, наблюдавах жената и детето. Двамата сякаш бяха на една възраст. Тичаха из пустинята, смееха се, замеряха се с пясък, хвърляха се на земята и се търкаляха по дюните. Дойде водачът с трима немски туристи, които седнаха да ядат и поискаха бира. Наложих ми се да им обяснявам, че според моята религия нямам право да пия или да предлагам алкохолни напитки. Поканих жената и детето да вечерят с нас. Единият от германците веднага се оживи от внезапното женско присъствие.

Каза, че възнамерявал да купува терени, бил натрупал голямо състояние и вярвал в бъдещето на района.

– Чудесно – беше нейният отговор. – И аз вярвам.

– Дали не би било по-добре да вечеряме някъде другаде, където бихме могли да обсъдим възможността за...

– Не – отсече тя и му подаде визитна картичка. – Ако желаете, можете да се свържете с нашата банка.

Когато туристите си тръгнаха, ние с Атина седнахме пред шатрата. Детето веднага заспа в скута ѝ. Донесох завивки за всички ни и се загледахме в звездното небе. Накрая тя наруши тишината.

– А защо Хамид ви нарича мъдрец?

– Може би защото съм по-търпелив от него. Навремето се опитвах да го обуча, но Хамид май повече се интересува от печеленето на пари. Вече трябва да се е убедил, че е по-умен от мен. Има апартамент и яхта, а аз си стоя насред пустинята и сервирам на малцината туристи, които се отбиват тук. Не разбира, че съм доволен от това, което правя.

– Разбира отлично, защото на всички говори за вас, и то с голямо уважение. А в какво искате да го „обучите“?

– Днес видях как танцувате. Аз правя същото. Само че вместо да движа тялото си, карам буквите да танцуват.

Тя сякаш се изненада.

– Моят начин да се доближа до Аллах – слава на името Му! – е чрез калиграфията и търсенето на съвършенството в думите. И най-простата буква изисква да вложим в нея цялата сила, която съдържа, сякаш ваем нейния смисъл. Така, когато се пишат свещените текстове, там присъства и душата на човека, послужил като инструмент за разпространението им по света.

И не само свещените текстове, но и всяко нещо, което изписваме върху хартията. Защото ръката, която рисува линиите, отразява душата на пишещия.

– Ще ме обучите ли?

– Първо, не ми се вярва един толкова пълен с енергия човек да разполага с нужното търпение. Освен това калиграфията няма нищо общо с вашия свят, където нещата се печатат, без много да се мисли какво се публикува, извинете ме за коментара.

– Бих искала да опитам.

И ето че в продължение на шест месеца онази жена, която аз смятах за буйна, темпераментна и неспособна да стои в покой дори за миг, ме посещаваше всеки петък. Синът ѝ седеше в един ъгъл, вземаше хартия и четки и също се залавяше да изразява посредством рисунките си отреденото свише.

Виждах какво огромно усилие полага тя да стои кротко в нужната поза. Питах я:

– Не мислиш ли, че ще е по-добре да си потърсиш някакво друго развлечение?

А тя отвърщаше:

– Това ми е необходимо. Трябва да внеса мир в душата си, а още не съм усвоила всичко, на което можете да ме научите. Светлината на Върха ми каза, че трябва да продължа напред.

Никога не я попитах какво представлява Върхът, не ме интересуваше.

Първият урок беше може би най-трудният.

– Търпение!

Писането не е просто начин за изразяване на мисълта, а осмисляне на значението на всяка дума. Заедно започнахме да работим с текстовете на един арабски поет, защото не смятам, че Коранът е подходящ за човек, възпитан в друга вяра. Аз диктувах всяка буква. Така тя можеше да се концентрира върху работата, вместо да мисли за смисъла на думата, изречението или стиха.

– Веднъж някой ми каза, че музиката е създадена от Господ и посредством бързите движения човек успява да влезе в контакт със самия себе си – каза Атина един следобед, докато бяхме заедно. – В продължение на години се убеждавах, че е точно така, а сега съм принудена да правя най-трудното нещо на света – да забавя темпото. Защо търпението е толкова важно?

– Защото благодарение на него започваме да забелязваме.

– Но аз мога да танцувам, водена единствено от душата си. Тя ме кара да се съсредоточавам върху нещо по-голямо от мен и ми позволява да контактувам с Господ, ако мога така да се изразя. Това ми е помогнало да променя много неща, дори и работата си. Душата вече не е ли

важна?

– Естествено, че е важна. Но ако душата е в хармония с ума ти, ще можеш да промениш още повече неща.

Продължихме нашата съвместна работа. Знаех, че в един момент ще се наложи да кажа на Атина нещо, за което не е подготвена, та гледах да се възползвам от всяка минута, за да подготвя духа ѝ. Обясних ѝ, че преди думата вече съществува мисълта. А преди мисълта съществува божествената искра, която я е предизвикала. Всичко, абсолютно всичко на тази земя има смисъл и дори най-дребните неща трябва да бъдат зачитани.

– Възпитала съм тялото си да може да изразява изцяло усещанията на душата ми – казваше тя.

– Сега възпитавай само пръстите си, та те да могат изцяло да изразяват усещанията на тялото. Така огромната ти мощ ще се концентрира.

– Вие учител ли сте?

– Какво е да си учител? Аз сам ще дам отговора – не е онзи, който ни учи на нещо, а онзи, който вдъхновява ученика да даде най-доброто от себе си, за да открие какво знае сам.

Усетих, че Атина вече е изпитвала това, въпреки че беше твърде млада. Тъй като писането разкрива личността на човека, разбрах, че тя има съзнанието, че е обичана – не само от сина си, а от семейството си и вероятно от някой мъж. Открих също, че има мистични дарби, но се опитах да не се издам – такива дарби можеха да ѝ помогнат да се срещне с Господ, но можеха и да я погубят.

Не се ограничавах само да усъвършенствам техниката ѝ на писане. Стараех се да ѝ преподавам и философията на калиграфите.

– Перото, с което сега пишеш тези стихове, е просто инструмент. То няма съзнание, следва желанието на ръката, която го държи. В този смисъл много прилича на онова, което наричаме „живот“. Мнозина са на тоя свят само за да изпълнят някаква роля, без да разбират, че има една невидима Ръка, която ги води.

Сега в ръцете и в четката, която изографисва всяка буква, са вложени всичките намерения на душата ти. Опитай се да разбереш колко е важно това.

– Разбирам и виждам, че е важно да притежаваме някаква елегантност. Ето защо изисквате от мен да застана в определена поза, да отдам почитта си на материала, който ще използвам, и едва тогава да пристъпя към работата.

Така е. Докато се учеше да уважава четката, тя откриваше колко е

важно да бъде спокойна и да подхожда с елегантност към нещата, за да се научи да пише. А спокойствието идва от сърцето.

– Елегантността не е на повърхността. Тя е начинът, който човек е изнамерил, за да подходи с уважение към живота и работата си. Затова, когато усетиш, че позата ти е неудобна, не мисли, че тя е неправилна или изкуствена. Тя е истинската, защото е трудна. Заради нея хартията и перото се чувстват горди. Заради усилието. Хартията престава да бъде гладка повърхност без цвят и придобива дълбочината на поместените отгоре ѝ неща.

Само с елегантна поза се постига съвършена ка-лиграфия. Така е и в живота. Когато премахне повърхностния слой, човек успява да се концентрира и да види обикновените неща. Колкото по-прост и трезв е подхът, толкова е по-красив, дори отначало да изглежда неудобен.

От време на време ми разказваше за работата си. Споделяше, че се чувства вдъхновена и че е получила изключително предложение от мъгъщ емир. Той дошъл в банката, за да посети своя приятел, директора. (Емирите никога не ходят в банката, за да теглят пари, имат си достатъчно хора, които да вършат това.) Докато разговарял с нея, споменал, че търси някого, който да се грижи за продажбата на терени. Попитал я дали проявява интерес.

Кой би проявил интерес към терени на сред пустинята или към пристанище, което не е в центъра на света? Реших да не коментирам и погледнах назад. Доволен съм, че си замълчах.

Един-единствен път тя говори за любовта на мъж, въпреки че когато идваха туристите и я заварваха там, се опитваха да я спечелят по някакъв начин. Обикновено Атина дори не трепваше, но веднъж един от ухажорите намекна, че познава нейния любим. Тя пребледня и веднага погледна към детето, което за щастие не обръщаше внимание на разговора.

– Откъде го познавате?

– Шегувам се – каза мъжът. – Просто исках да разбера дали сте свободна.

Тя не отговори нищо, но аз разбрах, че човекът, който е част от живота ѝ, не е баща на детето.

Един ден пристигна по-рано от обичайното. Каза, че е напуснала работата си в банката и е започнала да продава терени – така щяла да разполага с повече свободно време. Обясних ѝ, че не мога да я обучавам преди уречения час, имах да върша много неща.

– Мога да съчетавам двете неща – движение и покой. Възторг и

концентрация.

Атина отиде до колата, взе касетофона и оттогава винаги танцуваше насред пустинята, преди да започнем урока, а детето тичаше и се смееше край нея. Когато сядаше да се занимава с калиграфия, ръката ѝ беше по-спокойна от друг път.

– Има два вида букви – обяснявах аз. – Първият вид са буквите, изписани много точно, но без душа. В този случай колкото и добре да владее техниката, калиграфът се е съсредоточил изключително върху работата си – затова не се е развил, започнал е да се повтаря, не е успял да израсте и един ден ще престане да упражнява краснописа си, понеже ще сметне, че всичко е рутина.

Вторият вид са буквите, изписани технично, но и с душа. За тази цел е необходимо намерението на пишещия да се съгласува със самата дума. Тогава и най-гъжните стихове престават да са трагични и се превръщат в обикновени факти, изпречили се на пътя ни.

– Какво правите с вашите рисунки? – попита детето на перфектен арабски. Въпреки че не разбираше за какво си говорим, то много се стареше да участва в работата на майка си.

– Продавам ги.

– Аз може ли да продавам моите рисунки?

– Ти *трябва* да ги продаваш. Един ден ще се замогнеш от тях и ще можеш да помагаш на майка си.

Момчето остана много доволно от думите ми и се върна към заниманието си – рисуваше шарена пеперуда.

– А аз какво да правя с моите текстове? – попита Атина.

– Ти знаеш колко ти е струвало усилието да стоиш в необходимата поза, да укротяваш душата си, да имаш ясни намерения и да уважаваш всяка буква във всяка дума. Но засега просто продължавай да се упражняваш.

След дълги тренировки преставаме да мислим за всички движения, които трябва да правим – те стават част от живота ни. Ала преди да стигнем до това състояние, трябва да се упражняваме отново и отново. И ако не е достатъчно, пак трябва да се упражняваме.

Забележи как добрият ковач работи с желязото. За нетренирания поглед той нанася все едни и същи удари с чука.

Но за посветения в изкуството на калиграфията е ясно, че всеки път когато той вдига и стоварва чука, силата на удара е различна. Ръката извършва едно и също движение, но щом доближи желязото, тя разбира дали трябва да удари по-силно или по-слабо. Така е и с повторенията –

макар и да изглеждат еднакви, всеки път са различни.

Ще настъпи момент, когато вече няма да е необходимо да мислиш за движенията си. Тогава ще се слееш с буквата, мастилото, хартията и думата.

Този миг настъпи след около година. По това време Атина вече беше известна в Дубай. Насочваше клиентите да идват да вечерят в моята шатра и от тях разбирах, че кариерата ѝ върви много добре – тя продаваше късчета от пустинята! Една вечер, предшестван от огромната си свита, се появи самият емир. Аз се притесних, не бях подготвен за такова нещо, но той ме успокои и ми благодари за това, което правя за неговата служителка.

– Тя е прекрасен човек и го отдава на наученото от вас. Мисля да ви направя съдружник. Навярно би било полезно да пращам продавачите си да учат кали-графия, особено сега, когато Атина ще излиза в едно-месечен отпуск.

– Не би помогнало особено – отвърнах. – Калиграфията е просто един от начините, които Аллах – слава на името Му! – ни е дал. Учи ни да бъдем търпеливи, обективни, учи ни на преклонение и елегантност, но всичко това можем да научим и от...

– ...от танца – допълни Атина, която беше наблизо.

– Или като продаваме недвижимо имущество – добавих аз.

Когато всички си тръгнаха, а детето си легна в единия ъгъл на шатрата, защото очите му вече се затваряха, аз донесох материала по калиграфия и я помолих да напише нещо. По средата на думите взех перото от ръката ѝ. Беше настъпил моментът да ѝ кажа каквото имах да казвам. Предложих да се поразходим из пустинята.

– Ти вече научи достатъчно – започнах аз. – Калиграфията ти е все по-лична и по-непринудена. Вече не е преповтаряне на красивото, а собствен творчески подход. Ти узна онова, което големите творци са научили – за да бъдат пренебрегнати правилата, първо е необходимо да се познават и зачитат.

Вече не са ти нужни инструментите, с които си учила. Вече не ти е необходима хартия, мастило и перо, тъй като пътят е по-важен от онова, което те е накарало да тръгнеш по него. Веднъж ми каза, че човекът, който те е научил да танцуваш, си е представял музиката – и дори и така е бил в състояние да следва необходимия и точен ритъм.

– Именно.

– Ако всички думи бяха навързани, те нямаше да имат смисъл. Биха затруднили възприемането. Трябва да има интервали, празни полета.

Тя кимна в знак на съгласие.

– И въпреки че владееш думите, ти все още не владееш интервалите. Когато ръката ти е концентрирана, е безгрешна. Но докато минава от една дума на друга, тя се губи.

– Как го разбрахте?

– Прав ли съм?

– Напълно. За части от секундата, преди да се съсредоточа върху следващата дума, аз се губя. Настойчиво ме завладяват нещата, за които не искам да мисля.

– А знаеш ли за какво точно става въпрос?

Атина знаеше, но не каза нищо, докато не се върнахме в шатрата и не прегърна заспалия си син. Очите ѝ бяха пълни със сълзи, въпреки че правеше всичко възможно да се овладее.

– Емирът каза, че ще излизаш в отпуск.

Тя отвори вратата на колата, завъртя ключа и потегли. Известно време само звукът от мотора нарушаваше тишината на пустинята.

– Зная какво имахте предвид – каза накрая. – Когато пиша, когато танцувам, аз съм водена от Ръката, създава всичко на този свят. Когато гледам заспалия Виорел, знам, че той знае, че е плод на любовта ми към неговия баща, въпреки че вече от година не съм го виждала. Но аз...

Отново млъкна. Тишината беше интервалът между думите.

– ...но аз не познавам ръката, която е заклатила люлката ми за първи път. Ръката, която ме е вписала в книгата на този свят.

Аз само кимнах в знак на съгласие.

– Смятате ли, че това е важно?

– Невинаги. Но в твоя случай, докато не докоснеш тази ръка, няма да подобриш... да речем... кали-графията си.

– Не знам защо трябва да търся жената, която никога не си направи труда да ми даде любовта си.

Затвори вратата, усмихна се и потегли. Въпреки думите ѝ аз знаех каква ще е следващата ѝ стъпка.

Самира Р, Халил, майка на Атина

Сякаш всичките й професионални постижения, способността й да печели пари, радостта от новата любов, удоволствието да си играе с внука ми – всичко това беше запратено на заден план. Бях истински ужасена, когато Шерин обяви решението си да потърси родната си майка.

В началото, то се знае, се утешавах с мисълта, че центърът по осиновяване вече не съществува, че картоните са се загубили, че служителите ще са непреклонни, че правителството току-що е паднало и пътуването е невъзможно и дори че утробата, от която е излязла на този свят, вече я няма. Но това бе моментна утеха – моята дъщеря е способна да направи всичко, тя успява да преодолее непреодолими на пръв поглед ситуации.

Дотогава темата беше табу в семейството ни. Шерин знаеше, че е осиновена, тъй като психиатърът в Бейрут ме посъветва да й го кажа, щом порасне достатъчно, за да го разбере. Но никога не прояви любопитство да научи къде е родена – нейният дом беше Бейрут, когато все още беше и наш дом.

Понеже синът на моя приятелка – осиновено дете – се самоуби на 16 години, когато му се роди сестра, ние решихме семейството ни да не се разраства. Направихме всички необходими жертви, за да може Шерин да разбере, че е едничката ми радост и тревога, едничката ми любов и надежда. Но дори и така за нея сякаш всичко беше без значение. Господи, как е възможно децата да са толкова неблагодарни!

Познавайки дъщеря си, разбирах, че няма никакъв смисъл да споря с нея. Със съпруга ми прекарахме една безсънна седмица. Всяка сутрин и всяка вечер тя ни обстрелваше с въпроса: „В кой румънски град съм се родила?“ За да влоши нещата, Виорел плачеше, сякаш разбираше какво става.

Реших отново да се посъветвам с психиатър. Попитах защо момиче, което има всичко в живота, вечно се чувства толкова неудовлетворено.

– Всеки от нас иска да узнае произхода си – каза той. – Този въпрос е основен за човека във философски аспект. В случая с дъщеря ви смятам, че е съвсем логично да иска да познава корените си. Вие не бихте ли желали?

Не, не бих. Напротив, бих смятала, че е опасно да тръгна по

следите на някого, който се е отказал от мен и ме е отхвърлил, когато все още не съм била в състояние да оцелея.

Но психиатърът държеше на своето.

– Вместо да ѝ се противопоставяте, опитайте се да ѝ помогнете. Може да се откаже, като види, че това за вас не е проблем. Годината, която е прекарала далеч от всичките си приятели, сигурно е довела до емоционална липса. В момента тя се опитва да я запълни посредством незначителни провокации. Само за да се увери, че е обичана.

Щеше да е по-добре самата Шерин да бе отишла на психиатър – би разбрала причините за поведението си.

– Проявете доверие, не гледайте на въпросите ѝ като на заплаха. Ако накрая все пак реши да продължи нататък, не ви остава нищо друго, освен да ѝ дадете необходимата информация. Доколкото схващам, тя винаги е била трудно дете. Кой знае, това търсене може да я направи силна личност.

Попитах психиатъра дали има деца. Той каза, че няма, и веднага разбрах, че не е подходящ да ми дава съвети.

Същата вечер, докато бяхме пред телевизора, Шерин отново подхваща темата:

– Какво гледате?

– Новините.

– Защо?

– За да знаем какво става в Ливан – отвърна съпругът ми.

Аз усетих уловката, но вече беше твърде късно. Шерин веднага се възползва от ситуацията.

– Излиза, че вие също искате да знаете какво става там, където сте родени. Добре сте се устроили в Англия, имате приятели, татко изкарва добри пари тук, живеете в сигурност. Въпреки това купувате ливански вестници. Сменяте канала, докато не се появят новини от Бейрут. Представяте си бъдещето подобно на миналото, без да си давате сметка, че тая война никога няма да свърши.

С две думи, ако не сте във връзка с корените си, имате чувството, че изцяло сте изгубили връзката със света. Толкова ли е трудно да разберете какво чувствам?

– Ти си наша дъщеря.

– Гордея се с това. И винаги ще бъда вашата дъщеря. Моля ви, не поставяйте под съмнение моята любов и благодарност за всичко, което сте направили за мен. Аз не искам нищо друго, освен краката ми да стъпят на родното ми място. Може би ще попитам рождената си майка

защо ме е изоставила, а може и да не подхвана темата, когато се взра в очите ѝ. Ако не опитам, ще се смятам за страхливка и никога няма да успея да разбера интервалите.

– Интервалите ли?

– Докато бях в Дубай, учих калиграфия. Танцувам винаги когато мога. Но музиката съществува само защото има паузи. Изреченията съществуват само защото ги има интервалите. Когато правя нещо, се чувствам пълноценна. Но никой не е в състояние да прави нещо двайсет и четири часа в денонощието. Щом спра, усещам, че нещо липсва.

Вие неведнъж сте казвали, че съм неспокойна натура. Но не аз съм си избрала този начин на съществуване. Бих искала да си стоя тук спокойно и също като вас да гледам телевизия. Ала не мога – умът ми не спира. Понякога мисля, че ще полудея. Постоянно имам нужда да танцувам, да пиша, да продавам терени, да се грижа за Виорел, да чета каквото ми попадне. Смятате ли, че е нормално?

– Може би такъв е темпераментът ти – каза съпругът ми.

Разговорът спря дотам. Винаги свършваше така – Виорел започваше да плаче, Шерин млъкваше и се затваряше в себе си, а аз бях убедена, че децата не оценяват това, което родителите им правят за тях. Ала на другия ден по време на закуската съпругът ми повдигна въпроса:

– Преди известно време, докато ти беше в Близкия изток, аз проучих възможността да се приберем у дома. Отидох на нашата улица – домът ни го няма, въпреки че страната ни е възстановена независимо от чуждата окупация и постоянните набези. Испитах нещо като еуфория – кой знае, може би беше дошъл моментът да започнем всичко отначало? И тъкмо това „да започнем отначало“ ме върна към действителността. За мен времето, когато можех да си позволя този лукс, вече е минало. Днес искам просто да продължа да правя каквото правя, не ми трябват нови приключения.

Потърсих хората, с които обикновено изпивахме по едно уиски в края на деня. Повечето не бяха там, а които бяха останали, все се оплакваха от постоянното усещане за несигурност. Минах край местата, където имах навика да се разхождам, и се почувствах чужденец, сякаш нищо от онова вече не ми принадлежеше. Най-лошото е, че мечтата да се завърнем малко по малко се стопяваше, докато вървах из родния си град.

Но дори и така, това ми беше необходимо. Песните за изгнаници все още отекват в сърцето ми, но зная, че повече никога няма да се върна да живея в Ливан. По някакъв начин прекараните в Бейрут дни ми помогнаха да разбера по-добре мястото, където съм сега, и да ценя всяка

секунда от живота си в Лондон.

– Какво се опитваш да ми кажеш, татко?

– Че имаш право. Може би наистина е по-добре да разбереш интервалите. Виорел може да остане при нас, докато пътуваш.

Той отиде в стаята и се върна с жълтеникава папка. Там бяха документите по осиновяването. Подаде ги на Шерин. Целуна я и каза, че е време да тръгва за работа.

Херън Райън, журналист

През онази сутрин на 1990 г. от прозореца на шестия етаж на хотела виждах само огромната правителствена сграда. Тъкмо бяха поставили на покрива националното знаме. То сочеше точното място, откъдето диктаторът мегаломан бе избягал със своя хеликоптер, за да срещне смъртта си броени часове по-късно в ръцете на онези, които е потискал в продължение на 22 години. Старите къщи били сринати от Чаушеску поради амбицията му да превърне столицата във втори Вашингтон. Букурещ имаше славата на град, претърпял най-много разрушения, но не от война или природно бедствие.

В деня, когато пристигнах, реших да се поразходя из улиците с моя преводач, но нямаше много за гледане освен мизерия, обърканост и чувството, че не съществува нито бъдеще, нито минало, нито настояще – хората сякаш живееха някъде на предела между живота и смъртта, без да знаят какво става в страната им и в останалия свят. Десет години по-късно, когато се върнах и видях как целият град е възкръснал от пепелта, разбрах, че човек е способен да превъзмогне всяка трагедия. Румънският народ беше пример за това.

Но в онази сива утрин, в онова сиво фоайе на онзи тъжен хотел се тревожих единствено дали преводачът ми ще успее да осигури кола и достатъчно гориво, за да мога да довърша проучването си във връзка с един филм за Би Би Си. Той се бавеше и започнах да се изпълвам със съмнение. Дали пък нямаше да ми се наложи да се върна в Англия, без да съм постигнал целта си? Вече бях инвестирал доста средства в разни договори с историци, в изработването на сценария и заснемането на някои интервюта, но от телевизията искаха да отида до въпросния замък и да узная в какво състояние се намира, преди да подпишем окончателно. А пътуването ми излезе доста по-скъпо, отколкото очаквах.

Опитах да се обадя на приятелката си, но ми казаха, че за да успее да се свърже, ще се наложи да чакам около час. Преводачът ми можеше да дойде всеки момент, няхах време за губене и реших да не рискувам.

Огледах се, за да видя дали не мога да си намеря някой вестник на английски, но се оказа невъзможно. За да превъзмогна безпокойството си, започнах съвсем дискретно да оглеждам хората наоколо. Те пиеха чай и най-вероятно бяха далеч от всичко случило се предишната година – народните бунтове, хладнокръвните убийства на цивилни в

Тимишоара, уличните престрелки между народа и страшните тайни служби, които отчаяно се бяха опитвали да задържат изплъзващата се от ръцете им власт. Забелязах група от трима американци, една интересна жена, която не откъсваше очи от някакво модно списание, и една маса, пълна с разговарящи на висок глас мъже. Не можех да разпозная езика им.

Канех се да стана за хиляден път, да отида до входа и да погледна дали преводачът ми не идва, когато тя влезе. Трябва да е била на малко повече от двайсет години. Седна, поиска нещо за закуска и установих, че говори английски. Никой от присъстващите мъже май не забеляза идването ѝ, но жената прекъсна четенето на модното списание.

Дали защото бях притеснен или заради мястото, което все повече ме потискаше, аз набрах смелост и се приближих.

– Моля да ме извините, обикновено не правя така. Смятам, че сутрешната закуска е най-интимното хранене за деня.

Тя се усмихна, каза името си, а аз веднага застанах нащрек. Оказа се прекалено лесно – можеше да е проститутка. Но английският ѝ беше перфектен и беше облечена дискретно. Реших да не задавам никакви въпроси и започнах да я информирам за себе си. Забелязах, че жената от съседната маса е оставила настрана списанието и следи нашия разговор.

– Аз съм продуцент на свободна практика, работя за Би Би Си Лондон и в момента се опитвам да стигна до Трансилвания...

Видях, че в очите ѝ се появи нов блясък.

– ... и да довърша материала си за мита за вампира.

Изчаках. Темата винаги е будила любопитство у хората, но щом споменах мотива за моето посещение, тя изгуби интерес.

– Достатъчно е да вземете автобус – отвърна. – Въпреки че не вярвам да успеете да намерите каквото ви трябва. Ако искате да знаете повече за Дракула, прочетете книгата за него. Авторът никога не е ходил там.

– А вие познавате ли Трансилвания?

– Не знам.

Това не беше отговор. Може би идваше от проблеми с английския, въпреки че имаше британски акцент.

– Но аз също съм тръгнала натам – продължи тя. – С автобус, естествено.

Ако се съдеше по дрехите ѝ, не приличаше на авантюристка, която обикаля света в търсене на екзотични места. Отново се върнах на версиата за проститутка. Може би се опитваше да се сбlijим.

– Не искате ли да ви взема в колата?

– Вече съм си купила билет.

Аз настоях, защото смятах, че този първи отказ е част от играта. Но тя отново отказа. Обясни, че е важно да пътува сама. Попитах я откъде е и забелязах, че дълго се колеба, преди да ми отговори:

– От Трансилвания, вече казах.

– Не ми казахте точно това. Но щом е така, можете да ме посъветват кои места да снимам...

Подсъзнателно чувствах, че трябва да науча повече за нея. Все още не бях сигурен дали не е проститутка, но много ми се искаше да дойде с мен. Тя отклони поканата ми съвсем любезно и възпитано. Другата жена се намеси в разговора ни, сякаш се опитваше да я защити. Аз реших, че присъствието ми става неуместно, и се оттеглих.

Скоро след това дойде преводачът ми. Каза, че е уредил всичко необходимо, но че ще струва малко повече от предвиденото (вече очаквах това). Качих се в стаята си, взех приготвения куфар, влязох в някаква раздрънкана руска кола и докато прекосявахме почти празните големи булеварди, установих, че нося със себе си малкия си фотоапарат, вещите и грижите си, шишета с минерална вода, сандвичи и един образ, който упорито не искаше да излезе от главата ми.

През следващите няколко дни, докато се опитвах да напиша сценарий за историческата личност Дракула и безуспешно – както и очаквах – интервюирах интелектуалци и селяни за мита за вампира, осъзнах, че вече не съм обсебен от идеята да направя документален филм за английската телевизия. Много исках отново да срещна онова самонадеяно, неразговорливо момиче от кафенето на хотела в Букурещ, което в момента трябваше да е някъде тук, близо до мен. Не знаех абсолютно нищо за нея освен името ѝ, но също като мита за вампира тя сякаш засмукваше цялата ми енергия към себе си.

Някакъв абсурд, пълна безсмислица, толкова неприемливо за моя свят и света на обкръжението ми.

Диъдри О'Нийл, позната като Еда

Не зная защо сте тук. Но за каквото и да е, трябва да стигнете до края. Тя ме погледна стреснато.

– Коя сте вие?

Започнах да говоря за женското списание, което четях, и след малко мъжът реши да стане и да излезе. Сега вече можех да ѝ кажа коя съм.

– Ако питате за професията ми, завършила съм медицина преди няколко години. Но не ми се вярва това да ви интересува – казах аз и замълчах. – Следващата ви стъпка значи ще е чрез добре обмислени въпроси да узнаете какво точно правя тук, в тази страна, която току-що се е измъкнала от тежките си години.

– Ще бъда директна. Какво правите тук? Можех да кажа, че съм дошла за погребението на моя учител. Смятах, че той заслужава тази чест. Но би било неразумно да подхващам темата. Макар да не беше проявила никакъв интерес към вампирите, думата „учител“ щеше да привлече вниманието ѝ. Но тъй като бях дала обет да не лъжа, отговорих с една полуистина.

– Исках да видя къде е живял писателят Мирча Елиаде, за когото навярно никога не сте чували. Но Елиаде, който е прекарал във Франция по-голямата част от живота си, е бил специалист по... да речем... митовете.

Момичето погледна часовника си, преструвайки се на незаинтересована.

– Но аз не говоря за вампири. Говоря за... хора, които са вървели по вашия път.

Тя се канеше да отпие от кафето си, но не го направи.

– Вие от правителството ли сте? Или моите родители са ви помолили да ме следите?

Тогавя се поколебах дали да продължа разговора. Агресивността ѝ беше излишна. Но аз можех да видя нейната аура, нейната тъга. Тя много приличаше на мен, когато бях на нейната възраст – вътрешни и външни травми, които ме тласкаха да лекувам хората във физически план и да им помагам да намерят пътя си в духовното. Прииска ми се да ѝ кажа: „Раните са ти от полза, момиче!“, да си взема списанието и да си тръгна.

Ако бях сторила това, може би пътят на Атина щеше да е съвсем

различен. Тя можеше да е още жива, да е с мъжа, когото обича. Щеше да се грижи за детето си, да го види как расте, задомява се и я дарява с внуци. Вероятно би била богата собственица на компания за недвижими имоти. Тя притежаваше всичко, абсолютно всичко, за да преуспее. Беше страдала достатъчно и можеше да се възползва от душевните си рани; беше просто въпрос на време копнежите ѝ да стихнат и да продължи нататък.

Но какво ме накара да остана там, да седя и да се опитвам да продължа разговора? Отговорът е много лесен – любопитството. Не можех да разбера защо такава ярка светлина е дошла на онова място, в студентното фойе на някакъв хотел. Продължих:

– Мирча Елиаде е писал книги с необичайни заглавия – „Окултизъм, магьосничество и културни течения“ например. Или „Сакралното и профанното“. Моят учител – казах го, без да искам, но тя не чу или се престори, че не чува – много харесваше творчеството му. Интуицията ми подсказва, че проявявате интерес към проблема.

Тя отново погледна часовника си.

– Заминавам за Сибиу – каза. – Автобусът ми тръгва след час, отивам, за да открия майка си, ако толкова искате да знаете. Работа като посредник при продажба на недвижимо имущество в Близкия изток, имам син, който скоро ще стане на четири години, разведена съм, а родителите ми живеят в Лондон. Осиновителите ми, разбира се, тъй като съм била изоставена още като дете.

Тя наистина имаше добре развити възприятия – беше се отъждествила с мен, макар че все още не го осъзнаваше.

– Да, точно това исках да разбера.

– Трябваше ли да идвате толкова далеч, за да прочуите един автор? Няма ли библиотеки там, където живеете?

– Всъщност този автор е живял в Румъния само докато завърши университета. Та ако исках да узная повече за творчеството му, трябваше да отида в Париж, Лондон или Чикаго, където е починал. Следователно онова, което върша тук, не е изследване в класическия смисъл на думата. Аз искам да видя местата, по които е стъпвал. Искам да почувствам какво го е вдъхновило да пише за нещата, оказали силно влияние върху моя живот, както и върху живота на уважавани от мен хора.

– Той писал ли е за медицината?

Беше по-добре да не отговарям. Установих, че е забелязала думата „учител“, но смяташе, че е свързана с професията ми.

Тя стана. Мисля, че усещаше докъде се опитвам да стигна – можех

да видя как светлината ѝ блести по-силно. Успявам да постигна такава висока способност за възприемане само когато съм край някой, подобен на мен.

– Ще имате ли нещо против да ме придружите до гарата? – попита тя.

Нямах нищо против. Самолетът ми щеше да излети едва късно вечерта и пред мен се простираше един безкрайно дълъг и скучен ден. Поне имаше с кого да си побъбря.

Тя се качи, върна се с куфарите и с куп въпроси в главата си. Щом излязохме от хотела, започна да ме разпитва.

– Може би никога повече няма да ви видя – каза. – Но чувствам, че имаме нещо общо. Следователно, щом това може да се окаже последният ни шанс за разговор в настоящото прераждане, дали не бихте могли да бъдете съвсем директна в отговорите си?

Кимнах в знак на съгласие.

– Понеже сте чели тези книги, вярвате ли, че посредством танца можем да изпаднем в транс и да видим светлина? И че тази светлина е знак единствено за това дали сме щастливи, или не?

Правилен въпрос!

– Без съмнение. Но не само с танца, а с всичко онова, което ни помага да се концентрираме и да отделим душата от тялото си. Например с йога или медитация.

– Или с калиграфия.

– Не съм се сещала за нея, но е напълно възможно. В миговете, когато тялото освобождава душата, тя се издига в небесата или се спуска към ада в зависимост от състоянието на човека. И на двете места научава необходимите ѝ неща – било как да съсипе ближния или да лекува. Ала аз вече не се интересувам от тези лични пътища. Според нашите ритуали се нуждая от... слушате ли ме какво говоря?

– Не.

Видях, че е спряла наред улицата и гледа към едно изоставено момиченце. В същия миг пхна ръка в чантата си.

– Не го правете – казах. – Погледнете към другия тротоар. Там стои жена с лоши очи. Тя е оставила детето, за да...

Извади няколко монети, но аз задържах ръката ѝ.

– Да я поканим да хапне нещо. Ще има повече полза.

Поканих детето да дойде с нас до близката закувалня, купих сандвич и му го подадох. То се усмихна и ми благодари, докато очите на жената от отсрещния тротоар сякаш искряха от омраза. А сивите зеници на

момичето до мен за първи път изразяваха уважение за стореното.

– Какво точно ми казвахте?

– Няма значение. Знаете ли какво се случи преди малко? Вие изпаднахте в същия транс както при танцуването.

– Грешите.

– Не, не греша. Нещо докосна подсъзнанието ви, може би сте видели самата себе си, ако не сте били осиновена – как просите по улиците. В този момент умът ви е престанал да реагира. Духът ви е излязъл на повърхността, спуснал се е в ада и се е срещнал с демоните от миналото. Затова не забелязахте жената на другия тротоар – бяхте в транс. Объркан транс, хаотичен, който ви караше да извършите нещо добро на теория, но напълно безполезно на практика. Сякаш се намирахте в...

– ...интервал между буквите. В мига, когато едната музикална нота е свършила, а следващата още не е почнала.

– Точно така. А предизвикан по такъв начин транс може да бъде много опасен.

За малко да кажа: „Този вид транс е предизвикан от страха – парализира човека, отнема му способността да реагира, тялото му остава безответно, душата му отсъства. Вие се ужасихте какво би могло да се случи, ако съдбата не ви беше превела по този път.“ Но тя бе оставила куфарите си на земята и ме гледаше в очите.

– Коя сте вие? Защо ми казвате всичко това?

– Като лекар ме наричат Диъдри О'Нийл. Много ми е приятно, а вие как се казвате?

– Атина. Но в паспорта ми пише Шерин Халил.

– Кой ви нарече така?

– Не е важно. Но аз не ви попитах за името, попитах коя сте. И защо дойдохте при мен. И защо аз изпитах необходимост да поговоря с вас. Дали не бе предизвикана от факта, че бяхме единствените жени в онзи хотел? Не ми се вярва. Освен това ми казвате неща, които имат смисъл в живота ми.

Тя отново взе куфарите си и продължихме към спирката на автобуса.

– Аз също имам друго име – Еда. Но то не е избрано случайно. И не вярвам, че случайността ни е събрала.

Пред нас беше вратата на автогарата. Разни хора влизаха и излизаха. Униформени военни, селяни, красиви жени, облечени като през петдесетте години.

– Щом не е била случайността, тогава какво според вас?

Оставаше още половин час до тръгването на автобуса и аз можех да ѝ отговоря, че е била Майката. Някои избрани души излъчват особен вид сияние. Писано им е да се срещнат. А ти, Шерин или Атина, си една от тези души, но трябва доста да поработиш, за да бъде енергията в твоя полза.

Можех да ѝ обясня, че съм тръгнала по класическия път на една магьосница, която чрез своята индивидуалност търси контакт с горните и долните светове, но постига само разрушаването на собствения си живот – служи, отдава енергия, но никога не я получава обратно.

Можех да ѝ обясня, че макар пътищата да са индивидуални, винаги съществува етап, когато хората се свързват, празнуват заедно, обсъждат трудностите си и се подготвят за Прераждането на Майката. Че контактът с Божествената светлина е най-истинското нещо, което едно човешко същество може да изпита, но дори и при това положение според традицията, която следвам, този контакт не може да бъде осъществен самостоятелно, понеже има години, векове на преследвания и ние сме научили много от тях.

– Не искате ли да влезете и да изпиете едно кафе, докато чакам автобуса?

Не, не исках, защото накрая можеше да кажа неща, които точно в момента щяха да бъдат погрешно изтълкувани.

– Някои хора се оказаха много важни в живота ми – продължи тя. – Хазяинът ми например. Или един калиграф, с когото се запознах в пустинята край Дубай. Може да ми кажете неща, които да споделя с тях, да им се отплатя за това, на което са ме научили.

Излизаше, че вече е имала учители в живота си – чудесно! Значи духът ѝ вече бе зрял. Трябваше просто да продължи да го тренира. В противен случай щеше да изгуби завоюваното. Но дали аз бях точният човек?

За част от секундата се помолих на Майката да ми помогне, да ми каже нещо. Не получих отговор, но това не ме изненада, защото Тя постъпваше така винаги когато ми се налагаше да се нагърбя с отговорността за някое решение.

Подадох визитната си картичка и поисках нейната. Тя ми даде някакъв адрес в Дубай – въобще не знаех къде се намира тази страна.

Реших да се пошегувам и да я изпитам още мъничко.

– Все пак не е ли съвпадение, че трима англичани се срещат в някакъв хотел в Букурещ?

– От визитката виждам, че сте от Шотландия. Онзи мъж май работи

в Англия, но аз не знам нищо за него.

Пое дълбоко въздух.

– А аз съм... румънка.

Обясних й, че спешно трябва да се върна в хотела и да стегна куфарите си.

Сега вече знаеше как да ме намери и ако ни беше писано, щяхме да се срещнем отново. Трябва да позволяваме на съдбата да се намесва в живота ни и да решава кое е най-доброто за всички.

Вошо Бутало, 65 г., собственик на ресторант

Тия европейци идват и си въобразяват, че знаят всичко, че заслужават по-специално отношение, че имат правото да ни засипват с въпроси и че сме длъжни да им отговаряме. От друга страна, смятат, че като заменят името ни с нещо по-сложно като „пътуващ народ“ или „роми“, могат да оправят допуснатите в миналото грешки.

Защо не си ни наричат цигани, а се опитват да заличат легендите, според които винаги сме изглеждали прокълнати в очите на света? Обвиняват ни, че сме плод на връзката между жена и самия дявол. Казват, че човек от нашата раса е изковал пироните, с които Христос е бил прикован към кръста, че майките трябва да внимават, когато приближават нашите каруци, защото сме имали навика да крадем деца и да ги караме да ни робуват.

Затова в хода на историята спрямо нас са били извършени много злини – през средновековието са обвинявали циганките, че са вещици, в продължение на векове в немските съдилища не са приемали нашите показания. Когато нацизмът се развилия из Европа, аз вече бях роден. Видях как депортираха баща ми в концентрационен лагер в Полша. На дрехите му бяха пришили унизителния знак – черния триъгълник. От петстотинте хиляди цигани, изпратени на каторжен труд, оцеляха едва пет хиляди.

Но никой, абсолютно никой не иска да слуша това.

В този забравен район на света, където са решили да се установят повечето племена, нашата култура, религия и език бяха забранени до миналата година. Ако попитате когото и да било от града какво му е мнението за циганите, без да се замисли, ще ви отговори: „Всичките са крадци.“ Колкото и да се опитваме да водим нормален живот, да изоставим вечното скитане и да живеем на места, където знаят кои сме, расизмът продължава. Децата ми са принудени да седят на задните чинове в училище и не минава и седмица, без да бъдат обидени от някого.

После пък се оплакват, че не отговаряме директно на въпросите, че се опитваме да се прикрием, че никога не говорим открито за произхода си. За какво да го правим? Всеки човек е в състояние да разпознае циганина и знае как да се „предпази“ от нашата „лошотия“.

Когато се появи някоя учена жена, усмихва се и казва, че е част от нашата култура и раса, веднага заставам нащрек. Може да е пратена от

Секуритате – тайната полиция на смахнатия диктатор, Вожда, Карпатския гений, Лидера. Казват, че са го осъдили и разстреляли, но аз не вярвам. Синът му още има власт из района, въпреки че в момента се води за изчезнал.

Момичето настоява. Усмивва се, сякаш това, което казва, е много забавно. Твърди, че майка ѝ е циганка и тя искала да я открие. Има пълното ѝ име – как е могла да се сдобие с такава информация без помощта на Секуритате?

По-добре да не дразня хора, които имат връзки в правителството. Казвам ѝ, че нищо не знам, аз съм просто циганин, който е решил да води почтен живот, но тя продължава да настоява – иска да види майка си. Всъщност знам коя е майка ѝ, знам, че преди двайсет и няколко години тя роди дете, остави го в приют и повече нищо не чу за него. Бяхме принудени да я приемем сред нас заради онзи ковач, дето се мислеше за господар на света. Но кой може да ми гарантира, че тая млада жена пред мен е дъщеря на Лиляна? Преди да потърси майка си, трябва да се научи да зачита обичаите ни, а не да идва облечена в червено, тъй като днес не е нейната сватба. Трябва полата ѝ да е по-дълга, за да не предизвиква мъжете. И не може да говори с мен по тоя начин.

Ако днес я споменавам в сегашно време, то е, защото за онези, които са все на път, времето не съществува, само пространството. Идваме от много далеч – едни казват, че от Индия, други твърдят, че корените ни са в Египет, но е факт, че носим миналото си така, сякаш се случва днес. И продължават да ни преследват.

Момичето се опитва да е любезно, дава ми да разбера, че познава културата ни, при положение че това няма никакво значение. А би трябвало да познава и традициите ни.

– В града узнах, че вие сте Ром Баро, старейши-ната тук, тъй да се каже. Преди да дойда, научих доста за нашата история...

– Моля ви, не „нашата“. Тя е моя, на жена ми, на децата ми, на племето ми. Вие сте европейка. Вас никога не са ви замеряли с камъни на улицата както мен преди пет години.

– Мисля, че нещата се оправят.

– Те вечно се оправят, за да може после да се влошат отново.

Но тя не престава да се усмивва. Поръчва си уиски – нашите жени никога не биха направили това.

Ако беше влязла тук само за да пие или да си търси компания, щях да се отнасям с нея като с клиент. Научих се да бъда любезен, внимателен, изискан, понеже работата ми зависи от това. Когато посетителите в

моя ресторант пожелаят да научат нещо повече за циганите, им разказвам разни любопитни факти, препоръчвам им да послушат оркестъра, който се кани да свири след малко, коментирам някой и друг детайл от нашата култура и те си излизат с впечатлението, че знаят всичко за нас.

Но това момиче не е дошло тук да търси туристически атракции. То твърди, че е от нашата раса.

Отново ми подава удостоверението, което правителството ѝ е издало. Смятам, че правителството убива, краде и лъже, но не поема риска да раздава фалшиви удостоверения. Тя наистина трябва да е дъщерята на Лиляна, защото в документа е написано пълното ѝ име и мястото, където е живяла. От телевизията разбрах, че Карпатският гений, Бащата на народа, нашият Вожд, онзи, който ни принуди да гладуваме, докато изнасяше всичко за чужбина, който имаше дворци и позлатени прибори, докато народът умираше от изтощение, онзи човек заедно с проклетата си жена са карали Секуритате да обикаляла приютите и да взема бебета, за да ги обучава като държавни убийци.

Вземали само момчетата, а момичетата оставяли. Може наистина да е дъщерята.

Отново поглеждам удостоверението и си мисля дали трябва, или не трябва да казвам къде е майка ѝ. Лиляна заслужава да се срещне с тази чужденка, която твърди, че е „една от нас“. Лиляна заслужава да се изправи срещу тази жена, смятам, че страда достатъчно, след като предаде народа си – легна с един гайо (*Б. р.: Нером, чужденец.*) и посрами страната си. Може би е дошъл моментът да се сложи край на нейните мъки, да види, че дъщеря ѝ е оцеляла, спечелила е пари и дори може да ѝ помогне да се измъкне от мизерията, в която се намира.

Току-виж, и аз изкарам нещо за информацията. И в бъдеще нашето племе да получи някои облаги, тъй като живеем в смутни времена, когато всички повтарят, че Карпатският гений е мъртъв, показват сцени от екзекуцията му, но той може утре да се върне, да се окаже, че всичко е било брилянтен замисъл, за да разбере кой е на негова страна и кой е готов да го предаде.

Музикантите ще засвирят всеки момент, по-добре да си говорим за сделка.

– Знам къде се намира тази жена. И мога да ви заведа при нея.

Тонът ми сега е по-любезен.

– Но смятам, че тази информация струва нещо.

– Подготвена съм за това – отговаря и ми подава много повече пари, отколкото смятах да ѝ поискам.

– Не покрива дори таксито дотам.

– Ще получите още толкова, когато стигна.

И усещам как за първи път тя се колебае. Сякаш се страхува да продължи. Веднага прибирам парите, които остави на бара.

– Утре ще ви заведе при Лиляна.

Ръцете ѝ треперят. Поръчва още едно уиски, но внезапно в бара влиза някакъв мъж и цветът ѝ се променя. Мъжът веднага идва към нея. Разбирам, че двамата са се запознали предишния ден, а днес разговарят като стари приятели. Неговите очи я желаят. Тя ясно осъзнава това и го предизвиква още повече. Мъжът поръчва бутилка вино, двамата сядат на една маса и май историята за майката е напълно забравена.

Но аз искам и другата половина от парите. Докато сервирам напитките, питам в кой хотел е отседнала и казвам, че ще бъда там в десет часа сутринта.

Херън Райън, журналист

Още на първата чаша вино каза – без да съм питал каквото и да било, разбира се, – че има приятел, полицай от Скотланд Ярд. Естествено, че беше лъжа. Трябва да бе прочела погледа ми. Опитваше се да ме отдалечи от себе си.

Отвърнах, че и аз имам приятелка и резултатът стана равен.

Десет минути след като музиката засвири, тя стана. Бяхме разговаряли съвсем малко. Изобщо не ме попита за моите проучвания, свързани с вампирите – само общи приказки, впечатления от града, недоволство от пътищата. Но онова, което видях в следващия миг – по-точно което всички присъстващи в ресторанта видяха, – беше една богиня, която се разкрива в цялото си величие, жрица, която призовава ангелите и демоните.

Очите ѝ бяха затворени и тя изглеждаше така, сякаш вече не знае коя е, къде се намира, какво търси на тоя свят. Сякаш се носеше и призоваваше миналото си, разкриваше настоящето и предсказваше бъдещето. Съчетаваше еротика и святост, порнография и същевременно открито боготворене и преклонение пред природата.

Всички престанаха да се хранят и приковаха погледи към нея. Тя вече не следваше музиката. Музикантите се опитваха да следват нейните стъпки. А оня ресторант в мазето на стара сграда в Сибиу се превърна в египетски храм, където се събират поклонниците на Изида за своите ритуали за плодородие. Ароматът на печено месо и вино бе заменен от миризмата на тамян и ние изпаднахме в същия транс. Откъснахме се от света и влязохме в непознато измерение.

Струнните и духовите инструменти престанаха да свирят. Останаха само ударните. Атина танцуваше, сякаш не е там. Пот капеше от лицето ѝ, а босите ѝ крака удряха силно по дървения под. Една жена стана и внимателно върза кърпа на гърдите и врата ѝ, тъй като нейната блуза всеки момент щеше да се свлече от раменете. Но тя сякаш не забелязваше, намираше се в други светове, търсеше едва доловимите им граници с нашия, а те все не ѝ се разкриваха.

Хората в ресторанта започнаха да пляскат, за да следват ритъма, а Атина танцуваше все по-бързо. Улавяше енергията от дланите на хората, въртеше се около себе си, балансираше в празното пространство и повличаше всичко онова, което ние, бедните смъртни, трябваше да

поднесем на върховното божество.

Внезапно тя спря и всички спряха след нея, дори и ударните инструменти. Очите ѝ все още бяха затворени, но по лицето ѝ се стичаха сълзи. Вдигна ръце към небето и извика:

– Когато умра, погребете ме права, защото цял живот съм прекарала на колене!

Никой нищо не каза. Тя отвори очи, сякаш се събуждаше от дълбок сън, и се отправи към масата, все едно нищо не е станало. Оркестърът засвири отново. Двойки заеха дансинга и се опитваха да се забавляват, но обстановката изглеждаше напълно променена. Хората започнаха да плащат сметките си и да напускат ресторанта.

– Всичко наред ли е? – попитах, когато видях, че се е възстановила от физическото усилие.

– Страх ме е. Открих как да стигна където не искам.

– Би ли желала да те придружа?

Тя поклати глава, но попита в кой хотел съм. Дадох ѝ адреса.

В следващите няколко дни довърших проучванията си за документалния филм, оставих преводача да се върне в Букурещ с взетата под наем кола, а аз останах в Сибиу само защото исках да я срещна отново. Въпреки че винаги съм се ръководил от логиката, че любовта може да бъде изградена, а не просто намерена, знаех, че ако повече не я видя, завинаги ще оставя в Трансилвания важна част от живота си. Борих се срещу монотонния ход на онези безкрайни часове, неведнъж ходих до гарата, за да проверя разписанието на автобусите до Букурещ, похарчих за обаждания до Би Би Си и до моята приятелка повече, отколкото позволяваше скромният ми бюджет на независим продуцент. Обяснявах, че материалът още не е готов, че ми липсват някои неща, може би още един ден, може би седмица, с румънците е толкова сложно, все се бунтуват, когато някой свърже хубавата Трансилвания с кошмарната история за Дракула. Изглежда, че накрая продуцентите ми повярваха и позволиха да остана колкото е необходимо.

Бяхме отседнали в единствения хотел в града и един ден тя се появи. И този път ме видя във фойето и сякаш първата ни среща изплува в съзнанието ѝ. Покани ме да излезем, а аз се опитах да сдържа радостта си. Може би и аз *значех* нещо за нея.

След време разбрах, че думите, които изрече в края на танца си, са стара циганска поговорка.

Лиляна, шивачка, фамилно име и възраст – неизвестни

Говоря в сегашно време, защото за нас времето не съществува, само пространството. И защото ми се струва, че е било вчера.

Единственият племенен обичай, който не спазих, беше да имам до себе си мъж, когато се роди Атина. Но бабите дойдоха, макар да знаеха, че съм преспала с *гайо*, с чужденец. Разплетоха косите ми, отрязаха пъпната връв, направиха няколко възелчета и ми я дадоха. Тогава според традицията детето трябваше да бъде повито в дреха на баща си; той ми беше оставил една кърпа, която ми напомняше за аромата му. Понякога я поднасях към носа си, за да го почувствам по-близо до мен, а сега този аромат щеше да си отиде завинаги.

Пових бебето в кърпата и го оставих на пода, за да получи енергия от земята. Стоях и не знаех какво да изпитвам и какво да мисля – вече бях взела решението си.

Казаха ми да избира име, но да не го съобщавам на никого – то можеше да бъде произнесено едва след кръщаването на детето. Дадоха ми светено масло и амулети, които трябваше да сложа на вратлето му след две седмици. Една от бабите ми каза да не се тревожа, защото цялото племе носело отговорност. Трябвало да привикна към критиките, те щели да отминат след време. Посъветвах ме също да не излизам между залеза и изгрева, понеже цинварите (*Б. р.: Зли духове.*) можели да ни нападнат, да ни обладаят и да превърнат живота ни в трагедия.

Седмица след това, щом слънцето изгря, отидох до едно сиропиталище в Сибиу, за да я оставя на прага, надявайки се, че някоя милостива ръка ще я вземе оттам. Но една медицинска сестра ме хвана и ме издърпа вътре. Нагруби ме жестоко, каза, че неведнъж са виждали такова поведение и затова винаги някой стоял на пост. Нямало толкова лесно да се измъкна от отговорността да родя дете.

– Какво друго да се очаква от една циганка, освен да изостави детето си!

Накара ме да попълня някакъв формуляр с всичките си данни, но понеже не знаех да пиша и стоях неподвижно, тя продължи да нарежда: „Разбира се, циганка! И не се опитвай да ни измамиш, като посочиш фалшиви данни, защото може да се озовеш в затвора.“ От страх накрая казах истината.

Погледнах детето за последно и си помислих единствено: „Моми-ценце без име, дано срещнеш любов, много любов в живота си.“

Излязох и в продължение на часове вървах през гората. Спомних си дългите нощи, докато бях бременна. О, колко мразех и обичах детето и мъжа, от когото го заченах!

Като всички жени и аз живеях с мечтата да срещна принца от приказките, да се омъжа, да напълня дома си със синове и дъщери и да се грижа за семейството си. И като много от тях накрая се влюбих в мъж, който не можеше да ми осигури това, но с когото изживях незабравими мигове. Мигове, които не можех да обясня на детето, то завинаги щеше да бъде белязано за нашето племе като *гайо* и дете без баща. Аз можех да се справя, но не исках и то да страда като мен, откакто разбрах, че съм бременна.

Плачех и се дерях с нокти, надявайки се, че болката ще ми помогне да не мисля за връщането към обикновения живот и за срама, който бях донесла на племето. Някой щеше да се погрижи за дъщеря ми, а аз щях да живея с мисълта, че един ден, когато порасне, отново ще я видя.

Седнах на земята и се облегнах на едно дърво. Не можех да спра да плача. Но когато сълзите ми и кръвта от раните ми докоснаха ствола му, ме обзе необикновено спокойствие. Сякаш чувах някакъв глас, който ми казваше да не се тревожа, че кръвта и сълзите са пречистили пътя на детето и са намалили моите страдания. Оттогава, щом изпадна в отчаяние, си спомням този глас и се успокоявам.

Затова не се изненадах, когато я видях да пристига с нашия Ром Баро, който поиска да го почерпя с кафе и алкохол, усмихна се иронично и си тръгна. Гласът ми бе казал, че тя ще се върне. И ето – сега стои тук пред мен. Красива, прилича на баща си. Не зная какво чувства към мен. Може би омраза, заедно съм я изоставила. Не се налага да обяснявам защо го направих, никой на този свят не би могъл да ме разбере.

Дълго стоим, без да промълвим нито дума. Само се гледаме. Без да се усмихваме, без да плачем, без нищо. От душата ми блика любов, но дали я интересува какво чувствам?

– Гладна ли си? Искаш ли да хапнеш нещо? Инстинктът. Винаги инстинктът е на първо място.

Тя ми кимва в знак на съгласие. Влизаме в малката стая, където живея. Тя ми служи едновременно за хол, спалня, кухня и шивашко ателие. Оглежда всичко и сякаш е стресната, но аз се преструвам, че не забелязвам. Отивам до печката и се връщам с две чинии гъста зеленчукова супа с мас. Приготвям силно кафе и докато слагам захар, чувам първата й

реплика:

– За мен без захар. Не знаех, че говориш английски.

Каня се да кажа „научих го от баща ти“, но се сдържам. Ядем мълчаливо и с напредването на времето всичко започва да ми се струва близко – аз съм с дъщеря си, тя е обикаляла света, но сега се е върнала, опознала е други пътища и си идва у дома. Знам, че това е илюзия, но в живота ми е имало толкова сурови моменти, че няма нищо лошо да си помечтая малко.

– Коя е тази светица? – Тя сочи една картина на стената.

– Света Сара, закрилица на циганите. Винаги съм искала да посетя църквата ѝ във Франция, но не можем да излизаме оттук. Няма да ми дадат паспорт, виза...

Каня се да кажа: „и дори да успея, нямам пари“, но се въздържам. Тя може да реши, че искам нещо от нея.

– ...и съм затрупана с работа.

Отново става тихо. Тя довършва супата и пали цигара. Погледът ѝ не изразява нищо, никакво чувство.

– Смяташе ли, че отново ще ме видиш?

Отвърщам положително. От жената на Ром Баро разбрах, че е била в неговия ресторант.

– Задава се буря. Не искаш ли да поспиш малко?

– Нищо не чувам. Вятърът нито се е усилил, нито е утихнал – като преди малко е. Предпочитам да поговорим.

– Повярай ми. Имам колкото искаш време, имам целия живот, който ми остава, за да бъда до теб.

– Не ми казвай това сега.

– ...но ти си уморена – продължавам, преструвайки се, че не съм чула думите ѝ.

Виждам, че се задава буря. Като всяка буря тя носи разруха, но в същото време напоява полята и мъдростта на небесата се спуска заедно с дъжда. Като всяка буря и тя ще отmine. Колкото по-силна е, толкова по-бързо ще отmine.

С Божията помощ съм се научила да се справям с бурите.

И сякаш небесата са чули думите ми и закапват първите капки. Момичето допуща цигарата си, аз я хващам за ръцете и я отвеждам до моето легло. Тя ляга и затваря очи.

Не зная колко време е спала. Гледах я, без да мисля за нищо, а гласът, който някога бях чула в гората, ми нашепваше, че всичко е наред, че не бива да се безпокоя, че промените, които съдбата налага на хората,

са благоприятни, ако успеем да разгадаем какво се съдържа в тях. Не зная кой я е взел от сиропиталището, кой я е възпитал и превърнал в независимата жена, каквато ми изглеждаше. Изрекох една молитва за семейството, помогнало на дъщеря ми да оцелее и да има по-добър живот. Насред молитвата изпитах ревност и отчаяние и се укорих, и спрях да се моля на света Сара – дали наистина е трябвало да я върне тук? Пред мен беше всичко, което изгубих и никога нямаше да мога да си възвърна.

Но това беше и физическото проявление на любовта ми. Аз не знаех нищо и в същото време пред мен се разкри всичко. Отново видях сцените, когато си мислех за самоубийство, за аборт, когато мислех да се махна от това място и да отида докъдето ми стигнат силите. Видях разговора си с природата, която от този момент нататък присъстваше много силно в живота ми и никога не ме изостави, въпреки че малцина от племето знаеха за това. Моят закрилник ме намери да се скитам из гора-та. Той можеше да разбере всичко, но почина.

„Светлината е нестабилна – угасва от вятъра, пали се от светкавицата, никога не блести като слънцето, но си струва да се борим за нея“, казваше той.

Беше единственият, който ме прие и убеди племето, че мога да се върна и да бъда част от живота му. Единственият с достатъчно авторитет, за да предотврати изгонването ми. И за съжаление единственият, който никога няма да види дъщеря ми. Плаках за него, докато тя спеше неподвижно в леглото, тя, която навярно бе свикнала с всички възможни удобства. Отново ме връхлетяха хиляди въпроси – кои са родителите ѝ, къде живее, завършила ли е университет, дали обича някого, какви са плановете ѝ. Но не аз бях прекосила света, за да я открия, тъкмо обратното. Следователно не аз трябваше да задавам въпросите, а само да отговарям на тях.

Тя отвори очи. Прииска ми се да докосна косите ѝ, да я погала – запазила съм за нея тези ласки през всичките изминали години, – но не знаех как ще реагира и затова не посмях.

– Ти дойде тук, за да разбереш защо...

– Не. Не искам да разбера какво кара една майка да изостави детето си. Няма оправдание за такова нещо.

Думите ѝ пронизаха сърцето ми като стрела и аз не знаех какво да кажа.

– Коя съм? Каква кръв тече във вените ми? Вчера, след като разбрах, че мога да те открия, изпаднах в ужас. Откъде да започна? Ти, както и всички циганки, би трябвало да можете да гадаете бъдещето на

карти, нали?

– Не е така. Правим това единствено за *гайе*, за чужденците, за да се прехранваме. Никога не си гледаме на ръка или на карти, никога не се опитваме да предсказваме бъдещето, когато сме сред племето си. А ти...

– ...аз съм част от племето. Макар че жената, която ме е родила на този свят, ме е пратила далеч.

– Да.

– Тогавя защо съм тук? Вече видях лицето ти, мога да се върна в Лондон, отпуската ми свършва.

– Искаш ли да ти разкажа за баща ти?

– Не ме интересува.

И внезапно разбрах с какво мога да ѝ помогна. Сякаш нечий чужд глас излизаше от устата ми:

– Опознай кръвта, която тече във вените ми и в твоето сърце.

Моят учител говореше чрез мен. Тя отново затвори очи и спа непобудно в продължение на дванайсет часа.

На другия ден я заведох в покрайнините на Сибиу, където бяха направили музей с къщи от района. За първи път имах удоволствието да ѝ приготвя закуска. Беше отпочинала и не така напрегната, питаше ме разни неща за циганската култура, въпреки че никога не пожела да узнае каквото и да било за мен. Сподели малко за живота си, узнах, че съм баба! Не каза нищо за съпруга или осиновителите си. Спомена, че продава терени на едно далечно място и че скоро ще трябва да се върне на работа.

Казах ѝ, че мога да я науча да прави амулети, за да се предпази от злото, но тя не прояви интерес. Ала щом заговорих за лековити билки, ме помоли да ѝ покажа как да ги разпознава. В градината, където се разхождахме, аз се опитах да ѝ предам цялото си познание, макар да бях убедена, че ще забрави всичко, когато се прибере у дома си – вече знаех, че домът ѝ е в Лондон.

– Ние не притежаваме земята, тя притежава нас. Тъй като преди все сме били на път, всичко край нас е наше – растенията, водата, местата, през които са пътували каруците ни. За нас са важни единствено природните закони – силните оцеляват, а ние, слабите, вечно прокудените, сме се научили да прикриваме малкото си сила, за да се възползваме от нея в точния момент.

Не вярваме, че Бог е сътворил света. Вярваме, че Бог е светът, ние сме в Него и Той е в нас. Въпреки че...

Млъкнах. Но реших да продължа, защото това беше единственият начин да отдам почит на моя за-крилник.

– ...по мое мнение би трябвало да го наричаме Богиня. Майка. Не жена, която изоставя детето си в сиропиталище, а такава, която е вътре в нас и която ни закриля, когато сме в беда. Винаги ще е с нас, когато вършим ежедневните си задачи с любов, с радост и с разбирането, че това не е наказание, а начин да възхваляваме Творението.

Атина – вече знаех нейното име – отмести поглед към една от къщите в градината.

– Това какво е? Църква ли е?

Часовете, които прекарах край нея, ми позволиха да се съвзема. Попитах я дали не иска да сменим темата. Тя помисли малко, преди да отговори.

– Искам да продължа да слушам каквото имаш да ми казваш. Въпреки че, доколкото разбирам от прочетеното преди, това, което говориш, не е съвсем според циганските схващания.

– Моят закрилник ме е научил така. И понеже знаеше разни неща, които циганите не знаят, накара племето отново да ме приеме. А докато се учех, той ми разкри силата на Майката – на мен, която се бях отрекла от тази благословия.

Сграбчих едно малко храстче.

– Ако някой ден синът ти има треска, постави го до някое младо растение и разтърси листата – треската ще премине в растението. Ако чувстваш тъга, направи същото.

– Предпочитам да продължиш да ми говориш за твоя закрилник.

– Той ми казваше, че в началото Творението било много самотно. Тогава създадо още някой, с когото да си приказват. Тези двама чрез любовен акт създали трети и оттам насетне всичко се умножило хилядократно, безчет. Преди малко ме попита за онази църква – не зная кой я е построил и не ме интересува. Моят храм са градината, небето, водата на езерото и реката, която го охранява. Моят народ са хората, с които споделяме еднакви виждания, а не онези, с които ме свързват кръвни връзки. Моят ритуал е да бъда с тези хора и да отдавам почитта си на всичко наоколо. Кога смяташ да се връщаш у дома?

– Може би утре. Стига да не преча.

Още една стрела прониза сърцето ми, но нищо не можех да кажа.

– Остани колкото желаеш. Попитах само защото искам да отпразнувам с останалите твоето пристигане. Мога да го направя довечера, ако си съгласна.

Тя замълча и аз разбрах това като съгласие. Върнахме се вкъщи и отново я нагостих. Обясни ми, че се налагало да отиде до хотела в Сибиу, за да си вземе някои дрехи. Когато пристигна, вече бях организирала всичко. Качихме се на един хълм на юг от града, седнахме край току-що запаления огън, свирихме, пяхме, танцувахме и си разказвахме разни истории. Тя присъстваше през цялото време, но не участва в нищо, въпреки че Ром Баро каза, че е отлична танцьорка. За първи път през всичките тези години бях щастлива, защото можах да изпълня ритуала за моята дъщеря и заедно да отпразнуваме чудото да сме живи, здрави и обгърнати от любовта на Великата майка.

Накрая заяви, че тази нощ ще спи в хотела. Попитах я дали се разделяме, но тя каза, че не. Утре щяла да се върне.

Цяла седмица аз и моята дъщеря заедно се прекланяхме пред Вселената. Една вечер тя доведе със себе си приятел, но обясни, че той не е нейният любим, нито е баща на детето. Мъжът беше с около десет години по-възрастен от нея. Попита кого почитаме с нашите ритуали. Обясних му, че според моя за-крилник да боготвориш някого означава да поставиш този човек извън света ни. Ние не боготворим никого и нищо, а просто се сливаме с Творението.

– А молите ли се?

– Аз лично се моля на света Сара. Но тук ние сме част от цялото – честваме, вместо да се молим.

Помислих, че Атина трябва да се е почувствала горда от отговора ми. В действителност просто повтарях думите на моя закрилите.

– А защо правите това групово? Та нали бихте могли лично да празнувате връзката си с Вселената?

– Защото другите са аз. И аз съм другите.

В този момент Атина ме погледна и усетих, че сега аз докоснах сърцето ѝ.

– Утре си заминавам – каза тя.

– Преди да тръгнеш, ела да се сбогуваш с майка си.

За първи път през всичките тези дни използвах тази дума. Гласът ми не трепна, погледът ми остана решителен и аз знаех, че въпреки всичко тя е кръв от кръвта ми – плодът на моят утроба. В този момент се държах като момиченце, което току-що е разбрало, че светът не е пълен с призраци и проклетия, както казват възрастните. Изпълнен е с любов независимо от проявлението ѝ. Любов, която опрощава грешките и почиства греховете.

Тя ме прегърна и дълго стояхме така. Веднага след това оправи

кърпата, с която покривам косата си – макар да нямам съпруг, според циганската традиция трябва да я нося, защото не съм девица. Какво ли криеше утрешният ден освен заминаването на едно създание, което винаги съм обичала и за което винаги съм се страхувала от разстояние? Аз бях всички, а всички бяха аз и моята самота.

На другия ден Атина се появи с букет цветя, подреди стаята ми и каза, че трябва да нося очила, защото зрението ми е отслабнало от шиенето. Попита дали приятелите, с които съм празнувала, не са имали проблеми с племето. Казах ѝ, че не са имали, че моят закрилник е бил уважаван човек, научил ни е на много неща и е имал ученици по целия свят. Обясних ѝ, че е починал малко преди тя да дойде.

– Веднъж дойде една котка и се отърка в него. За нас това означава смърт и всички се разтревожихме, ала има ритуал, с който да се премахне прокобата.

Но закрилникът ми каза, че вече е време да си отиде, трябвало да попълва из световите, които знае, че съществуват, да се върне прероден като детенце и най-вече да си отдъхне малко в прегръдките на Майката. Погребението му беше скромно, в една гора наблизо, но от цял свят се стекоха хора, за да присъстват.

– Сред тези хора имаше ли една жена на около трийсет и пет години, с черна коса?

– Не помня точно, но е възможно. Защо питаш?

– Срегнах я в хотела в Букурещ и тя каза, че е пристигнала за погребението на приятел. Мисля, че спомена нещо като „учител“.

Помоли ме да ѝ разкажа още за циганите, но не беше останало кой знае какво, което да не ѝ е известно. Главно защото освен традициите и обичаите ние не познаваме историята си. Предложих ѝ някой ден да отиде до Франция и от мое име да остави една дреха пред образа на Сара от френското село Сент-Ма-ри-дьо-ла-Мер.

– Дойдох тук, защото в живота ми липсваше нещо. Налагаше се да попълня празните полета, интервалите. Мислех, че ще ми е достатъчно да зърна лицето ти, но се оказа, че не е така. Трябваше да разбера, че... съм била обичана.

– Ти си обичана.

Направих дълга пауза – най-сетне бях намерила думи за онова, което исках да ѝ кажа още когато я изоставих. За да не допусна да се разочувства, продължих:

– Искам да те помоля за нещо.

– Каквото пожелаеш.

– Искам да помоля за прошка. Тя прехапа устни.

– Винаги съм била доста неспокойна. Работя много, грижа се за си-на си, танцувам като луда, изучих калиграфията, посещавах курсове за повишаване на квалификацията ми като агент на недвижими имоти, че-та книга след книга. И всичко това е, за да избягна онези мигове, когато нищо не се случва, понеже тези бели полета ми носят усещане за абсо-лютна празнота, където няма капчица любов. Родителите ми винаги са правели всичко за мен, а аз май непрестанно ги разочаровам.

Но тук, докато бяхме заедно и отдавахме почитта си на природата и Великата майка, разбрах, че мога да запълня тези празноти. Да се пре-върна в пауза – в мига, когато човек вдига ръка от барабана, преди да го удари отново. Смятам, че мога да си тръгна, не казвам, че ще си тръгна спокойно, защото животът ми има нужда от ритъма, към който съм привикнала.

Но и не си тръгвам огорчена. Всички цигани ли вярват във Велика-та майка?

– Ако ги питаш, никой няма да ти отговори положително. Възприе-ли са вярванията и обичаите си от местата, където са отседнали. Единст-веното, което ни свързва като религия, е, че се прекланяме пред света Сара. Както и това, че поне веднъж в живота си отиваме на поклонение, където е гробът ѝ, в Сент-Мари-дьо-ла-Мер. Някои племена я наричат Кали Сара, Черната Сара. Или Циганската Дева, както е известна в Лурд.

– Трябва да тръгвам – каза Атина след малко. – Приятелят, с когото те запознах онзи ден, ще ме придружава.

– Изглежда добър човек.

– Говориш като майка.

– Аз съм твоя майка.

– Аз съм твоя дъщеря.

Тя ме прегърна, този път със сълзи в очите. Погалих косата ѝ, дока-то я държах в обятията си, както винаги съм мечтала от онзи ден, в кой-то съдбата – или може би страхът ми – ни раздели. Помолих я да се па-зи, а тя ми отвърна, че е научила много.

– Ще научиш и повече, защото, макар че днес всички са затворени в домовете си, в града, в службата, в жилите ти все още тече кръв от времето на керваните, пътуванията и познанието, което Великата майка ни е давала по пътя, за да оцеляваме. Учи, но учи винаги с човек до себе си. Не оставай сама в това търсене, защото, ако направиш грешна стъп-ка, няма да има кой да ти помогне да се поправиш.

Тя продължаваше да плаче и да ме прегръща, почти ме умоляваше да остане. Помолих се на моя закрилник да не допусне да пророня и сълза, защото аз исках най-доброто за Атина, а нейната съдба беше да върви напред. Тук, в Трансилвания, освен моята любов нямаше да намери нищо друго. И макар да смятам, че любовта е достатъчна, за да оправдае цяло едно съществуване, бях съвсем сигурна, че не бива да искам от нея да жертва бъдещето си и да остане с мен.

Атина ме целуна и си тръгна, без да ми каже сбогом. Може би мислеше, че някой ден отново ще се върне. Всяка Коледа ми пращаше достатъчно пари, за да изкарам цяла година, но аз никога не отидох до банката да получа чека, въпреки че всички в племето смятаха, че постъпвам глупаво.

Преди шест месеца престана да ми изпраща пари. Трябва да е разбрала, че шиенето ми е необходимо, за да запълня онова, което тя наричаше „празни полета“.

И колкото и да ми се иска да я видя отново, знаей, че никога няма да се върне. Сега тя навярно заема висок пост, омъжена е за човека, когото обича, аз сигурно имам много внуци и моята кръв ще пребъде на тази земя, а грешките ми ще бъдат простени.

Самира Е Халил, домакия

Щом Шерин си дойде у дома, надавайки радостни възгласи, докато прегръщаше и притискаше стреснатия Виорел, разбрах, че всичко е минало дори по-добре от очакванията. Почувствах, че Господ е чул молитвите ми и сега тя няма какво повече да търси; най-сетне можеше да се адаптира към някакъв нормален живот, да отгледа детето си, да се омъжи отново и да престане да се тревожи както досега, защото това я правеше едновременно еуфорична и потисната.

– Обичам те, мамо.

И аз на свой ред я прегърнах и я притиснах към себе си. Признавам си, че през всичките тези нощи, докато нея я нямаше, изпадах в ужас да не би да изпрати някого да вземе Виорел и повече никога да не се върнат.

След като се нахрани и окъпа, след като ни разказа за срещата с рождената си майка, след като ни описа Трансилвания (аз не си я спомнях много добре, понеже тогава просто търсех сиропиталището), я питах кога смята да се връща в Дубай.

– Другата седмица. Преди това трябва да отида до Шотландия, за да открия някого.

Мъж!

– Една жена – продължи тя. Вероятно беше забелязала моята съзаклятническа усмивка. – Усещам, че имам мисия. Докато отдавах почитта си на живота и природата, открих неща, за които не подозирах, че съществуват. Онова, което смятах, че е само в танца, е навсякъде. И е с облика на жена. Аз видях в...

Уплаших се. Казах й, че нейната мисия е да възпита сина си, да се усъвършенства в работата си, да печели повече пари, да се омъжи отново и да почита Господ – такъв, какъвто Го познаваме.

Ала Шерин не ме разбра правилно.

– Случи се една нощ, докато седяхме около огъня, пиехме, разказвахме си весели истории, слушахме музика. Освен веднъж в ресторанта през останалите дни, прекарани там, не почувствах необходимостта да танцувам, сякаш трупам енергия за нещо по-различно. Внезапно усетих, че всичко край мен е живо и пулсира – аз и Творението бяхме едно. Плаках от щастие, когато огнените езици сякаш добиха облика на жена – състрадателна жена, която ми се усмихваше.

Потреперих. Със сигурност ставаше дума за циганска магия. Същевременно отново съзрях образа на малката ученичка, която казва, че е видяла „жена в бяло“.

– Не се подвеждай по тия неща. Те идват от дявола. Ти винаги си имала добър пример в нашето семейство, не можеш ли просто да живееш нормално?

Очевидно бях избързала със заключението си, че пътуването в търсене на рождената ѝ майка се е отразило добре. Ала вместо да реагира агресивно както друг път, тя продължи да се усмихва.

– Какво значи нормално? Защо татко винаги е затрупан с работа, след като имаме достатъчно пари да изхраним три поколения? Той е почтен човек и заслужава парите, които получава, но все повтаря, и то с известна гордост, че е затрупан с работа. За какво? Докъде иска да стигне?

– Той е човек, който води достоен живот.

– Докато живееш с вас, щом си дойдеше от работа, той ме разпитваше за задълженията ми и ми даваше примери за това колко е важна за света неговата работа, включваше телевизора и коментираше политическата ситуация в Ливан, а преди да заспи, четеше техническа литература. Винаги беше зает.

С теб е същото. Аз винаги бях най-хубаво облеченото дете в училище, водеше ме на тържествата, грижеше се за реда в дома ни, винаги си била внимателна, любвеобилна, възпита ме добре. А сега, когато старостта приближава, какво смятате да правите с живота си – вече съм пораснала и независима.

– Ще пътуваме. Ще обиколим света, ще се наслаждаваме на заслужената си почивка.

– А защо не започнете отсега, когато все още сте здрави?

Вече си бях задавала този въпрос. Но чувствах, че съпругът ми се нуждае от работата си – не заради парите, а защото тя го караше да се чувства полезен, защото можеше да докаже, че бежанецът също достойно изпълнява задълженията си. Когато беше в отпуск и в града, все си намираще причина да отскочи до службата, да поговори с приятели, да вземе това или онова решение – неща, които биха могли и да почакаат. Насила го карах да отидем на театър, на кино, по музеите. Той правеше каквото исках, но аз чувствах, че се отегчава. Интересуваха го единствено фирмата, работата, сделките.

За първи път разговарях с нея, сякаш е моя приятелка, а не дъщеря, но използвах език, който да не ме принизи в очите ѝ и който тя лесно би

разбрала.

– Искаш да кажеш, че баща ти също се опитва да запълни така наречените от теб „бели полета“?

– В деня, когато той се пенсионира, макар да вярвам, че този ден никога няма да дойде, можеш да си сигурна, че ще изпадне в депресия. Какво да прави с толкова трудно извоюваната свобода? Всички ще го поздравяват за блестящата кариера, за оставеното наследство, за цялостното управление на фирмата. Но никой няма да има време за него – животът ще продължи да си тече и всички ще са потопени в него. Татко отново ще се почувства прокуден, но този път няма да има държава, в която да намери убежище.

– Ти имаш ли по-добра идея?

– Имам само една – не искам това да се случи и с мен. Не ме разбирай погрешно, не ви обвинявам за примера, който сте ми дали. Но имам нужда да променя нещо.

Спешно да променя нещо.

Диъдри О'Нийл, позната като Еда

Седеше в пълен мрак.

Детето, то се знае, веднага излезе от стаята – нощта е царството на ужаса, на кошмарите от миналото, от времето, когато сме бродили като цигани, както моят бивш учител – дано Майката се смили над душата му и прояви ласкави грижи за него, докато дойде времето да се върне.

Атина не знае какво да прави, откакто загасих лампата. Питаме ме за сина си, казвам ѝ да не се безпокои, да го остави на мен. Излизам, пускам телевизора, намирам канал с анимационни филми, изключвам звука – детето е като хипнотизиращ), и готово, проблемът е решен. Питам се как е било в миналото, защото жените идваха за същия ритуал, в който сега Атина трябваше да вземе участие, водеха децата си, но нямаше телевизия. Какво са правели хората, които е трябвало да бъдат обучавани?

Б, това не е мой проблем.

Онова, което детето усеща пред телевизора – врата към друга реалност, – е същото каквото ще предизвикам у Атина. Всичко, е толкова просто и в същото време – сложно! Просто е, защото е достатъчно само да промениш нагласата си – повече няма да търся щастието. От този момент нататък аз съм независима, ще гледам на света със собствените си очи, а не с очите на другите. Ще търся единствено приключение в това, че съм жива.

А е сложно, понеже се питам защо няма да търся щастието, след като съм научила, че това е единствената цел, която си струва? Защо да рискувам по път, който другите не са рискували да изберат?

В края на краищата какво е щастието?

Любов, казват ми. Ала любовта никога не носи, а и никога не е носила щастие. Тъкмо обратното, свързана е с тъга, прилича на бойно поле, представлява много безсънни нощи, в които си задаваме въпроса дали постъпваме правилно. Истинската любов е екстаз и агония.

Тогава спокойствие. Спокойствие ли? Ако се вгледаме в Майката, тя никога не бездейства. Зимата се бори с лятото, слънцето и луната все не се срещат, тигърът преследва човека, който се страхува от кучето, което гони котката, която гони мишката, която плаши човека.

Парите носят щастие. Отлично, значи всички хора, които разполагат с достатъчно пари да живеят охолно, биха могли да престанат да работят. Но те продължават постарому, сякаш се боят да не загубят

всичко. Парите носят още пари, истина е. Мизерията може да донесе нещастие, но обратното не е вярно.

Прекарах дълги години в търсене на щастието. Сега искам радости. Радостта е като секса, започва и свършва. Искам удоволствие. Искам да се чувствам доволна. Но щастлива? Повече няма да се хвана в този капан.

Когато съм сред група хора и реша да ги провокирам с един от най-важните въпроси на нашето съществуване, всички казват: „Щастливи сме.“

Продължавам: „Но не желаш ли да имаш повече, не искаш ли да продължиш да растеш?“ Всички отговарят: „Разбира се.“

Настоявам: „Значи не изпитваш щастие.“ Всички сменят темата.

По-добре да се върна в стаята, където в момента се намира Атина. Тъмно е. Тя следи стъпките ми. Драсвам клечка кибрит и паля една свещ.

– Всичко заобикалящо ни е желание на Вселената. Не е щастие, то е копнеж. Желанията винаги са неизпълнени. Ако се изпълнят, престават да бъдат желания, нали?

– Къде е синът ми?

– Синът ти е добре, гледа телевизия. Искам да се взреш в свещта и да не говориш. Не казвай нищо. Само вярвай.

– Да вярвам, че...

– Помолих те да не говориш. Просто вярвай, не се съмнявай в нищо. Ти си жива и тази свещ е единствената точка в твоята вселена – вярвай в това. Забрави завинаги идеята, че пътят е начин да се пристигне някъде. В действителност ние с всяка стъпка пристигаме. Повтаряй това всяка сутрин: „Аз пристигнах!“ Ще видиш, че ще ти стане по-лесно да си във връзка с всеки миг от деня.

Помълчах малко.

– Пламъкът на свещта осветява твоя свят. Попитай го: „Коя съм?“

След още малко продължих:

– Представям си твоя отговор – аз съм еди-коя си, преживяла съм това и онова. Имам син, работя в Дубай. Сега отново попитай свещта: „А коя не съм?“ Пак помълчах. И отново продължих:

– Навярно си отговорила: „Аз не съм удовлетворен човек. Аз не съм типичната майка, която се тревожи единствено за сина и за мъжа си и иска само да има дом с градина и място, където да прекарват отпуските си всяко лято.“ Познах ли? Можеш да говориш.

– Позна.

– Значи сме на прав път. Подобно на мен ти си неудовлетворен човек. Твоята „реалност“ не съвпада с „реалността“ на останалите. И те е страх да не би и синът ти да тръгне по този път, нали?

– Да.

– Но дори и така знаеш, че не можеш да спреш. Погледни добре тази свещ. В момента тя е твоята вселена, съсредоточава вниманието ти, осветява малко пространство около себе си. Поеми дълбоко въздух, задръж го в дробовете си колкото се може по-дълго, издишай. Направи това пет пъти.

Тя се подчини.

– Упражнението трябва да те е успокоило. Сега си спомни какво ти казах – вярвай. Повярвай, че можеш, че вече си стигнала където си искала. В даден момент от живота си, както ми разказа вчера по време на следобедния чай, ти си успяла да промениш поведението на хората в банката, където си работила, защото си ги научила да танцуват. Нали?

Променила си всичко, понеже си променила твоята реалност с танца. Повярвала си в тази история за Върха, която ми се струва интересна, въпреки че никога не съм чувала да се говори за това. Обичала си да танцуваш и си вярвала в онова, което правиш. Човек не е в състояние да върва в нещо, което не му харесва, разбираш ли?

Тя кимна утвърдително, без да отмества поглед от пламъка на свещта.

– Вратата не е въпрос на желание. Вратата е Воля. Желанията са нещо, което трябва да се изпълни, докато Волята е сила. Волята променя пространството край нас, както ти си направила с работата си в банката. Но за това е необходимо желание. Моля те, концентрирай се върху свещта!

Синът ти излезе оттук и отиде да гледа телевизия, тъй като се страхува от тъмното. Защо? В мрака ние можем да проектираме всякакви неща, но обикновено проектираме единствено нашите кошмари. Това важи в еднаква степен и за децата, и за възрастните. Вдигни бавно дясната си ръка.

Тя вдигна високо ръката си. Помолих я да направи същото и с лявата си ръка. Огледах хубаво гърдите ѝ – бяха много по-красиви от моите.

– Можеш да ги свалиш, но все така бавно. Затвори очи и дишай дълбоко, аз ще светна лампата. Готово, ритуалът свърши. Да отидем в хола.

Атина стана, но ѝ беше трудно. Краката ѝ бяха изтръпнали от позата, която я бях накарала да заеме.

Виорел вече беше заспал. Изключих телевизора и отидохме в кухнята.

– За какво беше всичко това? – попита тя.

– Единствено за да те извадя от всекидневието. Можеше да е всяко друго нещо, стига да успееш да концентрираш вниманието си върху него. Просто аз обичам тъмното и пламъка на свещта. С две думи, ти ме питаш къде искам да стигна, нали?

Атина каза, че е пътувала три часа с влак с детето на ръце, че трябва да си стегне куфара, за да се върне на работа. Можела да си остане в стаята и да гледа някаква свещ там, не било необходимо да идва до Шотландия.

– Напротив – отвърнах. – Трябваше да разбереш, че не си сама, че и други хора са свързани със същото нещо. Този простичък факт ти позволява да повярваш.

– В какво да повярвам?

– Че си на прав път. И както и преди казах, че с всяка крачка пристигаш.

– Но какъв път? Смятах, че като потърся майка си в Румъния, най-накрая ще намеря душевния покой, от който толкова се нуждая. Но не го намерих. За какъв път ми говориш?

– Нямам представа. Ще го разбереш едва когато започнеш да обучаващ някого. Когато се върнеш в Дубай, си намери ученик или ученичка.

– Да ги уча на танц или калиграфия, така ли?

– Тези неща вече си ги усвоила. Трябва да ги учиш на нещо, което не знаеш. Нещо, което Майката се опитва да разкрие чрез теб.

Тя ме изгледа така, сякаш съм полудяла.

– Именно – казах. – Защо те помолих да вдигнеш ръце нагоре и да дишаш дълбоко? За да си помислиш, че аз знам нещо повече от теб. Но това изобщо не е вярно. Беше просто начин да те измъкна от света, към който си привикнала. Не те накарах да благодариш на Майката, да кажеш колко е прекрасна и че лицето ѝ е озарено от пламъците на огъня. Накарах те единствено да направиш един абсурден жест и да се съсредоточиш върху свещта. Това е достатъчно – всеки път, когато е възможно, да се опитваш да направиш нещо, което е в несъответствие със заобикалящата те действителност.

Когато започнеш да създаваш ритуали, които твоите ученици да изпълняват, ти ще се окажеш напът-ствана. Тогава започваш да се учиш, така казваше моят закрилите. Ако искаш да се вслушаш в думите ми,

добре. Ако не искаш, продължавай да живееш както досега, но накрая ще се блъснеш в стената, наречена „неудовлетвореност“.

Извиках такси, поговорихме си малко за мода и мъже и Атина си тръгна. Бях напълно убедена, че ще ме послуша главно защото беше от хората, които никога не отстъпват пред предизвикателствата.

– Учи хората да бъдат различни. Само толкова! – извиках, докато таксито се отдалечаваше.

Това е радост. Щастие би било, ако беше удовлетворена от всичко, което вече притежаваше – любов, дете, работа. Но Атина не беше роде-на за такъв живот, както и аз.

Херън Райън, журналист

Разбира се, не допусках, че съм влюбен. Имах си приятелка, която ме обичаше, допълваше ме и споделяше с мен моментите на радост и тъга.

Всички срещи и събития в Сибиу бяха част от едно пътуване – не за първи път ми се случваше, когато бях далеч от дома. Когато хората се отдалечават от своя свят, са склонни да бъдат по-авантюристично настроени, защото преградите и предразсъдъците не съществуват.

Щом се върнах в Англия, първото, което направих, бе да кажа, че въпросният документален материал за Дракула от историческа гледна точка е пълна глупост. Някаква си книжка на луд ирландец, която е успяла да създаде ужасен образ на Трансилвания – едно от най-красивите места на планетата. То е ясно, че продуцентите не останаха доволни, но по онова време тяхното мнение никак не ме интересуваше. Зарязах телевизията и отидох да работя за един от най-важните вестници в света.

Тогавя си дадох сметка, че много бих искал отново да срещна Атина.

Обадих ѝ се по телефона и се разбрахме да се разходим, преди да отпътува за Дубай. Тя прие, но каза, че иска да ме разведе из Лондон.

Качихме се на първия автобус, който спря на спирката, без да се поинтересуваме накъде отива, избрахме напосоки една жена и си казахме, че ще слезем там, където и тя. Слязохме на спирка Темпъл, минахме край някакъв просяк, който ни молеше за пари, но не му дадохме нищо и докато се отдалечавахме, чувахме обидите му – знаехме, че това е просто начин да пообщува с нас.

Забелязахме как някакъв човек се опитва да счупи една телефонна кабина. Реших да извикам полиция, но Атина ме спря – може би човекът току-що се е разделил с любовта на живота си и има нужда да се разтовари от напрежението. Или пък няма с кого да си поприказва и не иска да остави и другите да ползват този телефон, за да говорят за сделки или любов.

Накара ме да затворя очи и точно да ѝ опиша дрехите, с които сме. За моя изненада уцелих едва няколко детайла.

Попита ме какво помня от работната си маса. Казах, че на нея има разни книжа, които все ме мързи да подреда.

– А някога представял ли си си, че тези книжа имат живот, чувства,

желания и история, която да разкажат? Смятам, че не отдаваш на живота полагаемото внимание.

Обещах, че ще прегледам листовете един по един, когато се върна в редакцията на другия ден.

Двойка чужденци, разтворили карта, ни помолиха да ги упътим към някакъв туристически обект. Атина им даде съответните указания, но ги насочи в грешна посока.

– Ти ги упъти погрешно!

– Какво значение има! Така ще се загубят, а няма по-добър начин да попаднат на интересни места.

Положи мъничко старание отново да изпълниш живота си с фантазии. Над главите ни има небе, за което цялото човечество през хилядите години, когато го е наблюдавало, е успяло да даде някои разумни обяснения. Забрави какво си научил за звездите, и те отново ще се превърнат в ангели или в дечица, или в каквото ти се иска в момента. От това няма да станеш по-глупав, то е просто игра, която може да обогати живота ти.

На следващия ден, когато се върнах във вестника, се погрижих за всеки лист хартия, сякаш е лично пратено ми послание, а не писмо до институцията, която представлявам. По обяд отидох да говоря със секретаря на редакцията и му предложих да подготвя материал за богинята, която почитат циганите. Сметнаха идеята ми за отлична и решиха да ме изпратят да присъствам на тържествата в Меката на циганите – Сент-Мари-дьо-ла-Мер.

Колкото и невероятно да изглежда, Атина нямаше никакво желание да ме придружи. Каза, че нейният приятел – онзи полицаи от Скотланд Ярд, когото използваше, за да ме държи на разстояние – няма да е много доволен да узнае, че пътува с друг мъж.

– Но нали си обещала на майка си да занесеш дреха на светицата?

– Обещах, но само ако селото ми е по път. Ако някой ден мина оттам, ще изпълня обещанието си.

Тъй като щеше да се връща в Дубай следващата неделя, замина със сина си за Шотландия, за да се види отново с жената, която сме били срещнали в Букурещ. Аз не си я спомнях, но така както съществуваше „фантомът любим“, можеше да съществува и „фантомът жена“ – вероятно беше още едно извинение, затова реших да не я притискам. Но изпитах ревност, че предпочита да е с други хора.

Изненадах се от чувствата си. Помислих си, че ако се наложи да отида в Близкия изток, за да подготвя материал за нарастващия интерес към недвижимите имоти, за който ми спомена някой от икономическия

отдел, ще проуча всичко, свързано с терени, икономика, политика и петрол, стига това да ме сближи с Атина.

Сент-Мари-дьо-ла-Мер даде храна за прекрасна статия. Според преданието Сара била циганка и живяла в село на брега на морето. Когато лелята на Исус Мария Саломия заедно с други бежанци пристигнала там, за да се скрие от преследванията на римляните, Сара им помогнала, като дори накрая се покръстила.

На празненството, на което присъствах, парченца от костите на две жени, погребани под олтара, се изваждат от мощехранителницата и се вдигат, за да благословят с тях поклонниците, които идват от всички краища на Европа с каруците, музиката, инструментите и пъстрите си дрехи. След това статуята на Сара – в удивителни одежди – се изважда от едно място близо до църквата (Ватиканът така и не я е канонизирал) и се понася начело на процесия по обсипани с рози улици чак до морето. Четирима цигани в носии поставят реликвите в лодка с цветя, влизат във водата и разиграват пристигането на бегълците и срещата със Сара. Следва празникът – музика, песни и демонстрация на смелост в надбягване с бикове.

Един историк, Антоан Локадур, ми помогна да допълня материала си с интересни данни за света Сара. Изпратих в Дубай двете страници, написани за туристическата притурка на вестника. Получих само любезен отговор, с който ми благодареше за вниманието – нямаше нищо друго.

Поне се потвърди, че адресът ѝ не е измислен.

Антоан Локадур, 74 г., историк, И Се Пе, Франция

Лесно е да идентифицираме Сара като още една от многото черни мадони, които съществуват по света. Сара-ла-Кали, както се нарича традиционно, е с благороднически произход и познава тайните на света. По мое мнение тя е още едно от проявленията на Великата майка, Богинята на сътворението.

И никак не ме изненадва, че все повече хора проявяват интерес към езическите обичаи. Защо ли? Защото Бог Отец винаги се свързва със строгостта на култа и с дисциплината. Докато Богинята Майка, тъкмо обратното, показва, че любовта стои над всички известни забрани и табута.

Явлението не е ново. Винаги когато религията прави догмите посурови, значителна група хора започват да търсят повече свобода в духовния контакт. Така е било и през средновековието, когато Католическата църква само е налагала ограничения и е издигала скъпи манастири. Като реакция се стигнало до появата на движение, което наричаме „магьосничество“. Опитвали са се да го унищожат, но въпреки това то е успяло да остави дълбоки корени и обичаи, оцелели през вековете.

В езическите традиции култът към природата е по-важен от преклонението пред свещените книги. Богинята е във всичко и всичко е част от нея. Светът е просто израз на нейната доброта. Съществуват много философски системи – като таоизмът и будизмът, – които премахват идеята за разграничаване между твореца и творението. Хората не се опитват да разгадаят тайните на живота, а да бъдат част от него. В таоизма и будизма, макар и без женската фигура, се изхожда от твърдението, че „всичко е едно“.

В култа към Великата майка онова, което ние наричаме „грех“ – обикновено грехът представлява нарушаване на условни морални норми, – вече не съществува. Сексът и нравите са по-освободени, защото са част от природата и не могат да бъдат смятани за плод на злото.

Новото езичество показва, че човек може да живее без институционализираната религия и същевременно да продължава своите духовни търсения, които да оправдаят съществуването му. Щом Бог е майка, значи просто трябва да се събираме и да я почитаме чрез ритуали, които да задоволяват нейната женска душа, включващи танци, огньове, вода, въздух, земя, песни, музика, цветя, красота.

През последните години това течение увлича все по-големи маси. Може би се намираме пред важен момент в световната история, когато духът най-сет-не се слива с материята, те стават едно цяло и се трансформират. Същевременно, предполагам, ще има яростна реакция от страна на организираните религиозни институции, които започват да губят вярващи. Фундаментализмът се разраства и вече е навсякъде.

Като историк аз се ограничавам до това да събирам данни и да анализирам този сблъсък между свободния култ и задължението да се спазват определени канони. Между Бог, който контролира света, и Богинята, която е част от света. Между хората, които се събират на групи за спонтанно отдаване на почит, и онези, които се затварят в кръгове, където ги учат какво трябва и какво не трябва да се прави.

Бих искал да съм оптимист, да смятам, че най-после човекът е открил своя път към духовния свят. Но знаците не са така обнадеждаващи – има нови преследвания от консервативно настроени хора и както често се е случвало в миналото, култът към Майката отново може да се окаже смазан.

Андреа Маккейн, актриса

Много е трудно да се опиташ да останеш безучастен и да разкажеш някоя история, започнала с възхита и завършила с гняв. Но ще опитам, съвсем честно ще направя усилие да опиша Атина, която видях за първи път в един апартамент на Виктория Стрийт.

Току-що се беше върнала от Дубай с пари и с желание да сподели всичко, което знае за тайните на магията. Този път бе прекарала само четири месеца в Близкия изток. Беше продала терени за построяването на два супермаркета и беше спечелила огромна комисиона. Каза, че е изкарала достатъчно пари, за да се грижи за себе си и за сина си в близките три години, а и можела да се върне на работа, щом пожелае. Сега обаче бил моментът да се възползва от настоящето и да изживее каквото ѝ остава от младостта, както и да преподаде наученото.

Посрещна ме без особен ентузиазъм.

– Какво искате?

– Занимавам се с театър. Ще поставяме пиеса за женското лице на Бог. От един приятел журналист разбрах, че вие сте били в пустинята и на Балканите, при циганите, и имате информация по въпроса.

– Тук сте, за да научите нещо за Майката само заради пиесата, така ли?

– А вие защо го научихте?

Атина замълча, огледа ме от горе до долу и се усмихна.

– Имате право. Това беше първият ми урок като учителка – научи оня, който има желание да научи. Мотивът не е важен.

– Моля?

– Нищо.

– Театърът има свещен произход. Зародил се е в Гърция с химни в чест на Дионисий, бога на виното, на възраждането и плодородието. Но съществува схващането, че още от най-дълбока древност хората са имали ритуал, в който са се престрували на други. По този начин са се опитвали да влязат в контакт със свещеното.

– Втори урок, благодаря.

– Не разбирам. Дойдох тук, за да науча, а не да обучавам.

Тази жена започваше да ме дразни. Може би ме иронизираше.

– Моята закрилница...

– Закрилница ли?

– ...един ден ще обясня. Моята закрилница каза, че ще науча какво ми е необходимо само ако бъда предизвикана. А откакто съм се върнала от Дубай, вие сте първият човек, който ми показва как става това. Така думите ѝ добиха смисъл.

Обясних, че докато правех някои проучвания във връзка с пиесата, съм обикаляла от учител на учител.

Но в уроците, които ми преподадоха, нямаше нищо необикновено. Може би остана само фактът, че любопитството ми нарастваше, докато се задълбочавах в темата. Добавих също, че тези хора изглеждат объркани и не знаят какво точно искат.

– Например?

Например сексът. На някои от местата, където съм ходила, бе напълно забранен. Другаде пък не просто беше абсолютно свободен, но понякога дори поощряваха оргиите. Тя помоли за още подробности и аз не разбрах дали го прави, за да ме провери, или не схваща за какво става дума.

Преди да успее да отговори на въпроса ѝ, Атина продължи:

– Когато танцувате, изпитвате ли желание? Чувствате ли, че предизвиквате някаква по-висша енергия? По време на танца има ли моменти, в които преставате да бъдете себе си?

Не знаех какво да кажа. В действителност, когато се събирахме с приятели, чувствеността винаги присъстваше в танца – аз започвах да провокирам, харесвах ми жадните погледи на мъжете, но с напредването на нощта сякаш все повече влизах в контакт със себе си. Дали прелъстявах някого, или не, преставаше да е от значение...

Атина продължи:

– И ако театърът е ритуал, то танцът представлява същото. Той е древен начин за сближаване с партньора. Сякаш нишките, които ни свързват с останалия свят, се очистват от предрасъдъците и страховете. Докато танцувате, можете да си позволите да бъдете себе си.

Започнах да я слушам с чувство на респект.

– После отново ставаме онова, което сме били преди танца – уплашени хора, които се опитват да се изкарат по-значими, отколкото са.

Точно както се чувствах аз. Или може би всички изпитват едно и също?

– Имате ли си приятел?

Сетих се как на едно от местата, където ходих, за да усвоя „обичаите на Гея“, бях помолена от „друид“ да правя любов пред него. Смешно и плашещо – как така тези хора се осмеляваха да използват духовното

търсене за най-тъмните си цели?

– Имате ли си приятел? – повтори тя.

– Да.

Атина не каза нищо повече. Само постави ръка пред устните си в знак да замълча.

И внезапно осъзнах, че е невъобразимо трудно да запазя мълчание пред човек, с когото току-що съм се запознала. Искях да говоря за нещо – за времето, проблемите с транспорта, хубавите ресторанти. Двете седяхме на канапето в нейния хол, който беше съвсем бял. Имаше само компактдисково устройство и малка етажерка с дискове. Никъде не виждах книги. Нито картини по стените. Тъй като беше пътувала, очаквах тук да има предмети и сувенири от Близкия изток.

Но помещението беше празно. А сега и тишината.

Сивите ѝ очи се бяха взрели в моите. Останах неподвижна и не отклоних погледа си. Може би се дължеше на инстинкт. Начин да покажа, че не съм се уплашила, а гледам право към предизвикателството. Само че от тишината, бялата стая и уличното движение всичко започна да ми се струва нереално. Колко дълго щяхме да останем безмълвни?

Започнах да проследявам мислите си. Дали бях дошла, за да намеря материал за пиесата, или търсех познание, мъдрост и... сила? Не можех да определя какво ме е довело при една...

Каква? Вещица?

Младежките ми мечти изплуваха – кое момиче не би желало да се срещне с истинска вещица, да овладее магията, да бъде гледано с уважение и страхопочитание от своите приятелки? Кое момиче в младостта си не се е чувствало онеправдано заради вековете, когато жената е била потискана? Кое момиче не би сметнало, че това е най-добрият начин да си възвърне изгубената идентичност? Въпреки че вече бях надживяла тази фаза, бях независима и правех каквото ми харесва на едно толкова оспорвано поприще, каквото е театърът, тъй като вечно бях недоволна, имах нужда да поставям на изпитание... любопитството си, да речем.

Струва ми се, че бяхме на една и съща възраст... или пък аз бях по-голяма от нея? Дали и тя си имаше приятел?

Атина се приближи до мен. Сега ни делеше по-малко от ръка разстояние. Започнах да се плаша. Дали нямаше да се окаже лесбийка?

Въпреки че не отклонявах поглед, знаех къде е вратата и можех да си изляза, щом пожелаея. Никой не ме беше принудил да отивам в дома ѝ, да се срещам с човек, когото никога през живота си не бях виждала, и да си губя времето в мълчание, без да научавам каквото и да било.

Докъде искаше да стигне?

До тишината може би. Мускулите ми започнаха да се напрягат. Бях сама и беззащитна. Отчаяно исках да говоря или да правя нещо, та съзнанието ми да престане да крещи, че всичко наоколо представлява заплаха за мен. Как можеше да се разбере коя съм? Ние сме това, което казваме, че сме!

Тя не ме ли попита за живота ми? Пожела да узнае дали имам приятел, нали така? Аз се опитах да кажа още нещо за театъра, но не успях. Ами историите, които чух за нея, за нейния цигански произход, за срещата ѝ в Трансилвания – земята на вампирите?

Мислите ми не спираха да бушуват – колко ли щеше да ми струва тази консултация? Ужасих се, трябваше да попитам още в началото. Може би цяло състояние? Ами ако не си платя? Дали ще ми отправи клетва, която да ме съсипе?

В мен се надигна порив да стана, да благодаря и да кажа, че не съм дошла, за да мълчим. Когато отидете на психиатър, трябва да говорите. Ако отидете на църква, слушате литургията. Ако изучавате магиите, си намирате учител, който да ви обясни света и да ви преподаде ритуалите. Но това мълчание... И защо то ме безпокоеше толкова?

Въпрос след въпрос – не можех да престана да мисля и да се опитвам да открия някаква причина за това двете да седим там безмълвно. Внезапно, може би след дълги пет-десет минути, в които нищо не помръдна, тя се усмихна.

Аз също се усмихнах. И се отпуснах.

– Опитайте се да бъдете различна. Само толкова.

– Толкова ли? Да мълча означава ли да бъда различна? Предполагам, че в момента в Лондон има хиляди хора, които изгарят от желание да си поговорят с някого, а вие ми казвате, че да мълча означава да съм различна.

– След като говорите и прекроявате света, накрая ще се убедите, че вие имате право, а аз греша. Но сама видяхте – да се мълчи е нещо различно.

– Неприятно е. А и на нищо не ни научава. Тя сякаш не се притесни от реакцията ми.

– В кой театър работите?

Най-накрая животът ми започна да я интересува. Аз отново се превърнах в човек с професия и житейски път! Поканих я да дойде на пиесата, която се играеше в момента – това беше единственият начин да ѝ отмъстя, за който се сетих. Щях да ѝ покажа, че мога да правя неща,

които тя не може. Мълчанието беше оставило върху устните ми вкуса на желание за мъст.

Атина попита дали може да доведе сина си, аз казах, че не – представлението беше само за възрастни.

– Добре, мога да го оставя при майка ми. Отдавна не съм ходила на театър.

Не ми взе за консултацията. Когато се срещнах с други актьори, разказах за запознанството си със загадъчното създание. Те останаха силно заинтригувани и поискаха също да се запознаят с нея – човек, който при първата среща настоява да се мълчи.

Атина се появи в уречения ден. Остана на представлението, дойде в гримборната, за да ме поздрави. Не каза дали ѝ е харесало, или не. Колегите ми предложиха да я поканя с нас на бар – след спектакъл винаги ходехме да пийнем. В бара, вместо да стои спокойно, тя започна да говори по въпрос, останал без-ответен по време на първата ни среща:

– Никой, дори Майката, не би искал сексът да се извършва само като ритуал. Трябва да има любов. Вие казахте, че сте срещали подобни хора, нали? Внимавайте.

Приятелите ми не можаха да я разберат, но темата им допадна и те започнаха да я обстрелват с въпроси. Нещо ме притесняваше – отговорите ѝ бяха прекалено технически, сякаш нямаше много опит в тия неща. Направи коментар върху играта на прелъстяване и ритуалите за плодитост. Накрая завърши с една гръцка легенда – със сигурност го направи, защото ѝ бях казала, че театърът води началото си от Гърция. Нарвярно беше прекарала цялата седмица в четене по въпроса.

– След като хилядолетия наред сме били подвластни на мъжете, сега отново възраждаме култа към Великата майка. Гърците са я наричали Гея. Според легендата тя се е родила в хаоса – празното пространство, господствало преди зараждането на вселената. С нея се появил и Ерос – богът на любовта. Той веднага създал морето и небето.

– А кой е бил бащата? – запита един от приятелите ми.

– Никой. Съществува един технически термин, наречен партеногенеза. Означава да можеш да родиш без мъжка намеса. Има и един термин от мистиката, към който сме привикнали повече – непорочното зачатие.

От Гея са произлезли всички богове, които по-късно населяват Елисейските полета в Гърция – включително и обичният ни Дионисий, вашият идол. Но докато мъжът се утвърждавал като основен политически елемент в града, Гея постепенно тънела в забрава. Била заменена от

Зевс, Арес, Аполон и други – всеки от тях компетентен, но без да притежава очарованието на Майката, създава всичко на света.

Веднага след това тя проведе истински разпит във връзка с работата ни. Режисьорът я попита дали не би искала да ни преподаде някой урок.

– На каква тема?

– Нека е някоя, която ви е позната.

– Да си призная, през изминалата седмица научих всичко за произхода на театъра. Трябва да научаваме нещата тогава, когато са ни необходими. Така каза Еда.

Ето на!

– Но мога да споделя с вас други неща, които съм научила от живота.

Всички се съгласиха. И никой не попита коя е Еда.

Диъдри О'Нийл, позната като Еда

Повтарях на Атина: не е необходимо да идваш при мен постоянно, за да ме питаш за разни глупости. Щом някаква група е решила да те приеме като учителка, защо да не се възползваш от шанса да ги обучаваш?

Направи така, както аз винаги съм правила.

Когато решиш, че си последната мъченица на света, не се отдавай на самосъжаление. Не вярвай, че ти е зло. Нека Майката завладее тялото и душата ти. Отдай ѝ се посредством танца, тишината или обикновените неща в живота – заведи сина си на училище, пригответи вечерята, огледай дали домът ти е подреден. Всичко това представлява отдаване на почит, щом мисълта ни е насочена към настоящия момент.

Не се опитвай да убеждаваш никого в нищо. Когато не знаеш нещо, попитай другите или сама проучи въпроса. Но когато действаш, бъди като течаща река – тиха и подвластна на по-висша енергия. Вярвай! Това го казах още при първата ни среща.

Вярвай, че можеш.

Отначало ще се чувстваш объркана и неуверена.

После ще решиш, че всички се смятат за измамани. Нищо подобно. Ти имаш знанието, само трябва да го осъзнаваш. Умовете на всички хора по света лесно се поддават на лошите мисли – страхуват се от болести, нашествия, нападения, смърт. Постарай се да им възвърнеш изгубената радост.

Бъди ясна.

Във всеки миг от ежедневието се презареждай с мисли, които да те карат да израстваш. Когато си ядосана или объркана, опитвай да се надсмиваш над себе си. Смей се високо, смей се много на тази жена, която се тревожи и притеснява за някакви проблеми, смятайки, че те са най-важните на света. Надсмивай се над тази патетична ситуация, защото ти си проявлението на Майката, а все още вярваш, че Бог е мъж, който държи на правилата. В края на краищата повечето от проблемите ни се свеждат до това – да спазваме правилата.

Концентрирай се.

Ако не намериш нищо подходящо, което да привлече вниманието ти, съсредоточи се върху дишането. Оттам, през носа ти, нахлува потокът светлина от Майката. Чуй ударите на сърцето си, проследи мислите,

които не си в състояние да контролираш, овладей желанието си незабавно да станеш и да започнеш да вършиш нещо „полезно“. По няколко минути на ден стой седнала, без да вършиш каквото и да било, и извличай максимална полза от това.

Моли се, докато миеш чиниите. Бъди благодарна заради факта, че имаш чинии за миене. Това означава, че в тях е имало храна, че си нагостила някого, че с любов си се погрижила за един или повече човека – сготвила си и си подредила трапезата. Представи си милионите хора, които в този момент нямат нищо за миене и няма кой да им седне на масата.

Ясно е, че много жени казват: „Няма да мия съдове, нека мъжете ги мият.“ Чудесно, нека ги мият, ако искат. Но ти не виждай в това равенството. Няма нищо лошо да се правят обикновени неща – въпреки че ако утре изразя мнението си в статия, ще кажат, че работя против женската кауза. Каква глупост! Сякаш миенето на чинии или носенето на сутиен, или отварянето и затварянето на врати е нещо унижително за жената. В действителност аз обожавам мъжете да ми отворят вратата. Според етикета това означава: „Трябва да й кавалерствам, защото тя е крехко създание“, но в душата ми е написано друго: „Към мен се отнасят като към богиня, аз съм кралица.“

Не съм тук, за да работя за феминизма, защото както жените, така и мъжете са проявление на Майката, Божественото единство. Никой не е по-велик от това.

Много бих се радвала да те видя да преподаваш нещата, които научаваш в момента. Тази е целта на живота – откровението! Ти ще бъдеш просто канал, вслушай се в себе си, и ще се изненадаш на какво си способна. Помниш ли банката? Може би не си си дала сметка, че онова, което се е случило там, е било в резултат на енергията, изтичаща от теб – от тялото ти, от очите ти, от ръцете ти.

Ти би отвърнала: „Не е съвсем така, дължеше се на танца.“

Но танцът е просто ритуал. А какво представлява ритуалът? Да се превърне монотонното в нещо различно, нещо с ритъм, което да може да канализира Божественото единство. Затова настоявам – бъди различна дори когато миеш чинии. Движи ръцете си така, че те да не повтарят един и същи жест, макар и да запазват ритъма.

Ако смяташ, че ще ти е от полза, опитай се да визуализираш образи – цветя, птици, дървета в някаква гора. Не си представяй единични картини като например свещта, върху която трябваше да се съсредоточиш при първото ти посещение тук. Опитай се да мислиш за нещо по-общо.

И знаеш ли какво ще установиш? Че не ти си решила какви да бъдат твоите мисли.

Ще дам един пример с птиците. Представи си ято в полет. Колко птици видя? Единайсет, деветнайсет, пет? Ти имаш някаква представа, но не знаеш точния брой. В такъв случай откъде идва представата ти? Някой я е поставил в теб. Някой, който знае точния брой на птиците, дърветата, камъните и цветята. Някой, който в тези частици от секундата проявява грижа към теб и разкрива силата си.

Ти си онова, което вярваш, че си.

Недей да си повтаряш като онези хора, които вярват в „позитивно мислене“, че си обичана, силна и способна на всичко. Не е необходимо да казваш това, защото ти вече го знаеш. А когато се съмняваш – смятам, че често се случва в този стадий на развитие, – направи каквото ти предложих. Вместо да се опитваш да се изкараш по-добра, отколкото мислиш, че си, просто се смей. Надсмивай се над грижите и съмненията си. Гледай с насмешка на притесненията си. Отначало е трудно, но постепенно ще свикнеш.

Сега се върни и отиди при хората, които смятат, че знаеш всичко. Убеди се, че те имат право. Понеже всеки от нас знае всичко, само трябва да повярва.

Вярвай.

Групите са нещо много важно. Казах ти го в Букурещ, когато се видяхме за първи път. Тъй като те ни задължават да ставаме все по-добри. Ако си сама, можеш просто да се надсмиваш над себе си. Но когато си с други хора, ще се смееш и после веднага ще направиш нещо. Групите ни предизвикват. Групите ни дават възможност да разберем в какво сме силни. Групите пораждаат колективната енергия, чрез която много лесно се достига до екстаз, защото той е заразен.

Ясно е, че групите могат и да ни погубят. Но това е част от живота. Така е устроен човек – да живее с другите. И ако някой не е успял да развие добре инстинкта си за оцеляване, значи не е разбрал нищо от онова, на което го учи Майката.

Ти имаш късмет, момиче. Една група те моли да я научиш на нещо, а това ще те превърне в учителка.

Херън Райъщ журналист

Преди първата си среща с актьорите Атина дойде в дома ми. Откакто публикувах статията за Сара, беше убедена, че я разбирам, нещо, което не беше съвсем вярно. Единствената ми цел беше да привлека вниманието ѝ. Въпреки че се опитвах да приема, че има и някаква невидима реалност, способна да влияе върху живота ни, единствената причина, която ме тласкаше към това, беше любовта. Любов, която не приемах, но която продължаваше да се развива едва доловимо и в същото време пагубно.

А аз се чувствах добре в кожата си, по никакъв начин не исках да променям нещата, макар че бях подтикван да го правя.

– Страх ме е – каза тя веднага щом влезе. – Но трябва да продължа напред и да направя онова, за което ме молят. Трябва да повярвам.

– Ти имаш голям житейски опит. Учила си се от циганите, от дървиците в пустинята, от...

– Първо, не е точно така. Какво значи да се учиш – да натрупваш познание ли? Или да променяш живота си?

Предложих ѝ вечерта да излезем, да вечеряме и да потанцуваме. Тя прие да вечеряме, но отхвърли предложението за танци.

– Отговори ми – настоя, оглеждайки апартамента ми. – Да се учиш означава ли да знаеш как да наредиш нещата на етажерките или да се освободиш от всичко излишно и да продължиш по пътя олекнал?

Там бяха творбите, които с толкова труд бях купувал, чел и подчертавал. Там беше моята личност, моето образование и моите истински учители.

– Колко книги има в библиотеката ти? Над хиляда, струва ми се. И все пак повечето от тях никога няма да бъдат отворени отново. Пазиш всичко само защото не вярваш.

– Не вярвам ли?

– Не вярваш, и точка по въпроса. Който вярва, ще чете като мен, когато четох за театъра след въпроса на Андреа. А после трябва да оставиш Майката да говори чрез теб и докато тя говори, ще започнеш да разбираш. А когато започнеш да разбираш, ще успееш да запълниш белите полета, които писателите са оставили там нарочно, за да предизвикат въображението на читателя. А когато запълниш тези бели полета, ще повярваш в собствените си възможности.

Колко ли хора биха желали да прочетат книгите, които държиш там, но нямат пари да си ги купят? Докато се опитваш просто да впечатляваш с тях приятелите, които ти идват на гости, в теб ще има застои на енергията. А може би не вярваш, че вече си научил нещо от тях и ти се налага отново да ги препрочиташ.

Реших, че е прекалено сурова към мен. Но това ме очароваше.

– Смяташ, че тази библиотека не ми е необходима, така ли?

– Смятам, че е важно да четеш, но е излишно да пазиш всичко това.

Нахално ли ще е, ако пожелаея да излезем и преди да отидем на ресторант, да раздадем повечето книги на хората, които ще срещнем по пътя?

– Няма да се поберат в колата ми.

– Ще си наемем камион.

– В такъв случай изобщо няма да стигнем до ресторанта тази вечер.

Освен това ти дойде при мен, защото си неуверена, а не за да ми казваш какво трябва да правя с книгите си. Без тях бих се почувствал гол.

– Искаш да кажеш „невежа“.

– Необразован, ако търсиш точната дума.

– Значи твоята образованост и култура не са в сърцето ти, а на етажерката в дома ти.

Стига толкова. Хванах телефона, запазих маса и казах, че ще съм там след петнайсет минути. Атина се опитваше да избегне темата, която я беше довела при мен – дълбоката ѝ неувереност я караше да ме напада, вместо да се вгледа в себе си. Изпитваше нуждата от мъж в живота си и – кой знае – може би ме проучваше колко далеч мога да стигна, като ми прилагаше тези женски хитрини, за да разбере готов ли съм да направя нещо за нея.

Винаги когато се намирах край Атина, съществуването ми изглеждаше оправдано. Това ли искаше да чуе? Ами добре, щях да ѝ го кажа по време на вечерята. Бях в състояние да направя почти всичко, включително да зарежа жената, с която бях в момента, но, разбира се, не бих раздал книгите си.

В таксито се върнахме на темата за театралната трупа. Въпреки че точно тогава бях настроен да ѝ кажа нещо, което никога не ѝ бях казвал – да говоря за любовта си, тема по-сложна за мен от Маркс, Юнг, Лейбъристиката партия в Англия или всекидневните проблеми в редакциите на вестниците.

– Не бива да се тревожиш – казах, изпитвайки желание да я хвана за ръката. – Всичко ще бъде наред. Говори им за калиграфията. Говори за танците. Говори за нещата, които знаеш.

– Ако постъпя по този начин, никога няма да открия какво не знам. Докато съм там, трябва да успокоя съзнанието си, за да може сърцето ми да заговори. Но ще ми е за първи път и се страхувам.

– Искаш ли да дойда с теб?

Тя веднага се съгласи. Пристигнахме в ресторанта, поръчахме вино и започнахме да прием. Аз – за да събера кураж и да кажа какво чувствам, макар да ми изглеждаше абсурдно да обичам някого, когото не познавам добре, тя – защото се страхуваше да говори за неща, които не знаеше.

На втората чаша разбрах, че нервите й са опънати до скъсване. Опитах се да я хвана за ръката, но тя деликатно я отдръпна.

– Нямам право да се страхувам.

– Естествено, че имаш, Атина. Аз често изпитвам страх. Но дори и тогава, щом се наложи, продължавам напред и посрещам трудностите.

Установих, че и моите нерви са опънати. Отново напълних чашите. Келнерът непрекъснато идваше да ни пита какво ще поръчаме за ядене, а аз казвах, че ще изберем след малко.

Възбудено говорех каквото ми дойде наум, а Атина слушаше любезно, но сякаш беше далеч, в някаква мрачна вселена, изпълнена с призраци. В даден момент отново спомена за жената от Шотландия и какво й е казала тя. Попитах дали има смисъл да преподава нещо, което не знае.

– Някога някой учил ли те е как се обича? – отговори ми с въпрос тя.

Дали четеше мислите ми?

– Макар никой да не те е учил, ти можеш да обичаш, както и всяко човешко същество. Как си се научил? Не си се научил, повярвал си. Вярваш и затова обичаш.

– Атина...

ПокOLEбах се, но успях да довърша изречението, въпреки че намеренията ми бяха съвсем различни.

– ...може би е време да поръчаме нещо за ядене. Разбрах, че не съм готов да говоря за неща, които внасяха смут в живота ми. Повиках келнера, поръчах ордьоври, много ордьоври, основно ястие, десерт и още една бутилка вино. Колкото по-дълго останехме заедно, толкова по-добре.

– Странен си. Заради онова, което споменах във връзка с книгите ти ли? Прави каквото искаш, аз няма да променям живота ти. Опитвам нещо на място, където не са ме канили.

Малко преди това се бях замислил за израза да „промениш живота“.

– Атина, ти ми говориш за нещо... по-точно, аз имам нужда да поговорим за нещо, което се случи в онзи бар в Сибиу, докато звучеше циганската музика...

– Искаш да кажеш в ресторанта.

– Да, в ресторанта. Днес си говорихме за книгите, за вещи, които се трупат и заемат пространство. Може би имаш право. Има нещо, което бих искал да споделя, откакто те видях да танцуваш тогава. То започва все повече да тежи на сърцето ми.

– Не знам за какво говориш.

– Разбира се, че знаеш. Говоря за любовта, която откривам у себе си и правя всичко възможно да унищожа, преди да се е проявила. Бих искал да я приемеш. Тя е малкото, което имам, но което не притежавам. Не е изцяло за теб, понеже имам някого в живота си, и все пак бих бил щастлив, ако я приемеш.

Един арабски поет от твоя край, Халил Джубран, казва: „Хубаво е да даваш, когато те молят, но още по-хубаво е да можеш да отдаваш всичко на някого, който нищо не ти е поискал.“ Ако не ти кажа всичко това, ще продължа да бъда само свидетел на събитията, а не човекът, който ги изживява.

Поех си дълбоко дъх. Виното ми беше помогнало да се отпусна.

Тя изпи чашата си до дъно. Аз сторих същото. Келнерът се появи с храната, похвали ястията, обясни ни съставките и начина на приготвяне. Двамата не отмествахме поглед един от друг. Андреа ми беше разказала, че Атина постъпила така и с нея, когато се срещнали за първи път. Явно смяташе, че това е начин да респектира хората.

Тишината плашеше. Аз си я представях как става от масата, говорейки за прословутия си невидим приятел от Скотланд Ярд. Или как казва, че е поласкана от думите ми, но е притеснена за уроците си на следващия ден.

– „А има ли нещо, което да може да се запази? Всичко, което притежаваме, един ден ще бъде отдадено. Дърветата дават, за да продължат да съществуват, следователно да запазиш нещо само за себе си е да сложиш край на съществуването си.“

Макар да говореше тихо и с малки паузи, докато отпиваше от виното, тя успя да накара всички наоколо да замлъкнат.

– „И най-голяма заслуга има не оня, който дава, а другият, който приема, без да се чувства длъжник. Човек дава малко, когато разполага

единствено с материалните блага, но дава много, когато отдава себе си.“

Говореше, без да се усмихва. Сякаш приказвах със сфинкс.

– Това е от същия поет, който ти цитира – научила съм го в училище и не ми трябва книгата, където го пише. Пазя думите в сърцето си.

Тя отпи още малко. Аз също. Сега не ми се налагаше да питам дали приема, или не. Олекна ми.

– Може би имаш право. Ще подаря книгите си на някоя обществена библиотека. Ще запазя само някои, които наистина ще препрочета.

– За това ли искаш да говорим сега?

– Не. Не знам как да продължа разговора.

– В такъв случай да вечеряме и да се наслаждаваме на храната. Как ти се струва?

Не, не ми се струваше подходящо. Искаше ми се да чуя нещо друго. Но се страхувах да попитам, та продължих да говоря за библиотеки, книги и поети. Говорех възбудено и се ядосвах, че съм поръчал толкова ястия. Искаше ми се да изляза на бегом, защото не знаех как да продължа срещата.

Накрая тя ме накара да ѝ обещаая, че ще дойда в театъра, за да присъствам на нейния първи урок. Приех това като знак. Тя се нуждаеше от мен, беше приела онова, което подсъзнателно копнеех да ѝ дам, откакто я видях да танцува в ресторанта в Трансилвания, но което едва тази вечер успях да разбера. Или в което бях повярвал, както казваше Атина.

Андреа Маккейщ, актриса

Разбира се, че съм виновна. Ако не бях аз, Атина никога нямаше да дойде в театъра онази сутрин, нямаше да се присъедини към трупата, да ни кара да налягаме по пода на сцената и да изпълняваме упражнения за пълен релакс, който включва дишане и осъзнаване на всяка част от тялото.

– Сега отпуснете бедра...

Всички се подчинявахме, сякаш се намирахме пред някаква богиня, пред някого, който знае повече от всички нас, взети заедно, макар че бяхме изпълнявали такива упражнения вече стотици пъти.

– ...сега отпуснете лица, дишайте дълбоко...

Дали вярваше, че ни учи на нещо ново? Очаквахме лекция, беседа! Трябва да се контролираме, да се върнем към миналото. Релаксирахме и тогава настъпи онази тишина, която съвсем ни обърка. Когато по-късно разговарях с някои колеги, се оказа, че всеки от нас е бил с усещането, че упражнението е свършило, че идвал моментът да седнем и да се огледаме наоколо, но никой не го беше направил. Продължавахме да лежим, бяхме в нещо като принудителна медитация, която трая петнайсетина безкрайни минути.

Тогава отново се чу нейният глас.

– Имаште достатъчно време, за да се усъзнате в мен. Някои от вас не проявиха търпение. Но сега ще ви помоля едно-единствено нещо – щом преброя до три, станете и бъдете различни.

Не казвам да бъдете друг човек, животно или къща. Избягвайте да правите нещата, които сте научили от курсовете по театрално изкуство. Не ви моля да бъдете актьори и да демонстрирате уменията си. Настоявам да престанете да бъдете хора и да се превърнете в нещо непознато.

Бяхме със затворени очи на пода и никой не можеше да види как реагират останалите. Атина си играеше с липсата ни на сигурност.

– Ще ви изреждам думи, а вие ще ги свързвате с образи. Не забравяйте, че сте отровени от понятията и ако кажа „съдба“, може би ще започнете да си представяте своя бъдещ живот. Ако кажа „червено“, сигурно ще дадете някое тълкуване от психоанализата. Но аз не искам това. Искам да бъдете различни, както вече ви казах.

Дори не можеше да ни обясни точно какво иска от нас. Но тъй като никой не се възпротиви, бях сигурна, че колегите ми просто се опитват

да се държат възпитано, но че шом свърши въпросната „лекция“, никога повече няма да поканят Атина. И дори щяха да ме укорят, че съм била толкова наивна, та да я потърся.

– Ето първата дума – святост.

За да не умра от скука, реших да участвам в играта – представих си моята майка, моя приятел, бъдещите си деца, блестяща кариера.

– Направете жест, който да означава „святост“.

Кръстосах ръце пред гърдите си, сякаш прегръщах любимите си същества. По-късно узнах, че повечето разперили ръце, за да наподобят кръст, а една девойка разтворила краката си, сякаш правела любов.

– Отново се отпуснете. Отново забравете всичко. Нека очите ви останат затворени. Не критикувам, но по жестовете ви съдя, че вие придавате форма на онова, което смятате за свято. Аз не искам това. Моля, не се опитвайте да дефинирате следващата дума според проявлението ѝ в този живот. Отворете всички канали и нека това отравяне с реалността да си отиде. Бъдете абстрактни. Тогава ще влезете в света, към който ви водя.

Последните думи прозвучаха толкова авторитетно, че почувствах как енергията на мястото се променя. Сега вече гласът знаеше къде иска да ни отведе. Беше учителка, а не просто лектор.

– Земя – каза тя.

Внезапно разбрах за какво става дума. Сега вече не ми диктуваше моето въображение, а тялото ми в контакта си със земята. Аз бях Земята.

– Направете жест, който да показва Земята. Не помръднах, аз бях земята на тази сцена.

– Прекрасно – каза тя. – Никой не помръдна. За първи път всички заедно изпитахте едно и също усещане. Вместо да ми описвате нещо, вие се превърнахте в понятието.

Отново настана тишина. По моя преценка тя продължи около пет минути. Тишината ни объркваше. Не можехме да разберем дали Атина не знае как да продължи, или не познава нашия интензивен начин на работа.

– Ще кажа трета дума. Направи пауза.

– Център.

Аз почувствах – и това беше подсъзнателно движение, – че цялата ми жизнена енергия се насочи към пъпа, а там заблестя с жълта светлина. Уплаших се – ако някой ме докоснеше, можех да умра.

– Жест за център!

Фразата дойде като команда. Веднага поставих ръце на корема си, за да се предпазя.

– Прекрасно – каза Атина. – Може да седнете. Отворих очи и видях светлините на сцената там горе. Бяха някак далечни и приглушени. Потърках лицето си, станах от пода и забелязах, че колегите ми изглеждат изненадани.

– Това ли е лекцията? – попита режисьорът.

– Може да го наречете лекция.

– Благодаря, че дойдохте. А сега, ако позволите, трябва да започнем да репетираме следващата пиеса.

– Но аз още не съм свършила.

– Да го оставим за някой друг път.

Всички изглеждаха смутени от реакцията на режисьора. След първоначалното колебание смятам, че ни хареса – беше нещо различно, не ставаше дума да играем личности или предмети, нито да си представяме образи, например ябълки или свещи. Нямаше нищо общо с това да сядаме в кръг, хванати за ръце, и да се преструваме, че изпълняваме свещен ритуал. Беше просто нещо абсурдно и ние искахме да знаем докъде ще ни отведе.

Без да изрази никаква емоция, Атина се наведе, за да вземе чантата си. Тогава откъм партера се чу глас:

– Невероятно!

Херън беше дошъл с нея. А режисьорът се страхуваше от него, защото той познаваше театралните критици от вестника, където работеше. Освен това имаше солидни връзки в медиите.

– Вие престанахте да бъдете индивиди и се превърнахте в понятия! Жалко, че сте заети, но, Атина, не се притеснявай, ще намерим друга група, където ще мога да видя края на твоята лекция. Имам връзки.

Аз още помнех светлината, преминала през тялото ми и съсредоточила се в пъпа. Коя беше тази жена?

– Момент – каза режисьорът, виждайки изненадата, изписана по лицата на присъстващите. – Кой знае, може пък да отложим днешната репетиция и...

– Не е необходимо. Сега трябва да се върна във вестника и да пиша за тази жена. Продължавайте да правите онова, което винаги сте правили. Аз току-що открих прекрасна история.

Ако Атина се е чувствала смутена от спора между двамата мъже, то по нищо не й пролича. Слезе от сцената и тръгна с Херън. Ние се обърнахме към режисьора и го попитахме защо е реагирал така.

– С цялото ми уважение към Атина смятам, че разговорът ни за секс в ресторанта беше доста по-съдържателен от тия глупости, които току-що правихме. Забелязахте ли как замлъкваше? Не знаеше как да продължи!

– Но аз почувствах нещо необичайно – каза един от най-възрастните актьори. – Когато тя каза „център“, сякаш цялата ми жизнена енергия се концентрира в пъпа ми. Никога преди не бях изпитвал това усещане.

– Вие... сигурен ли сте? – Беше една актриса. По тона ѝ можех да съдя, че и тя е изпитала същото.

– Тая жена прилича на вещица – каза режисьорът, прекъсвайки разговора ни. – Да се връщаме към работата си.

Започнахме да се разтягаме, да загряваме, да медитираме – всичко по учебник. Последваха импровизации. След това се заехме да разучаваме новия текст. Постепенно присъствието на Атина сякаш се стопи. Всичко си стана постарому – театър, ритуал, създаден от гърците преди хилядолетия, в който се преструваме, че сме някой друг.

Но беше просто представление. С Атина беше различно и аз бях готова пак да се срещна с нея. Особено след казаното от режисьора.

Херън Райън, журналист

Без тя да знае, аз бях извършил същото, което искаше от актьорите – бях се подчинил на всичките ѝ команди с единствената разлика, че държах очите си отворени, за да гледам какво става на сцената. Щом изрече „жест за център“, аз поставих ръката си на пъпа и за моя изненада установих, че всички, дори и режисьорът, бяха сторили като мен. Какво означаваше това?

Същия следобед трябваше да напиша извънредно скучна статия за визитата на един държавен глава в Англия – истинско изпитание за търпението ми. В почивката между телефонните разговори, за да се разсея, реших да питам колегите си от редакцията какъв жест биха направили, за да изразят думата „център“. Повечето се пошегуваха и направиха коментари, свързани с политическите партии. Един посочи центъра на планетата. Друг постави ръка върху сърцето си. Но никой, абсолютно никой не свърза пъпа с каквото и да било център.

Накрая един от хората, с които успех да си поговоря през онзи следобед, ми обясни нещо интересно.

Когато се прибрах, Андреа вече се беше изкъпала, беше сложила масата и ме чакаше за вечеря. Отвори бутилка много скъпо вино, напълни две чаши и ми подаде едната.

– Е, как мина вечерята снощи?

Колко дълго може човек да живее с лъжата? Не исках да загубя жената пред себе си, която ме подкрепяше в трудните моменти, която винаги беше до мен, когато животът ми губеше смисъл и посока. Обичах я, но в побъркания свят, в който сяло пропадах, сърцето ми беше далеч и се опитвах да се приспособи към нещо, което може и да познаваше, но не можеше да приеме – да бъде достатъчно голямо за две жени.

Тъй като никога не бих рискувал да оставя питомното и да гоня дивото, се опитах да омаловажа случилото се в ресторанта. Главно защото абсолютно нищо не се случи освен размяната на стихове, написани от поет, който много е страдал от любов.

– С Атина се общува трудно. Андреа се засмя.

– И точно поради тази причина сигурно е много интересна за мъжете – събужда у вас инстинкта за закрила, който притежавате, но все по-рядко ви се налага да използвате.

По-добре беше да сменим темата. Винаги съм бил убеден, че

жените имат някаква свръхестествена способност да разбират какво става в душата на мъжа. До една са магьосници!

– Направих някои проучвания във връзка със случилото се днес в театъра. Ти не знаеш, но аз бях с отворени очи по време на упражненията.

– Ти винаги си с отворени очи. Смятам, че това е част от професията ти. И ще ми говориш за момента, когато всички се държаха по един и същи начин. Говорихме много за това в бара. Отидохме там след репетицията.

– Някакъв историк ми каза, че в храма на Аполон в Делфи, където предсказвали бъдещето, имало един мраморен къс, наречен именно „пъпа“. Според преданията там се намира центърът на планетата. Отидох в архива на вестника да направя някои проучвания. В град Петра в Йордания има друг „коничен път“, който символизира не само центъра на планетата, а и на цялата вселена. Както този от Делфи, така и другият от Петра имат за цел да покажат откъде минава световната енергия, като бележат видимо нещо, което се проявява единствено в, да речем, „невидимото“. Наричат и Йерусалим „пъпа на света“, както и един тихоокеански остров. И още едно място, което забравих, понеже никога не съм свързвал двете неща.

– Танцът!

– Какво?

– Нищо.

– Знам какво имаш предвид – ориенталските ключеци. Те са най-древните, за които знаем и в които всичко се върти около пъпа. Искам да избягна темата, защото ти споменах, че в Трансилвания видях Атина да танцува. Тя беше облечена, разбира се, но...

– ...движенията започваха от пъпа, за да могат едва тогава да се разпрострат из цялото ѝ тяло.

Имаше право.

По-добре щеше да е отново да сменим темата, да говорим за театър, за скучните неща в журналистиката, да пийнем малко и накрая да се озовем в леглото и да правим любов, докато навън се скупчват дъждовни облаци. Установих, че в момента на оргазма тялото на Андреа се съсредоточаваше в пъпа. Бях виждал това вече стотици пъти, но никога не му бях обръщал внимание.

Антоан Локадур, историк

Херън започна да харчи цели състояния за телефонни разговори до Франция. Молеше да му набавя материала до края на седмицата. Настояваше на историята за пъпа, която на мен ми се струваше най-безинтересната и най-неромантичната на света. Ала в края на краищата англичаните не виждат нещата по същия начин както французите, та вместо да задавам въпроси, се опитах да проуча какво казва науката по въпроса.

Веднага разбрах, че знанията по история не са достатъчни. Можех да позная и обясня някой паметник тук, някой долмен – там. Но любопитното е, че древните култури сякаш бяха единомисленици по темата и използваша една и съща дума, за да именуват местата, смятани за свещени. Никога не бях обръщал внимание на това. Темата ме заинтригува. Когато установих, че съвпаденията са прекалено много, потърсих допълнителни източници в човешкото поведение и човешките вървания.

Първото обяснение, най-логичното, веднага бе отхвърлено – през пъпната връв ние се храним, там е центърът на живота. Но един психолог веднага ми обясни, че подобна теория е напълно лишена от смисъл – основната цел на човека е да „пререже“ пъпната връв. Оттам нататък мозъкът и сърцето стават важните символи.

Когато сме заинтригувани от нещо, ни се струва, че всичко край нас е свързано с него (мистиците наричат това „знаци“, скептиците – „съвпадения“, а психолозите – „фокусиране на вниманието“, въпреки че все още предстои да разбере как историците се отнасят към темата). Една вечер малката ми дъщеря пристигна вкъщи с пиърсинг на пъпа.

– Защо го направи?

– Защото така искам.

Напълно естествено и истинско обяснение, дори и за историк, който изпитва необходимост да открие причината за всичко. Когато влязох в нейната стая, видях плакат на любимата ѝ певица – коремът на певицата беше открит и пъпът на онази снимка на стената сякаш беше центърът на света.

Обадих се на Херън и го попитах защо толкова се интересува от темата. За първи път ми разказа за случилото се в театъра, как хората съвсем спонтанно и неочаквано реагирали на една команда. Беше невъзможно да изтръгна повече информация от дъщеря си, та реших да се

консултирам със специалисти.

Май никой не отдаваше голямо значение на темата, докато не попаднах на Франсоа Шепка, психолог от Индия (*Б. р.: Името и националността са сменени поради изричното желание на учения.*), който се бе заел да критикува и отрича прилаганите в днешно време терапии – според него връщането към детството, за да намерим лек за проблемите си, никога не е довело до нищо. Напротив – много от преодолените вече в живота проблеми накрая изплували отново и възрастни хора започвали да обвиняват своите родители за неуспехите и провалите си. Шепка водеше открита война с френските дружества по психоанализа и разговорът за пъпа сякаш го успокои.

Тази абсурдна тема го вдъхнови, но той не се захвана веднага с нея. Каза, че според един от най-уважаваните психоаналитици в историята, Карл Густав Юнг, всички ние пием от извор, който се нарича „световна душа“. Колкото и да се опитваме да бъдем отделни индивиди, част от нашата памет е обща. Всички търсим идеала за красота, идеала за танц, божество, музика.

Въпреки това обществото се е заело да определи как тези идеали ще се проявят в реалността. Така например в днешно време идеалът за красота е слабото тяло, докато преди хиляди години богините са били дебели. Същото става и с щастието – съществува набор от правила и ако те не бъдат спазени, човек не може да възприеме себе си като щастлив.

Юнг обикновено разделя индивидуалния прогрес на четири етапа. На първо място е Личността – маска, която използваме ежедневно, докато се преструваме кои сме. Вярваме, че светът зависи от нас, че сме прекрасни родители, но децата не ни разбират, че началниците ни са несправедливи, че мечтата на хората е никога да не работят, а да прекарат целия си живот в пътешествия. Мнозина си дават сметка, че има нещо сбъркано в цялата тая история, но тъй като не искат да променят представите си, бързо прогонват подобна мисъл от главата си. Малко са тези, които се опитват да разберат къде допускат грешка. Те откриват Сянката.

Сянката е нашата тъмна страна, която диктува как да се държим и как да действваме. Когато се опитваме да се освободим от Личността, палим вътре в себе си една светлина и виждаме паяжините, страха, дребнавото. Сянката е там, за да пречи на нашия прогрес. И обикновено успява. На бегом се връщаме към онова, което сме били, преди да се усъиним. Ала някои оцеляват, след като са се борили с паяжините. Те си казват: „Да, имам някои недостатъци, но съм достоен и искам да продължа

напред.“

В този момент Сянката изчезва и ние започваме да контактуваме с Душата.

С Душа Юнг не назовава нищо религиозно. Говори за връщането към въпросната Световна душа – извор на познанието. Инстинктите се изострят, емоциите стават крайни, знаците в живота са по-важни от логиката, възприемането на реалността вече не е така ограничено. Започваме да се борим с нещата, с които не сме свикнали, и започваме да реагираме по начин, неочакван и за нас самите.

И установяваме, че ако съумеем да канализираме цялата тази неперестанно избликваща енергия, ще я вкараме в един значим център, който Юнг нарича Мъдрия старец – за мъжете, и Великата майка – за жените.

Да допуснем това да се прояви е доста опасно. Обикновено който стигне дотук, започва да се смята за светец, за повелител на духовете, за пророк. Необходима е зрялост, за да се влезе в контакт с енергията на Мъдрия старец или Великата майка.

– Юнг е полудял – каза моят приятел, след като ми обясни четирите етапа, описани от швейцарския психоаналитик. – Когато влязъл в контакт със своя мъдър старец, започнал да повтаря, че е ръководен от дух на име Филемон.

– И накрая...

– ...стигаме до пъпа като символ. Не само хората, но и обществата минават по тези четири стъпки. Западната цивилизация си има една Личност – идеите, които ни ръководят.

В опитите си да се приспособи към промените тя влиза в контакт със Сянката – свидетели сме на големите масови изяви, където колективната енергия може да се манипулира както за добро, така и за лошо. Внезапно, поради някаква си причина, Личността или Сянката престават да са достатъчни на хората – идва момент за скок, в който се проявява неосъзнатата връзка с Душата. Започват да се появяват новите ценности.

– Забелязах това. Видях как се възражда култът към женското лице на Бог.

– Прекрасен пример. А в края на този процес, за да могат новите ценности да се установят, целият род влиза в контакт със символите – кодиращия език, чрез който днешното поколение общува с многовековното познание. Един от тези възродени символи е пъпът. На пъпа на Вишну – индийския бог, който се грижи за сътворението и за

унищожението – застава богът, който ще ръководи всичко във всеки цикъл. Йогите го смятат за чакра, свещена точка от човешкото тяло. Примитивните племена поставяли паметници там, където са смятали, че е пътят на планетата. В Южна Америка изпадналите в транс казват, че истинската форма на човека е бляскаво яйце, което е в контакт с другите посредством връзки, излизачи от пъпа.

Мандалата – рисунката, която стимулира медитацията – е символно представяне на същото.

Изпратих цялата информация в Англия преди уречената дата. Казах, че жената, която е в състояние да предизвика в цяла група една и съща абсурдна реакция, със сигурност притежава огромна сила и не бих се изненадал, ако става дума за нещо паранормално. Предложих да я изучи по-отблизо.

Никога не бях мислил по темата и се опитах да я забравя незабавно. Дъщеря ми каза, че се държа странно, все съм ходел вгълбен, все съм си гледал пъпа!

Диъдри О'Нийл, позната като Еда

– Всичко се обърка. Как можа да ме убедиш, че ставам за преподаване? Защо трябваше да се унижавам пред толкова хора? Трябваше да забравя, че съществува изобщо. Когато ме научиха да танцувам, аз танцувах. Когато ме научиха да пиша букви, аз писах. Но да се иска от мен да направя нещо, което е отвъд моите възможности, е направо извратено. Ето защо хванах влака и дойдох дотук, за да видиш колко те мразя!

Тя не преставаше да плаче. Добре, че беше оставила детето при родителите си, понеже говореше прекалено високо, а дъхът ѝ миришеше... на вино. Накарах я да влезе, защото скандалът пред вратата ми не беше много уместен за моята репутация, която и без това беше доста пострадала. Твърдяха, че приемам мъже и жени и че организирам големи секс оргии в името на Сатаната.

Но тя продължаваше да стои и да крещи:

– Вината е твоя! Ти ме унижи!

Отвори се прозорец, после втори. Е, който е готов да мести земната ос, трябва да е готов да понесе и недоволството на съседите от време на време. Приближих се до Атина и направих точно каквото искаше да направя – прегърнах я.

Тя продължи да плаче на рамото ми. Внимателно ѝ помогнах да изкачи няколкото стъпала и влязохме у дома. Приготвих ѝ чай, чиято рецепта няма да кажа на никого, защото ми я даде моят закрилите. Поставих го пред нея, а тя го изпи на един дъх. С това ми показа, че доверието ѝ към мен си остава непокътнато.

– Защо съм такава? – продължи.

Знаех, че действието на алкохола е отминало.

– Има мъже, които ме обичат. Имам син, който ме боготвори и който ме вижда като образец за начин на живот. Имам осиновители, които смятам за истинско семейство. Те са готови да умрат за мен. Запълних белите полета на миналото, когато отидох да търся майка си. Имам достатъчно пари, за да прекарам три години, без да правя каквото и да било, а само да се наслаждавам на живота. А все съм недоволна!

Чувствам се като някоя нещастница. Изпитвам вина, че Господ ме е благословил, като ме изправи пред трагедии, които успях да превъзможна, дарил ме е с чудеса, които почитам. Но никога не съм доволна!

Винаги искам още. Не биваше да ходя в театъра и да добавям този провал към списъка си с победи!

– Смяташ ли, че си постъпила неправилно? Тя млъкна и ме погледна учудено.

– Защо ми задаваш този въпрос? Аз просто изчаках отговора.

– Постъпих правилно. Отидох там с един журналист. Нямах никаква представа какво ще правя, но внезапно нещата започнаха да се нареждат от само себе си. Усещах присъствието на Великата майка до себе си, тя ме водеше и напътстваше, така че гласът ми звучеше уверено, въпреки че ми липсваше сигурност.

– Тогава от какво се оплакваш?

– Никой не ме разбра.

– А това важно ли е? Толкова важно, че да те накара да дойдеш чак в Шотландия и да ме обиждаш по този начин?

– Разбира се, че е важно! Щом човек е способен на всичко, щом знае, че постъпва правилно, как е възможно да не е в състояние да накара хората да го обичат и да му се възхищават?

Ето какъв бил проблемът. Хванах я за ръка и я отведох в същата стая, където седмици по-рано беше съзрявала свещта. Помолех я да седне и да се успокои малко. Въпреки че бях сигурна, че чаят ще ѝ подейства. Отидох до стаята си, взех едно огледало и го поставих пред нея.

– Ти имаш всичко. Извоювала си всеки милиметър от собствената си територия. А сега погледни сълзите си. Погледни лицето си и мъката, която то изразява. Опитай се да видиш жената в огледалото. Този път не се смей, а се помъчи да я разбереш.

Оставих ѝ достатъчно време, за да изпълни указанията ми. Когато забелязах, че изпада в желания транс, продължих по-нататък:

– Каква е тайната на живота? Нека я наречем „дар“ или „благословия“. Всички се опитват да се чувстват доволни от това, което имат. Освен мен. Освен теб. Освен малцината, които, уви, ще трябва да се пожертваме в името на нещо по-голямо.

Нашето въображение е по-обширно от заобикалящия ни свят, ние излизаме отвъд собствените си предели. Някога са наричали това „магьосничество“, но за щастие нещата са се променили. Иначе сега щяхме да сме на кладата. Престанаха да горят жените и науката намери обяснение. Обикновено наричат явлението „женска истерия“ и макар да не предизвиква смърт чрез изгаряне, накрая винаги създава редица проблеми, особено на работното място.

Но ти не се притеснявай. Скоро ще започнат да го наричат „мъдрост“. Задръж погледа си в огледалото. Кого виждаш?

– Една жена.

– И какво освен жената?

Атина се поколеба малко. Аз настоях да ми каже и накрая тя отвърна:

– Друга жена. По-истинска и по-умна от мен. Сякаш е душа, която не ми принадлежи, но която е част от мен.

– Точно така. Сега ще те помоля да си представиш един от най-важните символи на алхимията – змия, която описва кръг и поглъща собствената си опашка. Можеш ли да си я представиш?

Тя кимна утвърдително.

– Така изглежда животът на хора като теб и мен. Ние се саморазрушаваме и възстановяваме постоянно. При теб всичко е протекло по този начин – от изоставянето до намирането, от развода до новата любов, от банковия клон до пустинята. Едно-единствено нещо е непокътнато – сиът ти. Той е нишката, която минава през всичко, оценявай това.

Атина отново се разплака. Но този път сълзите ѝ бяха по-различни.

– Ти дойде при мен, защото си видяла женско лице в огъня. То е същото, което сега виждаш в огледалото. Почитай го. Не допускай да се чувстваш потисната заради това, което другите мислят, тъй като след някоя и друга година или десетилетие, или след векове начинът на мислене ще се промени. Изживявай сега онова, което хората ще изживяват в бъдещето.

Какво искаш? Ти не бива да искаш да си щастлива, защото това е лесно и скучно. Ти не бива да искаш само да обичаш, защото е невъзможно. Какво искаш? Искаш животът ти да има смисъл – да го изживееш по възможно най-интензивния начин. Това е едновременно клопка и екстаз. Опитай се да бъдеш нащрек за опасността и изживявай радостта и приключението да си жената, която е отвъд отразения в огледалото образ.

Очите ѝ се затвориха, но знам, че думите ми бяха проникнали в душата ѝ и щяха да останат там.

– Ако искаш да рискуваш и да продължиш да преподаваш, направи го. Ако не искаш, знай, че вече си отишла много по-далеч от повечето хора.

Тялото ѝ започна да се отпуска. Хванах я, преди да падне, и тя заспа с глава върху гърдите ми.

Опитах се да ѝ прошепна някои неща, понеже вече бях минала по

този път и знаех колко е трудно – така ми беше казал моят закрилник и така го бях усетила върху себе си. Но фактът, че преживяването е трудно, в никакъв случай не го прави по-малко интересно.

Какво преживяване ли? Ами да живееш като човек и същевременно като божество. Да минаваш от напрежение към отпускане. От отпускане към транс. От транс към по-интензивния контакт с хората. От този контакт – отново към напрежението и така нататък, като змията, която изяжда собствената си опашка.

Няма нищо лесно – главно защото се изисква безусловна любов, която не се бои от страданието, отхвърлянето и загубата.

Но за оня, който веднъж е пил от тази вода, става невъзможно да утолява жаждата си другаде.

Андреа Маккейн, актриса

– Предния път ти ми говори за Гея, която създала самата себе си и родила син, без да има нужда от мъж. Каза, при това съвсем основателно, че Великата майка накрая е отстъпила мястото си на боговете мъже. Но пропусна да споменеш Хера – една от наследничките на твоята любима богиня.

Хера е по-важна, защото е по-практична. Властва над небето и земята, годишните времена и бурите. Според самите гърци, които ти цитира, Млечният път, който виждаме на небето, е създаден от млякото, изтекло от гърдите ѝ. Красиви гърди между другото, тъй като всемогщият Зевс се преобразил, превърнал се в птица само за да може да ги целува, без да бъде отхвърлен.

Разхождахме се из един от големите магазини в Найтсбридж. Обадих се по телефона и ѝ казах, че бих искала да си поговорим, а тя ме покани да видим зимните разпродажби – щеше да е по-приятно, ако бяхме седнали да изпием по един чай заедно или да обядваме в спокоен ресторант.

– Синът ти може да се загуби в тая тълпа.

– Не се безпокой. Продължи си мисълта.

– Хера открила трик, с който принудила Зевс да се ожени за нея. Но веднага след церемонията той се върнал към живота си на плейбой, като прелъстявал всички изпречили се пред погледа му жени и богини. Хера му останала ярна и вместо да обвини мъжа си, казвала, че жените трябва да се държат прилично.

– А не прави ли същото всяка от нас?

Не знаех докъде се опитва да стигне, затова продължих, сякаш не съм я чула:

– Докато не решила да му отвърне по същия начин – да си намери някой мъж или бог и да го вкара в леглото си. Не може ли да поспрем за малко и да прием кафе?

Но Атина току-що беше влязла в един бутик за бельо.

– Това харесва ли ти? – попита ме, като ми показа предизвикателен комплект бикини със сутиен в телесен цвят.

– Много. Когато ги сложиш, някой ще ги види ли?

– Разбира се. Или смяташ, че съм светица? Но продължи разказа си за Хера.

– Зевс се стреснал от поведението ѝ, но Хера се чувствала освободена и не я било грижа за брака. Ти наистина ли имаш приятел?

Атина погледна встрани. Едва когато установи, че детето не може да ни чуе, отговори едносрично:

– Да.

– Не съм го виждала.

Тя отиде до касата, плати бельото и го прибра в чантата си.

– Виорел е гладен и съм сигурна, че гръцките легенди хич не го интересуват. Довърши историята за Хера.

– Има доста глупав финал. Страхувайки се да не загуби любимата си, Зевс се престорил, че отново ще се жени. Когато Хера узнала това, разбрала, че нещата са отишли прекалено далеч. Любовници – да, но разводът бил немислим.

– Никак не е оригинално.

– Решила да отиде на мястото, където щяла да се проведе церемонията, и да вдигне скандал. Едва тогава разбрала, че той иска ръката на една статуя.

– Какво направила Хера?

– Смяла се много. Това стопило леда между двамата и тя отново станала кралицата на небето.

– Чудесно. Ако това някой ден ти се случи... – Кое?

– Ако твоят мъж си намери друга жена, не забравяй да се смееш.

– Аз не съм богиня. Вих била далеч по-унищожителна. Защо никога не съм виждала твоя приятел?

– Защото винаги е много зает.

– Къде се запознахте? Тя спря с бельото в ръка.

– Запознахме се в банката, където работех. Той имаше сметка там. А сега ме извини, но синът ми ме чака. Имаш право, може да се загуби в тълпата, ако не внимавам достатъчно. Ще се събираме в дома ми другата седмица, естествено, че и ти си поканена.

– Знам кой е инициаторът.

Атина ме целуна по двете бузи и си тръгна. Но поне беше разбрала посланието ми.

Онзи следобед в театъра режисьорът каза, че е вбесен от поведението ми – бях организирила група хора, с които да посетим онази жена. Обясних му, че идеята не е моя. Запленен от историята за пъпа, Херън ме бе попитал дали има актьори, готови да продължат прекъснатата лекция.

– Но той не може да те командва.

Разбира се, че не, но последното, което бих искала, е да отиде сам в дома на Атина.

Актьорите вече се бяха събрали, но вместо пак да четем новата пиеса, режисьорът внезапно промени програмата.

– Днес ще направим още едно упражнение по психодрама. (*Б. р.: Техника, при която хората драматизират личните си преживявания.*)

Не беше необходимо. Вече знаехме как биха се държали героите в ситуацията, в които ги поставя авторът.

– Може ли да предложи темата?

Всички се обърнаха към мен. Той изглеждаше изненадан.

– Но какво е това, бунт ли?

– Изслушайте ме. Ще създадем ситуация, в която един мъж, след като дълго се е борил, успява да събере група хора, за да извършат важен за общността ритуал. Да речем, нещо, което е свързано със събирането на реколтата наесен. Междувременно обаче в града пристига непозната и заради красотата ѝ и заради легендите, които се носят около нея (че е предрешена богиня), събраната от мъжа група, имаща за цел да съхрани традициите в селището, се разпръсва и се пренасочва към новодошлата.

– Но това няма нищо общо с пиесата, която репетираме! – каза една от актрисите.

Режисьорът обаче беше схванал посланието.

– Прекрасна идея, можем да започваме – каза той и обръщайки се към мен, обяви: – Андреа, ти ще бъдеш новодошлата. Така ще можеш по-добре да разбереш ситуацията в селището. Аз пък ще съм човекът, който се опитва да запази обичаите непокътнати. А групата ще се състои от двойки, които ходят на църква, в събота се събират за общи дейности и си помагат взаимно.

Легнахме на пода, релаксирахме и започнахме упражнението. В действителност то е много просто – главната фигура (в случая аз самата) създава разни ситуации, а останалите реагират на предизвикателството.

Когато приключихме с релаксирането, аз се превърнах в Атина. Във въображението ми тя обикаляше света като Сатаната в търсене на поданици за своето царство. Превъплъщаваше се в Гея, богинята, която знае всичко и която е създала всичко. В продължение на петнайсет минути се сформираха „двойките“, опознаваха се, измисляха общата си история, където имаше деца, къщи, разбирателство, приятелство. Когато усетих, че средата е подготвена, седнах в единия край на сцената и

започнах да говоря за любов.

– Намираме се тук, в това малко селище, и вие смятате, че аз съм чужденка. Ето защо ви е интересно да научите какво мога да ви разкажа. Никога не сте пътували, не знаете какво става отвъд планините, но аз мога да ви кажа – не е необходимо да възхвалявате земята. Тя винаги ще бъде щедра към вашата общност. Важното е да възхвалявате човека. Вие казвате, че обичате да пътувате, нали? Но използвате грешната дума – обичта, любовта представлява връзката между хората.

Вие искате да имате богата реколта и затова сте решили да отдадете любовта си на земята, нали?

Още една грешка – любовта не е желание, не е познание, не е и възхита. Любовта е предизвикателство, огън, който гори, но е невидим за очите. Затова, ако смятате, че съм чужденка за вашия край, се лъжете – всичко ми е близко, защото идвам с тази сила и с този плам и когато си тръгна, вече нищо няма да е същото. Нося със себе си истинската любов, а не онази, на която ни учат книгите и приказките.

„Съпругът“ в една от „двойките“ се вгледа в мен. Жената се притесни от реакцията му.

В останалата част от упражнението режисьорът – по-точно добрият човек – правеше всичко възможно да обясни на хората колко е важно да съхранят традициите, да възхваляват земята, да се молят тя да е щедра към тях и тази година така, както е била предишната. А аз говорех за любов.

– Той казва, че земята се нуждае от ритуали, нали? Е, аз ви уверявам, че ако любовта помежду ви е достатъчно силна, реколтата ще бъде пребогата, защото това е чувство, което може да преобрази всичко на този свят. Но какво виждам? Приятелство. Страстта отдавна е угаснала, понеже вече сте свикнали един с друг. Затова земята ражда само толкова, колкото и предишната година, ни повече, ни по-малко. Затова на скрито място в душата си вие тихо се оплаквате, че в живота ви нищо не се променя. Защо? Защото сте се опитали да подчините силата, която трансформира всичко, за да може животът ви да си тече без особени предизвикателства.

А добрият човек обясняваше:

– Нашата общност винаги е оцелявала, защото е зачитала правилата. Дори любовта им се подчинява. Оня, който се влюби, без да зачете общото благо, вечно ще живее в тревога – да не нарани партньора си, да не ядоса новата си любов, да не изгуби всичко, което е постигнал. Една чужденка без история и без корени може да говори каквото си ще, но тя

не познава трудностите, през които сме минали, за да стигнем докъдето сме стигнали. Не познава жертвите, които сме направили в името на децата си. Не ѝ е известен и фактът, че работим неуморно, за да може земята да бъде щедра към нас, да живеем в мир и да успяваме да се запасим с храна за утрешния ден.

В продължение на час аз защитавах всепоглъщащата страст, докато добрият човек говореше за чувството, което носи мир и покой. Накрая аз си говорех сама, защото цялата общност се събра около него.

Бях изиграла ролята си с вдъхновение и вяра, каквато не мислех, че притежавам. Въпреки всичко чужденката си тръгна от селището, без да успее да убеди когото и да било.

А това ме караше да се чувствам много, ама много доволна.

Херън Райън журналист

Един стар приятел обичаше да казва: „Хората придобиват една четвърт от знанията си от своя учител, една четвърт – слушайки себе си, една четвърт – от приятелите си и една четвърт – с времето.“ При първата сбирка в дома на Атина, където тя възнамеряваше да довърши прекъснатия в театъра урок, всички ние учехме от... ох, не съм сигурен от какво.

Тя ни очакваше в малкия хол на апартамента си. Беше със сина си. Установих, че мястото е съвсем бяло и празно, като изключим шкаф с музикална уредба отгоре и купчина компактдискове. Учудих се, че и детето е там, защото си мислех, че то би се отегчило от лекцията. Очаквах да продължим от мястото, където бяхме прекъснали – команди с думи. Но тя имаше други планове. Обясни, че ще ни пусне музика от Сибир и че просто трябва да слушаме.

Нищо повече.

– Аз не мога да стигна доникъде с помощта на медитацията – каза тя. – Гледам тия хора, седнали със затворени очи, с усмивка на устните, със сериозни лица, вгълбени в нищото, но убедени, че контактуват с Господ или с Богинята. Поне да послушаме музика заедно.

Отново дойде онова неприятно усещане, че Атина не знае какво прави. Но почти всички актьори от театъра бяха там, включително и режисьорът, който според Андреа беше дошъл да шпионира врага.

Музиката свърши.

– А сега танкувайте в ритъм, който да няма нищо общо, абсолютно нищо общо с мелодията.

Атина отново пусна диска, доста по-високо, и започна да движи тялото си без каквато и да било хармония. Само един възрастен господин, който в пиесата играеше пиян крал, изпълни указанието. От останалите никой не помръдна. Хората изглеждаха малко притеснени. Един погледна часовника си – бяха минали едва десет минути.

Атина спря и се огледа.

– Защо стоите?

– Струва ми се... малко смешно да правим това – чу се плахият глас на една актриса. – Учили са ни на хармония, а не обратното.

– Ами направете каквото ви казвам. Трябва ли ви смислено обяснение? Ще ви го дам – промените се случват само тогава, когато правим

нещо съвсем, съвсем обратно на утвърденото.

И обръщайки се към „пияния крал“, тя попита:

– А вие защо приехте да следвате музиката извън ритъма?

– Няма нищо по-лесно за мен – аз никога не съм се учил да танцувам.

Всички се разсмяха и мрачният облак, който бе надвиснал над нас, сякаш си отиде.

– Много добре, ще започна отначало, а вие можете да ме последвате или да си вървите – този път аз ще реша кога да приключим. Едно от най-агресивните проявления на човешката природа е да тръгне против онова, което смята за красиво. А ние тъкмо това ще правим днес. Ще танцуваме лошо. Всички.

Беше просто още едно преживяване и за да не разочароваме домакинята, всички танцувахме зле. Аз се борех със себе си, защото бях склонен да следвам онези приказни загадъчни ритми от ударни инструменти. Чувствах се така, сякаш вървя срещу музикантите, които изпълняват мелодията, или срещу композитора, който я е създал. Известно време тялото ми се опитваше да се съпротивлява срещу липсата на хармония, а аз го карах да се държи както му нареждам. Детето също танцуваше. През цялото време се смееше, но в даден момент спря и седна на канапето – може би се беше изморило. Уредбата бе изключена по средата на един акорд.

– Почакайте. Всички спряхме.

– Ще направя нещо, което никога преди не съм правила.

Тя затвори очи и притисна с ръце главата си.

– Никога не съм танцувала извън ритъма... Излиза, че изпитанието се бе оказало по-трудно за нея, отколкото за когото и да било от нас.

– Зле ми е...

И режисьорът, и аз станахме. Андреа ме изгледа с гняв, но въпреки това аз отидох при Атина. Преди да я докосна, тя ни помоли да се върнем по местата си.

– Някой иска ли да каже нещо? – Гласът ѝ беше слаб и трепереше; тя не отместваше ръце от лицето си.

– Аз искам. Беше Андреа.

– Преди това вземи сина ми и му кажи, че с майка му всичко е наред. Просто имам нужда да постоя така, докато е необходимо.

Виорел изглеждаше уплашен. Андреа го взе на коленете си и го прегърна.

– Какво искаш да кажеш?

– Нищо. Промених решението си.

– Детето те накара да промениш решението си, но трябва да продължиш.

Атина бавно вдигна глава. Лицето ѝ беше на друга жена, чужда.

– Няма да говоря.

– Добре. Тогава вие – и тя посочи въззрастния актьор – отидете утре на лекар. Това, дете не можете да спите и по цяла нощ ходите напред-назад до тоалетната, е сериозно. Имате рак на простатата.

Човекът пребледня.

– А вие – и посочи режисьора – приемете сексуалната си ориентация. Не се страхувайте. Приемете, че ненавиждате жените и си падате по мъже.

– Какво говорите...

– Не ме прекъсвайте. Не казвам това заради Атина. Просто говоря за вашата сексуалност. Вие обичате мъжете и не мисля, че в това има нещо лошо.

Не казвам това заради Атина? Но нали тя беше Атина!

– А ти – и посочи мен – ела тук. Застани на колене пред мен.

Страхувайки се от Андреа, срамувайки се от всички, аз направих каквото искаше.

– Наведи главата си. Нека докосна тила ти.

Усетих натиска на пръстите ѝ, но нищо повече. Останахме така около минута. После ми нареди да стана и да се върна на мястото си.

– Повече никога няма да ти се налага да вземаш хапчета, за да заспиш. От днес нататък сънят ти ще се върне.

Погледнах към Андреа. Мислех, че тя ще направи някакъв коментар, но нейният поглед беше уплашен колкото и моят.

Една от актрисите, може би най-младата, вдигна ръка.

– Искам да говоря, но трябва да знам към кого се обръщам.

– Към Агия София.

– Искам да знам дали...

Беше най-младата актриса в трупата. Огледа се засрамено, но режисьорът ѝ кимна да продължи.

– ...дали майка ми е добре.

– Майка ти е до теб. Когато вчера излезе от къщи, тя направи така, че да забравиш чантата си. Ти се върна, за да я вземеш, но тогава установи, че ключът е в дома ти и нямаше как да влезеш. Отне ти цял час, докато намериш ключар, въпреки че можеше да отидеш на срещата, да се видиш с човека, който те чакаше, и да си уредиш работата, която

искаше. Но ако всичко това се беше случило, както го бе планирала сутринта, след шест месеца щеше да загинеш при автомобилна катастрофа. Забравената вчера чанта промени живота ти.

Момичето се разплака.

– Още някой да иска да попита нещо? Вдигна се друга ръка. Беше режисьорът.

– Той обича ли ме?

Значи беше вярно. Историята с майката на момичето предизвика вихър от емоции в стаята.

– Въпросът ви е погрешен. Това, което трябва да знаете, е дали можете да дадете любовта, от която той се нуждае. А онова, което ще се случи или няма да се случи, ще е отплата в еднаква степен. Достатъчно е човек да знае, че е способен да обича.

Ако не е той, ще е някой друг. Понеже вие сте открили извор и сте му позволили да избликне, сега той ще залее вашия свят. Не се опитвайте да стоите на безопасно разстояние, за да видите какво ще стане, нито пък искайте да сте сигурен, преди да направите първата крачка. Каквото дадете, такова ще получите в отговор, въпреки че понякога идва от място, откъдето най-малко сте го очаквали.

Думите ѝ се отнасяха и за мен. Тогава Атина – или която беше там – се обърна към Андреа.

– Ти!

Кръвта ми застина.

– Ти трябва да си готова да изгубиш вселената, която си създала.

– Какво означава „вселената“?

– Онова, което вече смяташ, че притежаваш. Ти си затворила света си и не си даваш сметка, че трябва да го освободиш. Зная, че разбираш какво ти казвам, макар да не желаш да го чуеш.

– Разбирам.

Бях сигурен, че говорят за мен. Дали всичко беше просто спектакъл от страна на Атина?

– Това е – каза тя. – Донеси ми детето. Виорел не искаше да тръгне. Беше се уплашил от промяната в майка си, но Андреа ласкаво го хвана за ръката и го заведе при нея.

Атина – или Агия София, или Шерин, няма значение коя беше – направи същото, което и с мен – докосна уверено тила на момчето.

– Не се страхувай от нещата, които виждаш, детето ми. Не се опитвай да избягаш от тях, защото те и бездруго накрая ще си отидат сами. Възползвай се от присъствието на ангелите, докато можеш. В момента

теб те е страх, но не прекалено, защото знаеш, че в стаята сме много. Ти престана да се смееш и да танцуваш, когато видях, че обгръщам майка ти и я моля да говоря през нейната уста. Знай, че тя ми позволи това, иначе не бих го правила. Винаги съм се явявала под формата на светлина и продължавам да бъда тази светлина, но днес реших да говоря.

Момчето я прегърна.

– Можете да си тръгвате. Оставете ме насаме с него.

Един по един излязохме от апартамента и оставихме жената с детето. В таксито към дома се опитах да поговоря с Андреа, но тя ме помоли да не споменаваме случилото се преди малко.

Замълчах. Душата ми се изпълни с тъга – беше ми трудно да загубя Андреа. От друга страна, изпитах огромно облекчение – събитията сами предизвикваха промените и на мен не ми се налагаше да минавам през опустошителното преживяване да седна срещу жената, която обичам силно, и да ѝ кажа, че съм влюбен в друга.

В този случай предпочетох да замълча и аз. Прибрах се, пуснах телевизора, Андреа влезе да се изкъпе. Затворих очи, а когато ги отворих, стаята беше обляна от светлина. Вече беше ден. Бях спал непро-будно десет часа. До мен имаше бележка, в която Андреа ми казваше, че не иска да ме буди. Беше отишла направо в театъра, но ми беше приготвила закуската. Бележката беше романтична, имаше отпечатано малко сърчице и следи от червило.

Тя въобще не беше готова да „освободи своята вселена“. Щеше да се бори. А животът ми щеше да се превърне в кошмар.

Онзи следобед ми се обади по телефона. Гласът ѝ не издаваше никаква по-специална емоция. Разказа ми, че въпросният актьор отишъл на лекар. Прегледали го и установили, че простатата му е ненормално уголемена. Следващата стъпка била да изследват кръвта му, където засекли значително увеличение на някакъв вид протеин, наречен простатноспецифичен антиген. Взели материал за биопсия, но според клиничната картина имало голяма вероятност да се касае за злокачествено образувание.

– Лекарят ми казал: имаш късмет, дори и да сме изправени пред неблагоприятни обстоятелства, все още е възможна операция и има деветдесет и девет процента шанс да оздравееш.

Диъдри О'Нийл, позната като Еда

Каква ти Агия София, за какво говорим изобщо! Беше си тя самата, Атина, но навлязла по-дълбоко в потока, който тече през душата ѝ. Вече контактуваше с Майката.

Просто надникна и видя какво се случва в друга реалност. Понеже е починала, майката на младата актриса живее на място без време и затова може да отклони събитията от хода им. Ала ние – човешките същества – винаги ще бъдем ограничени да познаваме настоящето. Между другото, никак не е малко да се установи болест в инкубационен период, преди да се е задълбочила, да се напипват нервни центрове и да се отместват енергии – това е по силите ни.

Да, много са умрели на кладата, други са били прогонени, а трети са скрили и потулили искрата от Великата майка, която е в душите ни. Аз никога не съм се опитвала да накарам Атина да контактува със Силата. Тя сама реши да го стори, защото Майката вече ѝ е дала редица знаци – превърна се в светлина, докато Атина танцуваше, в букви, когато учеше ка-лиграфия, яви се в огъня и в огледалото. Но ученичката ми не знаеше как да съжителства с Нея, докато не направи нещо, което предизвика тази поредица от събития.

Атина, която все повтаряше, че трябва да бъдем различни, всъщност беше като всички останали. Имаше свой собствен ритъм, нещо като автопилот. Дали беше по-любознателна? Може би. Дали беше успяла да преодолее чувството, че е жертва? Със сигурност. Дали изпитваше необходимост да сподели с останалите, били те банкови чиновници или актьори, всичко, което бе научила? В определени случаи отговорът е „да“, в други – аз се опитвах да я поощрявам, понеже не сме създадени да живеем в самота и успяваме да опознаем себе си, когато се видим през очите на околните.

Но влиянието ми свършваше дотук.

Защото Майката пожела да се прояви онази нощ и е възможно да е прошепнала нещо в ухото ѝ: „Тръгни против всичко, което си научила досега. Ти, която владееш ритъма, остави го да минава през твоето тяло, но не му се подчинявай.“ Ето защо Атина предложи да направят това упражнение – в подсъзнанието си вече е била готова да съжителства с Майката, но вибрациите ѝ са били все на тази честота и не са позволявали проявлението на външни елементи.

С мен се случваше нещо подобно – най-добре успях да медитирам, да контактувам със светлината, докато плетях. На това ме беше научила моята майка още докато бях дете. Знаех да броя лицево и опако, да движа иглите, да създавам красиви неща чрез повторение и хармония. Един ден моят закрил-ник ме накара да плета по съвсем ирационален начин! За мен това беше крайно жестоко, защото аз бях усвоила работата с нежност, търпение и всеотдайност. Но ето че той настоя да направи ужасно плетиво.

В продължение на два часа намирах заниманието за смешно и абсурдно, болеше ме глава, но не можех да пусна иглите. Всеки може да прави нещата грешно, защо го изискваше от мен? Защото познаваше перфекционизма ми по отношение на геометрията.

И внезапно се случи нещо – престанах да движа иглите и почувствах огромна празнота, която бе запълнена от топло, дружелюбно и ласкаво присъствие. Край мен всичко се промени. Изпитвах желание да казвам неща, които никога не бих произнесла в нормалното си състояние. Но не изгубих съзнание – знаех, че съм си аз, въпреки че (нека приемем парадокса) не бях точно човекът, с когото бях свикнала да съжителствам.

Следователно аз мога да „видя“ какво се е случило, макар че не съм била там. Душата на Атина, която следва звуците на музиката, и тялото ѝ, което се движи в съвсем друга посока. След известно време душата ѝ се е отделила от тялото, отворило се е празно пространство и най-накрая Майката е успяла да проникне.

По-точно казано – появила се е искра от Майката. Древна, но с младежки вид. Мъдра, но не всезнаеща. Необикновена, но не самонадеяна. Възприятието се е променило и тя е започнала да вижда същите неща, които е забелязала още като дете – паралелните светове край нас. В този момент успяваме да различим не само физическото тяло, но и човешките емоции. Казват, че котките притежават същата сила и аз вярвам в това.

Между материалния и духовния свят съществува нещо като мантия, която се мени по цвят, плътност и светлина и която мистиците наричат „аура“. Оттук нататък нещата стават лесни. Аурата говори за това какво се случва. Ако аз бях там, тя щеше да види около тялото ми виолетов цвят с жълти петна. Това означава, че ми предстои да извървя още дълъг път и че мисията ми на тази земя още не е изпълнена.

Редом с аурата на хората се явяват и някои прозрачни видове – наричаме ги „призраци“. Както в случая с момичето. Впрочем този е

единственият случай, в който съдбата е трябвало да бъде променена. Почти съм сигурна, че въпросната актриса, още преди да попита, е знаела, че майка ѝ е до нея. Единствената изненада е била историята с чантата.

Преди неритмичния танц всички са се чувствали застрашени. Защо? Защото всеки от нас е свикнал да прави нещата „както трябва“. Никой не обича да греши, особено когато ясно го осъзнава. Включително самата Атина – надали ѝ е било лесно да предложи нещо противно на онова, което харесва.

Щастлива съм, че в този момент Майката е спечелила битката. Един мъж е бил спасен от рак, друг е приел своята сексуалност, трети е престанал да взема приспивателни. И само защото Атина е нарушила ритъма. Натиснала е спирачките на кола, движеща се с висока скорост, и е разрушила всичко.

Да се върна към моята плетка. Използвах метода известно време, докато не се научих да извиквам това присъствие без разни трикове. Вече го познавах и бях свикнала с него. С Атина се е случило същото – след като веднъж разберем къде са Портите на възприемането, става лесно да ги отваряме и затваряме, стига да свикнем с това „странно“ поведение.

И трябва да добавя – плетките ми ставаха все подобри и по-бързи, а Атина започна да танцува по-ритмично и да влага повече душа, откакто се пристраши да премине тези граници.

Андреа Маккейн, актриса

Историята се разпространи като пожар. Следващия понеделник, когато за театъра е почивен ден, домът на Атина се напълни. Всички бяхме довели наши приятели. Тя повтори същото, застави ни да танцуваме без ритъм, сякаш колективната енергия ѝ беше необходима, за да се срещне с Агия София. Детето отново присъстваше и аз се вгледах в него. Щом седна на канапето, музиката спря и трансът започна.

Започнаха и въпросите. Както можехме да предположим, първите три въпроса бяха свързани с любовта – дали еди-кой си ще остане с мен, дали ме обича, дали ме мами. Атина не казваше нищо. Четвъртият участник, останал без отговор, реши да изрази своя протест:

– Е, мамят ли ме?

– Аз съм Агия София – всемирната мъдрост. Създадох света без ничия помощ, единствено с Любов. Аз съм началото на всяко начало, а преди мен беше хаосът.

Следователно, ако някой от вас се опитва да покори силите, които владеят хаоса, да не пита Агия София. Аз вярвам, че любовта изпълва всичко. Тя не може да бъде желана, защото сама по себе си представлява крайната цел. Не може да предава, защото няма нищо общо с притежанието. Не може да бъде държана в затвор, защото е като река и ще прелее. Който се опитва да окове любовта, ще трябва да пресуши извора, от който се храни, но тогава водата, която е успял да събере, ще застои и зеленяса.

Очите на Агия София обходиха групата – повечето бяха там за първи път – и тя започна да посочва нещата, които виждаше: болести, проблеми в службата, трудно общуване между родители и деца, сексуалност, съществуващи, но неразвити заложиби. Помня как се обърна към една жена на около трийсет години.

– Вашият баща ви е казал как трябва да изглеждат нещата и как трябва да се държи жената. Вие винаги сте живели, борейки се срещу мечтите си, и глаголът „искам“ не е успял да изиграе своята роля. Винаги е бил заместван от „трябва“ или „надявам се“, или „налага се“. Но вие сте прекрасна певица. Една година опит ви трябва, и в работата ви ще настъпи съществена промяна.

– Но аз имам дете и съпруг.

– Атина също има дете. В началото съпругът ви ще реагира зле, но

накрая ще приеме нещата. И не е необходимо да сте Агия София, за да го знаете.

– Може би вече съм прекалено стара.

– Вие се отричате от себе си. Но това не е мой проблем. Аз казах каквото имах да казвам.

Постепенно всички хора, застанали прави в тясното помещение, защото нямаше къде да седнат, потни, макар да бе краят на зимата, и смешни в собствените си очи, защото бяха дошли на подобна среща, бяха повикани, за да получат съвет от Агия София. Аз бях последна.

– Остани, ако искаш да престанеш да бъдеш двама души едновременно и да се превърнеш в един човек.

Този път не държах сина й. Детето присъстваше на всичко. Изглежда, разговорът, който бяха провели веднага след първия сеанс, е бил достатъчен, за да престане то да се страхува.

Кимнах в знак на съгласие. За разлика от първия път, когато хората просто напуснаха, след като тя ги помоли да остане насаме със сина си, сега Агия София каза следното, преди да завърши ритуала:

– Вие не сте тук, за да получите категорични отговори. Моята задача е да ви предизвиквам. В миналото управниците и простолюдието са посещавали оракулите, за да им предрекат бъдещето. Ала бъдещето е равно, защото се ръководи от решенията, взети тук, в настоящето. Продължавайте да въртите педалите на колелото, защото, ако престанете да се движите, ще паднете.

Онези, които сега седят на пода и са дошли да видят Агия София само за да потвърди тя това, което им се иска да е вярно, тях ще помоля да не се връщат повече. Или започнете да танцувате и накарайте и другите край вас да се движат. Съдбата ще бъде неумолима към хората, които се опитват да живеят във вселена, която вече се е променила. Новият свят е на Майката, която е дошла при нас заедно с Любовта, за да раздели небето и водата. Който вярва, че се е провалил, винаги ще се проваля. Който е решил, че не може да бъде различен, ще бъде погубен от рутината. Който е решил да се противопостави на промените, ще се превърне в пепел. Проклети да са онези, които не танцуват и пречат на останалите да танцуват!

Очите й хвърляха огън и жупел.

– Можете да си вървите.

Всички излязоха. Виждах обърканото изражение върху повечето от лицата. Бяха дошли да потърсят утеха, а се оказаха изправени пред предизвикателство. Дойдоха и искаха да разберат как биха могли да

контролират любовта, а разбраха, че всепоглъщащи-ят огън никога няма да престане да опожарява всичко по пътя си. Исакаха да получат увереност, че решенията им са правилни – че мъжете им, жените им, началниците им са доволни, – но им бяха отправени само думи, предизвикващи съмнение.

И въпреки това някои хора се усмихваха. Бяха схванали колко важен е танцът и със сигурност щяха да оставят телата и душите си да се движат свободно от тази нощ нататък – дори и да им се налагаше да заплатят за това, както се случва обикновено.

В стаята останахме само детето, Агия София, аз и Херън.

– Помолих те да останеш сама.

Без да каже и дума, той взе палтото си и излезе.

Агия София ме гледаше. Видях как постепенно се превръща в Атина. Единственият начин, по който бих могла да опиша това превъплъщение, е като я сравня с дете. Когато децата са недоволни, можем да го прочетем в очите им, но недоволството им бързо се разсейва и щом гневът отmine, сякаш става дума за съвсем друго дете, а не за онова, което е плакало допреди малко. „Божеството“, ако може така да го наречем, сякаш се разнесе във въздуха, щом неговият инструмент се разконцентрира.

Сега стоях пред жена, която изглеждаше много уморена.

– Направи ми един чай.

Тя ми заповядваше! При положение, че вече не представляваше световната мъдрост, а някой, от когото моят приятел се интересува или в когото дори е влюбен. Докъде щяхме да стигнем с тези отношения?

Но един чай нямаше да погуби достойнството ми. Отидох в кухнята, сварих вода, сложих вътре лайка и се върнах в хола. Детето спеше на скута ѝ.

– Ти не ме харесваш. Не отговорих.

– И аз не те харесвам – продължи тя. – Хубава си, елегантна, превъзходна актриса, имаш култура и образование каквито никога не съм имала, въпреки че семейството ми много настояваше да уча. Но ти липсва увереност. Арогантна си и несигурна. Както каза Агия София, в теб има две жени, когато би могла да е само една.

– Не знаех, че помниш какво казваш по време на трансa. В такъв случай и в теб има две жени – Атина и Агия София.

– Аз може и да имам две имена, но съм си една. Или всички хора взети заедно. Тъкмо до това се опитвам да стигна – понеже съм една и съм всички заедно, божествената искра, която се проявява в мен при

транса, ми дава точни напътствия. Разбира се, че съм в полусъзнание през цялото време. Но казвам неща, които идват от непознато място вътре в мен – сякаш суча от Майката, сякаш се храня с млякото, което тече в душите ни и носи със себе си познанието по Земята.

Миналата седмица, когато за първи влязох в контакт с тази нова форма, първото нещо, което ми каза, ми се стори някакъв абсурд – трябвало да те обучавам.

Тя помълча малко и продължи:

– Разбира се, помислих, че съм в делириум, защото не изпитвам ни най-малка симпатия към теб.

Отново направи пауза – по-дълга от предишната.

– Но днес източникът прояви настойтелност по въпроса. И аз ти давам право на избор.

– Защо я наричаш Агия София?

– Аз я кръстих така. Това е името на джамия, която видях в една книга и много ми хареса.

Ако искаш, можеш да бъдеш моя ученичка. Нали затова дойде първия път. Новата ситуация в живота ми, включително и появата на Агия София, бе предизвикана, когато един ден ти влезе през тази врата и каза: „Занимавам се с театър и ще поставяме пиеса за женското лице на Господ. Разбрах, че сте били в пустинята и на Балканите при циганите и имате информация по въпроса.“

– И ще ме научиш на всичко, което знаеш, така ли?

– На всичко, което не знам. Аз ще уча, докато контактувам с теб, както казах първия път, когато се видяхме. Повтарям го и сега. Щом науча каквото ми е необходимо, пътищата ни ще се разделят.

– Можеш ли да преподаваш на някого, когото не харесваш?

– Мога да обичам и уважавам някого, когото не харесвам. Двата пътя, когато бях в транс, успях да видя аурата ти – най-развитата аура, която някога съм виждала. Ти можеш да бъдеш нещо различно на този свят, ако приемеш предложението ми.

– Ще ме научиш ли да виждам аурата на хората?

– Самата аз не знаех, че съм способна на това, преди да ми се случи за първи път. Ако следваш пътя си, ще усвоиш и тази част.

Дадох си сметка, че и аз мога да обичам някого, когото не харесвам. Приех.

– Тогава нека означаваме твоето решение с ритуал. Един ритуал, който ни хвърля в непознатия свят, но ние знаем, че нещата там не са за игра. Не е достатъчно да приемеш, трябва да заложиш живота си в

играта. И то без много да му мислиш. Ако си жената, която си представям, че си, няма да кажеш: „Трябва малко да помисля.“ Ще кажеш...

– Готова съм. Да пристъпим към ритуала. Ти къде си го научила?

– Сега ще го науча. Вече не ми се налага да излизам от ритъм, за да вляза в контакт с искрата от Майката, защото, щом веднъж тя влезе в теб, лесно можеш да я откриеш отново. Вече знам коя врата трябва да отворя, въпреки че тя се намира на скришно място между много входове и изходи. Необходима ми е само малко тишина.

Отново тишина!

Стояхме там с широко отворени очи, сякаш ставаше дума за дуел на живот и смърт. Ритуали! И преди да натисна за първи път звънеца пред дома на Атина, вече бях участвала в такива. И всичко това, за да се почувствам накрая използвана и незначителна, пред врата, която винаги се е намирала пред погледа ми, но която не успях да отворя. Ритуали!

Единственото, което Атина направи, бе да отпие от приготвения от мен чай.

– Ритуалът е извършен. Помолих те да направиш нещо за мен и ти го направи. А аз го приех. Сега е твой ред да поискаш нещо.

Веднага се сетих за Херън. Но моментът не беше подходящ.

– Свали си дрехите.

Тя не попита защо. Погледна към детето, увери се, че то спи, и после започна да съблича пуловера си.

– Не е необходимо – прекъснах я аз. – Дори не знам защо го казах.

Но тя продължи да се съблича. Блузата, дънките, сутиена – установих, че има най-красивите гърди, които съм виждала. Накрая свали бикините си. И ето че ми отдаваше голотата си.

– Благослови ме – каза Атина.

Да благословя моята „учителка“? Но аз бях направила първата крачка, не можех да спра на средата на пътя. Топнах пръстите си в чашата с чай и поръсих малко от напитката върху тялото ѝ.

– Както това растение се е превърнало в напитка, както тази вода се е смесила с растението, аз те благославям и моля Великата майка никога да не пресъхва изворът, откъдето е дошла тази вода, и земята, от която се е родило това растение, винаги да бъде щедра и плодородна.

Изненадах се от думите си. Те не идваха от мен, нито отвътре, нито отвън. Сякаш винаги съм ги знаела и съм изпълнявала това безброй пъти.

– Благословена си, можеш да се обличаш.

Но тя продължи да стои гола, с усмивка върху устните. Какво ли

искаше? Щом Агия София можеше да вижда аури, със сигурност знаеше, че не изпитвам никакво желание да имам връзка с жена.

– Момент.

Тя взе детето на ръце, отнесе го в стаята и веднага се върна.

– Съблечи се и ти.

Кой ме молеше за това? Агия София, която говореше за моите заложби и на която бях върна ученичка? Или Атина, която не познавах добре, но ми се струваше, че е способна на всичко – жена, която животът бе научил да прекрачва своите граници и да задоволява любопитството си изцяло?

Бяхме стигнали до нещо, от което нямаше връщане назад. Съблякох се със същата липса на свян, със същата усмивка и същия поглед.

Тя ме хвана за ръката и седнахме на канапето.

През следващия половин час се проявиха и Атина, и Агия София. Искаха да знаят какви ще бъдат следващите ми стъпки. Докато те ме разпитваха, аз виждах, че наистина всичко е написано пред мен. Портите винаги са били затворени, защото не разбирах, че аз съм единственият човек на света, който може да ги отвори.

Херън Райън, журналист

Замесгник-главният редактор ми дава някакъв видеоматериал и отиваме в залата за прожекции да го изгледаме.

Бил е заснет на 26 април 1986 г. сутринта. Показваше нормалния живот в един нормален град. Мъж седи и пие кафе. Майка, която се разхожда с бебето си по улицата. Забързани хора на път за работа, един-двама, които чакат на спирката на автобуса. Старец, който чете вестник на пейка на площада.

Но има някакъв проблем с видеото – явяват се хоризонтални черти, според мен трябва да се оправи настройката. Ставам, за да я наглася, но шефът ме спира.

– Такова си е. Продължавай да гледаш.

Кадрите от малкото градче продължават да се редуват. Няма нищо интересно. Само сцени от обикновения живот.

– Възможно е някои от тези хора да знаят, че на два километра от тях е станал инцидент – казва моят началник. – Възможно е също да знаят, че има трийсет загинали – не са малко, но не са и достатъчно, за да променят делника на жителите.

Сега се виждат кадри на училищни автобуси, които паркират. Ще останат там задълго, без да помръднат. Образът е много лош.

– Не е от видеото. Проблемът идва от радиацията. Филмът е заснет от КГБ.

На 26 април в 1 часа и 23 минути след полунощ в Чернобил, Украйна, става най-голямата катастрофа, предизвикана от човешка ръка. Вследствие на експлозията на един ядрен реактор хората в района се оказват изложени на деветдесет пъти по-голяма радиация от тази в Хиросима. Трябва веднага да се евакуира населението, но никой, абсолютно никой не казва нищо по въпроса – та нали правителството не допуска грешки. Едва седмица по-късно на трийсет и втора страница на местния вестник излиза кратко съобщение от пет реда, в което се споменава за смъртта на работниците, без да се дават повече обяснения. Междувременно навсякъде в бившия Съветски съюз празнуват Деня на труда. Също и в Киев, столицата на Украйна. Хората излизат на манифестация по улиците, без да знаят, че невидимата смърт витае във въздуха.

Накрая шефът казва:

– Искам да отидеш там и да видиш какво става днес в Чернобил.

Повишавам те в длъжност „специален репортер“. Ще вдигна заплатата ти с двайсет процента и освен това можеш да предлагаш какви статии да публикуваме.

От мен се очаква да заподскачам от радост, а се оказвам завладян от безкрайна тъга, която трябва да прикрия. Невъзможно е да обясня, че в момента в живота ми има две жени и не искам да напускам Лондон, защото психическото ми състояние е нестабилно. Питам кога трябва да пътувам и той отвърща:

– Възможно най-скоро, понеже се носят слухове, че някои страни значително са увеличили производството си на ядрена енергия.

Успявам да издействам достоен изход от ситуацията. Обяснявам, че първо трябва да се консултирам със специалист, да проуча обстойно въпроса и щом събера необходимия материал, незабавно ще отпътувам.

Той се съгласява, стисваме си ръцете, поздравява ме. Не успявам да поговоря с Андреа. Когато се прибирам, тя още не се е върнала от театъра. Веднага заспивам, а като се събуждам, до мен има оставена бележка, в която пише, че е отишла на работа и че закуската е на масата.

И аз тръгвам за работа. Опитвам се да зарадвам шефа, който „подобри живота ми“, обаждам се на специалисти по радиация и енергетика. Установявам, че общо девет милиона души по целия свят са били пряко засегнати от катастрофата, включително три-четири милиона деца. Според специалиста Джон Гофманс „трийсетте смъртни случая“ са се превърнали в 475 хиляди смъртни случая на рак и още толкова заболели.

Общо две хиляди села и градове просто са били зачеркнати на картата. Според Министерството на здравеопазването в Беларус заболелите от рак на щитовидната жлеза между 2005 и 2010 г. значително ще се увеличат, тъй като радиоактивността все още е висока. Друг специалист ми обяснява, че освен деветте милиона, директно изложени на радиацията, още 65 милиона души по целия свят са били непряко засегнати посредством консумацията на заразени продукти.

Темата е сериозна и към нея трябва се подходи с голямо внимание. В края на деня се връщам в кабинета на заместник-главния редактор и му предлагам да замина за годишнината от чернобилската авария. Дотогава ще мога да направя още проучвания, да изслушам още специалисти и да видя как английското правителство се отнася към тази трагедия. Той се съгласява.

Обаждам се на Атина, която ми бе казала, че има приятел в Скотланд Ярд. Сега е моментът да я помоля за услуга, тъй като случаят

Чернобил вече не е засекретен и Съветският съюз вече не съществува. Тя обещава да говори със своя „приятел“, но не гарантирала, че ще получа търсените отговори.

Казва, че на другия ден заминава за Шотландия и ще се върне чак за сбирката на групата.

– Коя група?

– Групата – повтаря тя.

Излиза, че онова ще си стане практика, така ли? Искам да разбера кога ще можем да се срещнем, да поговорим, да изясним висящите въпроси.

Но тя вече е затворила. Прибирам се вкъщи, гледам новините, вечерям сам, отивам да взема Андреа от театъра. Стигам навреме, за да видя края на пиесата, и за моя изненада откривам, че жената на сцената сякаш не е същата, с която живея вече близо две години. В жестовите ѝ има нещо вълшебно, монолозите и диалозите звучат толкова силно – не съм свикнал да е така. Виждам една чужда жена, която бих желал да имам до себе си, и изведнъж си давам сметка, че аз я имам до себе си, че тя въобще не ми е чужда.

– Как мина разговорът ти с Атина? – питам на връщане към дома.

– Добре. А твоята работа как върви?

Смени темата. Казвам ѝ, че са ме повишили, говоря за Чернобил, но тя не проявява особен интерес. Започвам да си мисля, че губя любовта, която имам, но не съм спечелил любовта, на която се надявам. Ала щом пристигаме в апартамента, тя ме кани да се изкъпем заедно и ето че се озоваваме в леглото. Но преди това тя пуска на най-силно онази музика с ударните инструменти (обяснява, че си е издействала запис) и ми казва да не се безпокоя за съседите – прекалено много сме мислели за тях, вместо да си гледаме живота.

Онова, което се случва после, ме озадачава. Възможно ли е жената, която сега се люби с мен необуздано, най-сетне да е открила своята сексуалност? Дали това не е предизвикано и научено от друга жена?

Защото, докато се вкопчваше в мен с неподозирана сила, повтаряше, без да спира:

– Днес аз съм мъж, а ти си жена.

И това продължи повече от час. Испитах неща, за които дори не бях мечтал. В определени моменти ме обземаше срам. Имах желание да я помоля да спре, но тя сякаш изцяло владееше положението и аз се отдадох, нямах избор. А най-лошото е, че ми беше много любопитно.

Накрая се чувствах изтощен, а Андреа изглеждаше още пожизнена.

– Преди да заспиш, искам да знаеш нещо – каза тя. – Ако продължиш по-нататък, чрез секса ще можеш да се любиш с боговете и богините. Тъкмо това изпита днес. Искам да заспиш с мисълта, че съм събудила Майката в теб.

Имах желание да я попитам дали е научила това от Атина, но не посях.

– Каж ми, че ти хареса да бъдеш жена за една нощ.

– Хареса ми. Не знам дали винаги би ми харесвало, но със сигурност сега едновременно ме уплаши и зарадва.

– Каж ми, че винаги си искал да го изпиташ.

Едно е да се оставиш да бъдеш повлечен от ситуацията, друго е да я коментираш хладнокръвно. Не казах нищо, макар да бях сигурен, че тя знае отговора.

– Е, добре – продължи Андреа. – Всичко е било в мен, но аз не знаех. Днес, докато бях на сцената, моята маска падна. Забеляза ли някаква промяна?

– Разбира се. От теб се излъчваше особено сияние.

– Харизма. Божествената сила, проявяваща се у мъжа и жената. Свръхестествените заложи, които не е необходимо да разкриваме пред никого, защото всички могат сами да ги видят, дори и най-нечувствителните. Но това се случва само когато се оголим. Когато умрем за света и възкръснем за нас самите. Снощи аз умрях. Днес, докато стъпвах по сцената и осъзнавах, че правя точно каквото искам, възкръснах от пелта си.

Винаги съм се опитвала да бъда себе си, но не успях. Все се стараех да впечатля другите, водех интелигентни разговори, радвах родителите си, като в същото време всячески се мъчех да правя нещата, които на мен ми харесват. Винаги съм си проправяла път с кръв, сълзи и воля. Ала вчера разбрах, че съм сгрешила. Не е било необходимо, за да постигна мечтата си. Трябва просто да ѝ се отдам и да стисна зъби, когато усетя, че страдам, защото страданието ще отmine.

– Защо ми казваш това?

– Остави ме да довърша. По този път, където болката сякаш бе единственото правило, аз се борих за неща, за които не си струва да се бориш. Като любовта например. Човек или я изпитва, или няма земна сила, която да успее да я предизвика.

Можем да се преструваме, че обичаме. Можем да свикнем с другия. Можем цял живот да живеем с приятелството, със съпричастието. Можем да създадем семейство, всяка нощ да се любим и да стигаме до

оргазъм, но въпреки това да изпитваме дълбока празнина. Липсва ни нещо важно. В името на онова, което съм научила за връзката между мъжа и жената, се опитвах да се боря за неща, за които не си е струвало. Това включва и теб например.

Днес, докато правехме любов, докато ти давах най-доброто от себе си и усещах, че и ти ми отвърщаш със същото, разбрах, че най-доброто от теб вече не ме интересува. Ще пренощувам при теб, а утре ще си отида. Театърът е моят ритуал, там мога да изразя и развия каквото искам.

Започнах да се укорявам за всичко – за това, че ходих в Трансилвания и срещнах жената, която разруши живота ми, за това, че предизвиках първата среща на „групата“, за това, че признах любовта си в ресторанта. В този момент аз мразех Атина.

– Знам какво си мислиш – каза Андреа. – Че приятелката ти ми е промила мозъка. Няма такова нещо.

– Аз съм мъж, въпреки че днес се държах като жена. Аз съм изчезващ вид. Не виждам много мъже край себе си. Малко хора са рискували каквото аз рискувам.

– Сигурна съм и ти се възхищавам. Но няма ли да ме попиташ аз коя съм, какво искам, какво желая?

Попитах.

– Искам всичко. Искам да съм дива и нежна. Искам да безпокоя съседите и после да ги успокоявам. Не искам жени в леглото си. Искам мъже, истински мъже – като теб например. Които да ме обичат. Или да ме използват, няма значение. Любовта ми е по-голяма от това. Искам да обичам свободно и да оставя хората край мен да постъпват по същия начин.

С Атина говорихме само за обикновените неща, които отприщват потисканата енергия. Като да правим любов примерно. Или да ходим по улицата и да си повтаряме: „Аз съм тук и сега.“ Нищо специално, никакъв таен ритуал. Единственото, заради което срещата ни би могла да мине за необичайна, е, че и двете бяхме голи. Отсега нататък с нея ще се срещаме винаги в понеделник и ако имам да казвам нещо, ще го правя след сеанса – изобщо нямам желание да бъде нейна приятелка.

По същия начин, когато тя има нужда да сподели нещо, отива в Шотландия да говори с онази Еда, която май познаваш, но не си ми казал.

– Но аз не помня да сме се срещали!

Усетих, че малко по малко Андреа взе да се успокоява. Направих кафе и пихме и двамата. Тя отново се усмихна, пак ме попита за

повишението, каза, че се притеснява за сбирките в понеделник, защото тази сутрин разбрала, че приятелите на приятелите са поканили още хора, а мястото е прекалено малко. Аз полагах нечовешки усилия да се преструвам, че всичко е било просто нервна криза, предменструално напрежение, пристъп на ревност от нейна страна.

Прегърнах я, а тя се сгуши на рамото ми. Изчаках я да заспи, въпреки че бях безкрайно уморен. Онази нощ не сънувах нищо, абсолютно нищо. Нямах никакви предчувствия.

Но на другата сутрин, когато се събудих, видях, че дрехите й вече ги няма. Ключът беше на масата. Нямахе прощална бележка.

Диъдри О'Нийл, позната като Еда

Хората четат много истории за вещици и магьосници, за паранормалното, за деца, обладани от зли духове. Гледат много филми за ритуали с пента-грами, мечове и призовавания. Това е добре – важно е въображението да работи. Нека тези периоди бъдат изживени, защото който премине през тях, без да се остави да бъде изменен, накрая влиза в контакт с Традицията.

Истинската Традиция се състои в това учителят да не казва на ученика си какво трябва да прави. Двамата са просто спътници, които споделят същото сложно чувство на „удивление“ пред вечно променящите се усещания, пред хоризонтите, които се разкриват, и вратите, които се затръшват, пред реките, които сякаш препречват пътя, но в действителност през тях не трябва да се минава, а да се върви по протежението им.

Разликата между учителя и ученика е една-единствена – първият се страхува малко по-малко от втория. И когато седнат на масата или край огъня, за да разговарят, по-опитният предлага: „Защо не направиш това?“ Никога не казва: „Върви по този път и ще стигнеш дотам, докъдето аз съм стигнал“, защото всеки път е неповторим и всяка съдба е индивидуална.

Истинският учител предизвиква у своя ученик смелостта да наруши равновесието на света си, макар той самият да се страхува от нещата, на които се е натъквал, и още повече от онова, което се крие зад следващия завой.

Аз бях млада и ентузиазизирана лекарка. Заминах за вътрешността на Румъния по една програма за обмен на английското правителство, която имаше за цел да оказва медицинска помощ. Заминах с лекарства в багажа и понятия в главата. Имах ясна представа как трябва да се държат хората, какво е необходимо, за да сме щастливи, как трябва да поддържахме пламъка на мечтите вътре в нас, как трябва да се развиват отношенията между хората. Стъпих в Букурещ по време на онази кървава и агонизираща диктатура, отидох в Трансилвания по програмата за масово имунизирание на жителите в района.

Не знаех, че съм просто пешка върху сложна шахматна дъска, където невидими ръце ръководят идеала ми, и че всичко онова, което смятах, че се прави с хуманитарна цел, крие задни помисли – да се стабилизира управлението на сина на диктатора и да се даде възможност на

Англия да продава оръжия на пазар, контролиран от руснаците.

Добрите ми намерения скоро се сринаха, когато установих, че ваксините не са достатъчни и има и други болести в района. Аз постоянно пишех и молех за средства, но не ми ги отпусаха. Казаха ми да бера грижа само за онова, за което съм пратена.

Почувствах се безсилна, бунтувах се. Сблъсках се отблизо с мизерията. Можех да направя нещо, ако поне ме бяха подкрепили с малко пари, но на тях не им пукаше за резултатите. Нашето правителство се интересуваше единствено от това да се пише по вестниците, за да може да каже на политическите партии или на избирателите, че са изпратили групи в различни части на света с хуманитарна мисия. Имаха и добри намерения – освен че продаваха оръжия, разбира се. Отчаях се. Какъв, по дяволите, беше този свят? Една нощ отидох в гората – премръзнала и ругаеща Бог, който се оказа несправедлив към всички. Седях под един дъб, когато се приближи моят закрилник. Каза, че може да умра от студ, но аз отвърнах, че съм лекар и познавам пределите на човешкото тяло. Щом усетя, че съм близо до тях, ще се върна в лагера. Попитах го той какво търси там.

– Разговарям с една жена, която чува думите ми. Понеже мъжете до един са оглушали.

Помислих, че има предвид мен, но не – жената беше самата гора. След като видях този мъж, който броди из гората, ръкомаха и изрича разни непонятни неща, сърцето ми бе обзето от някакво спокойствие – в края на краищата не бях единствената, която си приказва сама. Когато се готвех да се връщам, той дойде при мен.

– Знам коя сте – каза. – В селото всички ви смятат за симпатична и отзивчива. Винаги в добро настроение, винаги готова да помогне на хората. Но аз виждам нещо друго – гняв и разочарование.

Без да знам дали пред мен не стои шпионин на правителството, реших да споделя изцяло чувствата си. Имах нужда да се разговаря. Дори и с риск да ме арестуват. Тръгнахме заедно към полевата болница, където работех. Заведох го в спалнята, която в момента беше празна. Колегите ми бяха отишли да се повеселят на годишния празник на града. Попаних го да пийнем по нещо. Той извади едно шише от джоба си.

– Палинка – каза. Имаше предвид традиционното за страната питие с висок алкохолен градус. – Аз черпя.

Пихме заедно. Дори не усетих как се напивам. Разбрах го едва когато се опитах да отида до банята. Спях се и паднах на пода.

– Не мърдайте – каза мъжът. – Погледнете какво има пред очите ви.

Една мравешка редица.

– Всички ги смятат за много мъдри. Имат памет, интелигентност, чувство за ред, жертвоготовност. Събират храна през лятото, трупат я за зимата и сега, в тази мразовита пролет, отново са тръгнали да се трудят. Ако утре светът бъде унищожен от ядрена война, мравките ще оцелеят.

– Откъде знаете?

– Учил съм биология.

– И защо, по дяволите, не правите нещо, за да подобрите положението на народа си? Какво търсите наред гората? Защо си говорите сам с дърветата?

– Първо, не бях сам. Освен дърветата там бяхте и вие и ме слушахте. Но да отговоря на въпроса ви. Заряха биологията, за да стана ковач.

Изправих се с известно усилие. Главата ми продължаваше да се върти, но аз напълно съзнавах положението на онзи нещастен човек. Въпреки че имаше диплома, не бе успял да си намери работа. Казах му, че това се случва и в моята страна.

– Не става дума за същото. Аз изоставих биологията, защото *исках* да работя като ковач. От дете съм очарован от онези мъже, които коват желязото и композират необикновена музика. Омагьосваше ме това как край тях хвърчат искри, как топват във вода нажеженото желязо и от нея излизат облаци пара. Аз бях нещастен биолог, защото мечтата ми беше да създавам меки форми от твърдия метал. Докато един ден не се появи моят закрилник.

– Закрилите ли?

– Да речем, че като гледате тези мравки, които правят точно онова, за което са програмирани, вие извикате: „Фантастично!“ На пазачите генетично им е заложено да се жертват за царицата, работниците мъкнат листа, десет пъти по-тежки от тях самите, инженерите прокопават тунели, които устояват на бури и наводнения. Влизат в смъртоносни битки с враговете си, страдат в името на общността и никога не си задават въпроса: „Какво търся тук?“

Хората се опитват да подражават на съвършеното мравешко общество. В качеството си на биолог аз се опитвах да изпълнявам моята роля, докато не се появи човек и не ме попита:

„Доволен ли си от това, което правиш?“

Аз казах:

„Разбира се, че съм доволен – полезен съм на своя народ.“

„А това достатъчно ли ти е?“

Не знаех дали ми е достатъчно, но казах, че ми изглежда нагъл

егоист.

Той отвърна:

„Може. Но ти просто ще продължаваш да повтаряш онова, което хората правят, откакто се осъзнават като хора – ще поддържаш установения ред.“

„Но светът се развива“, отвърнах. Той попита учил ли съм история. Разбира се. Зададе ми още един въпрос. Не сме ли способни от хиляди години да издигаме огромни постройки като пирамидите? Не сме ли способни да се кланяме на боговете, да тъчем, да палим огън, да си намираме любовници и съпруги, да си изпращаме писмени съобщения? Естествено, че да. Но макар да сме успели да заменим робите без заплаща с платените роби на съвременното, целият напредък, който сме постигнали, е само в сферата на науката. Човечеството продължава да си задава въпросите на предците. С две думи, изобщо не сме еволюирали. В този момент разбрах, че човекът, който ми задава тези въпроси, е някой небесен пратеник, ангел, закрилник.

– Защо го наричате закрилите?

– Защото ми каза, че има две традиции. Едната ни кара да повтаряме едни и същи неща през вековете. Докато другата отваря пред нас вратите на непознатото. Но втората съвсем не е удобна и е доста опасна, защото, ако събере много привърженици, накрая ще разруши обществото, изградено с толкова труд по модела на мравешкото. Така тази втора традиция се пази в тайна и е успяла да се съхрани през вековете, защото последователите ѝ са си създали таен език от символи.

– Питахте ли го още нещо?

– То е ясно, защото, макар да отричах, той знаеше, че не съм доволен от онова, което правя. Закрилникът ми каза: „Страх ме е да стъпвам по места, които не са на картата, но въпреки това в края на деня животът ми изглежда по-интересен.“

Настоях да разбера за Традицията, а той каза нещо от сорта на: „Докато Господ е просто мъж, винаги ще имаме храна и покрив над главата си. Когато най-накрая Майката възвърне свободата си, може би ще ни се наложи да спим на открито и да се храним с любов, а може и да успеем да постигнем равновесие между работата и емоциите.“

Мъжът, който щеше да стане мой закрилник, ме попита: „Ако не беше биолог, какъв щеше да бъдеш?“

Аз казах: „Ковач. Но това не носи пари.“ Той отвърна: „Ами когато се умориш да бъдеш какъвто не си, върви да се забавляваш и да се отдадеш на живота, удряйки с чук по желязото. С течение на времето ще

разбереш, че това ти носи повече от удоволствие – ще ти донесе и смисъл.“

„Как да следвам традицията, за която ми спомена?“

„Вече ти казах – чрез символите – рече той. – Започни да правиш каквото искаш и всичко останало ще ти бъде разкрито. Вярвай, че Господ е майка, която бди над децата си и не позволява да им се случват лоши неща. Никога. Аз направих това и оцелях. Открих, че съществуват и други хора, които постъпват като мен, но ги бъркат с лудите, безотговорните и суеверните. Те търсят вдъхновението си в природата, а то е там, откакто свят светува. Построили сме пирамиди, но сме развили и символите.“

Щом каза това, той си тръгна и повече не го видях.

Знам само, че от онзи момент нататък започнах да виждам символите, защото след разговора очите ми се отвориха. Костваше ми много, но един следобед казах на семейството си, че макар да притежавам всичко, за което може да се мечтае, съм нещастен. В действителност съм се родил за ковач. Жена ми възропта: „Ти, който си роден циганин и ти се наложи да преминеш през толкова унижения, за да стигнеш дотук, сега искаш да се върнеш назад, така ли?“ Синът ми обаче остана много доволен, защото също обичаше да гледа ковачите в селото и мразеше лабораториите в големите градове.

Започнах да разпределям времето си между изследванията по биология и чиракуването при един ковач. Вечно бях уморен, но се чувствах по-щастлив откогато и да било. Един ден напуснах работа и създадох собствена ковачница. Отначало тръгна на зле. Тъкмо когато започвах да вярвам в живота, нещата осезаемо се влошиха. Веднъж, докато работех, разбрах, че пред мен има един символ.

Вземах необработеното желязо и трябваше да го превърна в части за автомобили, селскостопански машини, кухненски прибори. Как се прави това? Първо, нагривам при адска температура къса желязо. Докато се нажежи до червено. Веднага без капчица милост вземам най-тежкия чук и му нанасям няколко удара, докато придобие желаната форма.

После го потапям в кофа със студена вода и цялата работилница се изпълва със съскането на парата. Желязото пука и стене от рязката промяна в температурата.

Трябва да повтарям всичко това, докато не получи съвършенство – само веднъж не е достатъчно.

Ковачът направи дълга пауза, запали цигара и продължи:

– Понякога желязото, което попада в ръцете ми, не успява да

издържа обработката. От топлината, ударите с чука и студената вода накрая се пука. И аз знам, че никога няма да успее да се превърне в хубаво рало или моторна ос. Тогава просто го оставям върху купчината старо желязо, която си видяла на входа на ковачницата ми.

Направи още една пауза и заключи:

– Зная, че Господ ме хвърля в огъня на изпитанията. Приел съм животът да ме удря с чука, а понякога усещам, че съм студен и безчувствен като водата, която кара желязото да страда. И единственото, за което се моля, е: „Господи Боже мой, Майко моя, не се отказвай, докато не приема формата, която ми е отредена. Опитвай по начина, който сметнеш за най-подходящ, колкото време е необходимо, но никога не ме захвърляй върху купчината старо желязо на душите ни.“

Когато разговорът ми с онзи мъж приключи, въпреки че бях пиана, знаех, че моят живот се променя. Зад всичко научено има една традиция и аз трябваше да потърся хората, които волно или неволно успяват да проявят тази женска страна на Господ. Вместо да ругая правителството и политическите машинации, реших да правя онова, което наистина желя – да лекувам хората. Останалото не ме засяга.

Понеже ми липсваха необходимите средства, се сближих с мъжете и жените от околността и те ме въведоха в лечебния свят на билките. Започнах да разбирам, че има една народна традиция, която идва от най-древни времена. Предава се от поколение на поколение с опита, а не с техническите познания. С тяхна помощ стигнах много по-далеч, отколкото позволяваха възможностите ми, защото не бях там само за да правя академични проучвания или за да помагам на правителството си да продава оръжия, или за да правя неволна пропаганда на политическите партии.

Аз бях там, защото, когато лекувах хората, се чувствах доволна.

Това ме сближи с природата, с устната традиция и растенията. Когато се върнах в Англия, реших да си поговоря с някои лекари. Питам: „Вие знаете ли точно какви лекарства трябва да предпишете или... понякога ви помага интуицията?“ След като се поотпуснаха, повечето признаха, че често ги напътства някакъв глас. Когато пренебрегнат неговите съвети, накрая объркват лечението. То е ясно, че изцяло се възползват от наличната техника, но знаят, че има едно кътче, един тъмен ъгъл, където в действителност се крие смисълът на лечението и най-правилното решение.

Моят закрилник разклати из основи света ми, въпреки че беше просто един циганин ковач. Свикнах поне веднъж годишно да

посещавам селото му, тогава си говорехме за това как животът се разкрива пред очите ни, когато се осмелим да погледнем на него по друг начин. При едно от тези посещения видях и други негови ученици и с тях коментирахме страховете и постиженията си. Закрилникът ни казваше: „Аз също се страхувам, но когато това се случи, си давам сметка, че съществува някаква мъдрост, която е отвъд мен, и продължавам нататък.“

Днес като лекар в Единбург печеля цяло състояние. И бих печелила още повече, ако реша да работя в Лондон, но предпочитам да се наслаждавам на живота и да имам свободно време. Правя каквото ми харесва. Съчетавам древните методи на лечение, античната традиция, с най-модерните техники на съвременната медицина – традицията на Хипократ. Пиша статия на тази тема и когато я видят публикувана в специализирано издание, много хора от „научната“ общност ще се престрашат да направят крачките, които в действителност винаги са искали.

Не смятам, че всички злини идват от главата. Има и болести. Мисля, че антибиотиците и ваксините представляват голям напредък за човечеството. Не се опитвам да лекувам пациенти с апандисит, като ги карам да медитират. Това, което се налага в такива случаи, е спешна и качествена хирургическа намеса. В заключение – вървя напред смело, но и със страх, трябва ми техника и вдъхновение. И съм достатъчно предпазлива, за да не почна да го разправам навсякъде. В противен случай ще ме обявят за знахарка и ще бъде лишена от възможността да спася много човешки животи.

Когато се чувствам разколебана, моля за помощ Великата майка. Тя никога не ме оставя без отговор. Но винаги ме е съветвала да бъда дискретна. И съм сигурна, че е дала същия съвет и на Атина – поне в два или три случая.

Но тя беше прекалено опиянена от света, който се откриваше пред нея, и не я послуша.

Лондонски вестник, 24 август 1991 г.

ВЕЩИЦАТА ОТ ПОРТОБЕЛО ЛОНДОН (Джеръми Лътън)

„Поради тази и редица други причини аз не вярвам в Господ. Погледнете само как се държат онези, които вярват в него!“ Такава бе реакцията на Робърт Уилсън, един от търговците на Портобело Роуд.

Улицата, позната по цял свят с антикварите си и техния съботен пазар за употребявани вещи, снощи се превърна в бойно поле, изискващо намесата на поне петдесет полицаи от участъците в Кензингтън и Челси, за да успеят да укротят духовете. В края на безредиците имаше петима ранени, но никой не беше в тежко състояние. Причината за разразилия се сблъсък, продължил почти два часа, бе шествие, свикано от преподобния Иън Бък срещу онова, което той нарече „сатанински култ в центъра на Англия“.

Според Бък от шест месеца група подозрителни индивиди пречи на хората в квартала да спят в понеделник през нощта, тъй като тогава призовават дявола. Церемонията се ръководи от ливанката Шерин Х. Халил, която назовава себе си Атина, като богинята на мъдростта.

Обикновено събирала около двеста души в стар зърнен склад на Източноиндийската компания, но тълпата се увеличавала с течение на времето и през изминалите седмици поне още двеста стояли отвън с надежда да влязат и да вземат участие в ритуала. Когато видял, че неговите устни протести, петиции, подписки и писма до вестниците не дали резултат, преподобният решил да мобилизира вярващите и ги помолил в седем часа вечерта да застанат пред склада и да попречат на „поклонниците на Сатаната“ да влязат.

„Щом получихме първия сигнал, изпратихме наш човек да претърси мястото, но той не откри наркотици и признаци за незаконна дейност – каза един полицаи, който предпочете да остане анонимен, защото е започнало разследване за изсяняване на случая. – И тъй като спират музиката в десет вечерта, не нарушават закона за защита от шума. Нямахме какво да направим. В Англия има свобода на религията и вероизповеданията.“

Преподобният Бък има друга версия за случая:

„В действителност тази вещица от Портобело, тази шарлатанка има връзки сред високите етажи на властта. Оттам и пасивността на полицаята, издържана от данъкоплатеца с парите, които дава за поддържане на

реда и морала. Живеем във време, когато всичко е позволено. Демокрацията е унищожена и потъпкана заради нейната слободия.“

Пасторът твърди, че още в самото начало се е усъмнил в групата. Били наели тази порутена сграда и по цели дни я ремонтирали, като по този начин „ясно показвали, че са членове на някаква секта и са им промили мозъците, защото никой на тоя свят не работи даром“. Когато го попитали дали и неговите вярващи не участват в благотворителни акции и не са в помощ на общността, Бък се позовал на това, че „всичко се прави в името на Исус“.

Снощи, когато Шерин Халил, нейният син и някои приятели пристигнали пред склада, енорияшите на преподобния Бък им попречили да влязат вътре. Носели лозунги и с мегафони призовавали съседите да се присъединят към тях. Словесният двубой скоро преминал във физическа схватка и малко след това било невъзможно да се предотврати насилието.

Казват, че се борят в името на Исус, но в действителност искат да не се вслушваме в думите на Христос, който е казал: „Всички сме богове“ – твърди известната актриса Андреа Маккейн, една от последователките на Шерин Халил, наричана Атина. Дясната вежда на мис Маккейн бе разцепена. Незабавно ѝ бе оказана медицинска помощ и тя напусна мястото, преди да успеем да разберем още нещо по отношение на връзката ѝ с култа.

Според мисис Халил, която се опитваше да успокои осемгодишния си син след побоя, в стария склад не се случвало нищо особено: просто колективен танц, последван от призоваването на божество, познато като Агия София, на което се задавали въпроси. Ритуалът завършвал с нещо като проповед и колективна молитва в чест на Великата майка. Полицаят, който бе натоварен с изсяняването на първите оплаквания, потвърди думите ѝ.

Според проучванията ни общността няма име и не е регистрирана като благотворително дружество. Но според адвоката Шелдън Уилямс, това не е необходимо: „Живеем в свободна страна, хората имат право да се събират в закрити помещения за мероприятия без финансова облага, стига да не нарушават законите, каквото би било подстрекаването към расизъм или употребата на психотропни вещества.“

Мисис Халил изрично подчерта, че няма никакво намерение да прекрати сбирките заради възникналите неразбории.

„Сформирали сме група, за да се подкрепяме взаимно, тъй като е трудно сами да посрещаме обществения натиск – бе нейният коментар.

– Настоявам вашият вестник да обясни религиозната дискриминация, на която сме били подложени през вековете. Щом някой не прави нещата според догмите на утвърдените религии, признати от държавата, го атакуват, както постъпиха и с нас днес. Някога са ни принуждавали да вървим към своята Голгота, пращали са ни в затворите, на кладата, в изгнание. Но днес ние можем да реагираме. На силата ще бъде отвърнато със сила точно както на милосърдието с милосърдие.“

На въпросите, свързани с обвиненията на преподобния Бък, тя отпрати контраобвинение към него: „Той манипулира вярващите, внушава им нетолерантност и лъжи, за да извини насилието.“

Според социолога Арто Ленокс подобни явления ще се повтарят в близките години, като сигурно ще се стига до по-сериозни сблъсъци между утвърдените религии. „Щом марксистката утопия доказва своята пълна неспособност да канализира обществените идеали, светът сега се пробужда в религиозен план. Това е закономерно обусловено от вродения ужас на цивилизацията, свързан с кръглите дати. Междувременно когато 2000 година дойде и светът продължи да съществува, здравият разум ще надделее и религиите отново ще се превърнат в убежище за слабите хора, а които вечно са им необходими водачи.“

На мнението му се противопостави Дон Еваристо Пиаца, помощник-епископ на Ватикана в Обединеното кралство: „Това, което се ражда, не е духовното пробуждане, за което всички толкова мечтаем, а вълна на така наречената от американците «Ню Ейдж», Нова епоха – смесица от култури, където всичко е позволено, където догмите не се зачитат и най-абсурдните идеи от миналото се връщат, за да размътят съзнанието на хората. Такива безскрупулни личности като тази жена се опитват да разпространяват фалшивите си идеи сред податливи на внушение хора със слаба психика, като единствената им цел са личните финансови облаги и властта.“

Немският историк Франц Херберт, който в момента работи в Гьоте Институт в Лондон, застава на различно мнение. „Утвърдените религии са престанали да дават отговори на основните питання на човека – например за неговата идентичност и за смисъла на живота. Вместо това са се концентрирали върху редица догми и норми, отнасящи се до обществената и политическата организация. По този начин хората, отдадени на търсенето на своята истинска духовност, поемат в нови посоки. Това несъмнено означава връщане към миналото и примитивните култове, преди тези култове да се окажат заразени от структурата на властта.“

От полицейското управление, където бе регистриран случаят,

сержант Уилям Мортън обяви, че ако групата на Шерин Халил реши да проведе срещата си през следващия понеделник и ако хората бъдат заплашвани, трябва в писмен вид да изискат полицейска охрана, за да бъдат избегнати бъдещи инциденти.

(Със съдействието на Андрю Фиш. Снимки – Марк Гилем)

Херън Райън, журналист

Прочетох репортажа в самолета, докато се връщах от Украйна, изпълнен със съмнения. Още не бях успял да разбера дали трагедията в Чернобил наистина е била огромна, или от нея са се възползвали големите производители на петрол, за да попречат на използването на други енергийни източници.

Статията, която държах в ръцете си, ме стресна. На снимките имаше изпочупени витрини, един силно разгневен свещеник на име Бък и – ето я опасността – красива жена с огнени очи, прегърнала своя син. Ментално разбрах какво може да се случи – и хубаво, и лошо. От летището веднага се отправих към Портобело, убеден, че и двете ми предвиждания ще се изпълнят.

Положителното беше, че сбирката, която се състоя следващия понеделник, се оказа най-успешното мероприятие в историята на Портобело – дойдоха хора от целия квартал. Някои – любопитни да се срещнат със споменатото в материала божество, други – с плакати, бранещи свободата на култа и словото. Тъй като мястото не можеше да побере повече от двеста души, тълпата остана на улицата с надеждата поне да зърне жената, която май беше жрица на потиснатите.

Когато тя пристигна, бе посрещната с аплодисменти, бележки, молби за помощ. Някои ѝ хвърляха цветя, а една жена на неопределена възраст я помоли да продължава да се бори за свободата на жените, за правото на култ към Майката.

Енориашите трябва да са се стреснали от стъл-потворението миналата седмица и не се проявиха въпреки отправените през предишните дни заплахи. Не бе проявена никаква агресия и ритуалът мина както обикновено – танцът, проявлението на Агия София (тогава вече знаех, че тя е просто част от Атина), последна молитва (това се правеше отскопро, с преместването на групата в склада, предоставен от един от първите участници), и толкова.

Забелязах, че по време на ритуала Атина сякаш беше в транс.

– Всички ние имаме дълг към любовта – длъжни сме да ѝ позволим да се прояви по който начин реши. Не може и не бива да се плашим, когато силите на мрака, онези, които са наложили думата „грях“ само за да контролират сърцата и ума ни, искат да бъдат чути. Какво представлява грехът? Исус Христос се обърнал към прелюбодейката и попитал:

„Никой ли те не осъди?“ След като жената му отговорила: „Никой, Господи“, Исус рекъл: „Е, и аз те не осъждам.“ В събота лекувал болни, позволил на една проститутка да измие краката му, поканил разпнатия редом с него престъпник в рая, ял непозволени храни и повтарял да мислим само за днешния ден, защото полските кринове нито тъчат, нито предат, но са облечени в слава.

Какво представлява грехът? Грех е да попречим на любовта да се прояви. А Майката е любов. Живеем в един нов свят, можем да изберем да следваме собствените си стъпки, а не онова, което обществото реши да ни наложи. Ако трябва, отново ще се опълчим срещу силите на мрака, както направихме миналата седмица. Но никой няма да успее да накара ус-тите и сърцата ни да замлъкнат.

Виждах как една жена се превръща в икона. Тя говореше с убеждение, достойнство и вяра. Надявах се нещата да са точно такива, да се намираме пред един нов свят, на който ще мога да бъда свидетел.

Излизането ѝ от склада бе толкова величествено, колкото и влизането. Щом ме видя в тълпата, ме повика при себе си с думите, че съм ѝ липсвал миналата седмица. Беше радостна, самоуверена, убедена, че постъпва правилно.

Тази беше положителната страна на статията във вестника и се молах нещата да свършат дотам. Исках да греша в заключенията си, но три дни по-късно предвижданията ми се сбъднаха – отрицателната страна се прояви с пълна сила.

Прибягвайки до услугите на една от най-авторитетните и консервативни адвокатски кантори в кралството, чиито старши съдружници – да, те, а не Атина – имаха връзки във всички сфери на правителството, и използвайки публикуваните декларации, преподобният Бък свика пресконференция, за да каже, че в този момент влиза в съда, където ще заведе дело за обида, клевета и нанесени морални щети.

Заместник-главният редактор ме повика. Знаеше, че съм в близки отношения с лицето, играещо основна роля в скандала, и предложи да направим извънредно интервю. Първата ми реакция беше на възмущение – как така ще използвам приятелството си, за да продавам вестници?

Но след като поговорихме малко, започнах да мисля, че може би идеята е добра – Атина щеше да има възможност да представи своята версия по случая. Можеше да стигне и по-далеч – да използва интервюто, за да прокара онова, за което се бореше открито. Тръгнах си от срещата с шефа ми с изготвения от двама ни план – серия от репортажи за

новите социални тенденции и промените, през които минава религиозното търсене. В един от тези репортажи щях да публикувам думите на Атина.

Същия следобед отидох до дома ѝ. Възползвах се от това, че тя самата ме покани на излизане от склада. От съседите ѝ разбрах, че предишния ден са идвали от съда, за да ѝ връчат призовка, ала и те не успели да я намерят.

По-късно се обадох по телефона, но безуспешно. Привечер опитах отново и пак никой не отговори. След това започнах да звъня на всеки половин час. Тревогата ми растеше пропорционално на позвъняванията. Откакто Агия София ме излекува от безсънието, умората ме водеше в леглото в единайсет часа вечерта, но този път безпокойството ме държеше буден.

В телефонния указател намерих номера на майка ѝ, но беше прекалено късно. Ако Атина не беше там, цялото ѝ семейство щеше да се притесни. Чудех се какво да правя. Пуснах телевизора, за да видя да не би нещо да се е случило – нищо особено, в Лондон всичко си вървеше по старому, с очарованието и опасностите на този град.

Реших да направя последен опит. След като се чуха три позвънявания, някой вдигна. Веднага познах гласа на Андреа от другата страна на линията.

– Какво искаш? – попита тя.

– Атина помоли да се обадя. Всичко наред ли е?

– Очевидно всичко е наред. И всичко е зле. Зависи как искаш да погледнеш на нещата. Но смятам, че ти можеш да помогнеш.

– Тя къде е?

Андреа затвори без повече обяснения.

Диъдри О'Нийл, позната като Еда

Атина се настани в един хотел близо до дома ми. Лондонските новини, свързани със събития от местен характер, особено за малките конфликти в крайните квартали, никога не стигат до Шотландия. Нас не ни интересува особено как англичаните се справят с дребните си проблеми. Ние си имаме наше знаме, наш футболен отбор, а скоро ще си имаме и парламент. Трогателно е, че сега още сме с телефонния код на Англия, имаме техните пощенски марки и ни се налага още повече да подчертаваме поражението на нашата кралица Мария Стюарт в борбата за трона.

Тя накрая била обезглавена от англичаните – под религиозен претекст, то се знае. Проблемите на моята ученичка не представляваха някаква новост.

Оставих Атина да си почива цял ден. На другата сутрин, вместо да вляза в малкия храм и да работя, прилагайки ритуалите, които познавам, реших да я заведа със сина й на разходка в гората близо до Един-бург. Там, докато детето играеше и тичаше на воля сред дърветата, тя ми разказа подробно какво става.

Щом свърши, заговорих аз:

– Ден е и на небето има облаци. Но освен облаците хората вярват, че там живее и всемогъщият Бог, който направлява човешките съдби. Същевременно ето го сина ти. Погледни краката му, чуй звуците край него – тук долу е Майката, много по-близо. Тя носи радост на децата и дава енергия на онези, които се движат по тялото й. Защо хората предпочитат да вярват в нещо далечно и забравят видимото, истинското проявление на чудото?

– Аз знам отговора, защото там горе някой направлява и издава заповеди, скрит зад облаците, и неговата мъдрост е неоспорима. Тук долу ние имаме физическия контакт с възшебната действителност и свободата сами да изберем къде да ни отведат стъпките ни.

– Хубави и точни думи. Но смяташ ли, че хората искат това? Дали искат да притежават свободата сами да избират стъпките си?

– Мисля, че да. Тази земя, по която стъпвам, очерта пред мен много странни пътища – на скитница от вътрешността на Трансилвания към град в Близкия изток, оттам в друг град на един остров, после в пустинята, отново в Трансилвания и тъй нататък. От една банка в покрайнините ме пратиха в компания за продажба на недвижимо имущество в

Персийския залив. От група по танци към един бедуин. И щом усетех, че краката ми вървят напред, аз казвах „да“ вместо „не“.

– А какво спечели от всичко това?

– Днес мога да виждам аурата на хората. Мога да събуждам Майката в душата си. Животът ми сега има смисъл, знам за какво се боря. Но защо питаш? Ти също си получила най-важната мощ – дарбата да лекуваш. Андреа може да предсказва и да разговаря с духове. Стъпка по стъпка съм проследила нейното духовно развитие.

– Какво друго спечели?

– Радостта, че съм жива. Знам, че съм тук, всичко е чудо и се разкрива пред нас.

Детето падна и удари коляното си. Атина инстинктивно хукна към него, почисти раната, каза, че няма страшно, и то отново се върна към игрите си в гората. Използвах случая като знак свише.

– Това, което стана със сина ти, стана и с мен. А сега става и с теб, нали?

– Да. Но не мисля, че съм се спънала и съм паднала. Смятам, че отново минавам през изпитание, което ще ми посочи следващата стъпка.

В такива моменти учителят не бива да казва нищо. Трябва само да благослови ученика си. Защото колкото и да иска да му спести болката, пътищата са начертани и краката копнеят да ги следват. Предложих вечерта отново да се върнем в гората, само двете. Тя попита къде може да остави сина си. Аз щях да уредя гледачка – имах съседка, която ми бе задължена за рзани услуги и с огромно удоволствие би се погрижила за Виорел.

Привечер се върнахме на същото място. По пътя си говорихме за неща, които не бяха свързани с предстоящия ритуал. Атина ме беше видяла да си правя кола маска с нов вид восък и беше силно заинтригувана да разбере какви са предимствата пред старите методи. Разговаряхме оживено за суета, мода, за местата, където може да се пазарува по-евтино, за поведението на жените, за феминизма, за прически. В даден момент тя каза нещо от рода на „душата няма възраст, не знам защо се вълнуваме от тези неща“, но веднага си даде сметка, че няма нищо лошо в това просто да се отпусне и да води съвсем повърхностен разговор.

Тъкмо обратното – беше доста забавно да си приказваме за тези неща. Грижите за външния вид не са престанали да са от първостепенно значение в живота на жената. Мъжете правят същото, но по друг начин и не се превземат толкова, колкото ние.

Щом се приближихме към мястото, което бях избрала – по-точно

което гората ми бе определила, – започнах да усещам присъствието на Майката. При мен това присъствие се изразяваше чрез някаква необяснима вътрешна радост, която ме разчувства и почти ме разплаква. Настъпи моментът да спрем и да сменим темата.

– Събери съчки – помолих я аз.

– Но вече е тъмно.

– Пълната луна осветява достатъчно дори когато се крие зад облаците. Приучи очите си да гледат – те са създадени да виждат много повече, отколкото си мислиш.

Тя започна да прави каквото я помолих. От време на време ругаеше, когато се убождаше на някой трън. Мина почти половин час, в който не разговаряхме. Аз бях в приповдигнато настроение заради присъствието на Майката. Бях направо еуфорична, че съм там с тази жена, която приличаше на момиче, доверяваше ми се и ми правеше компания в това понякога твърде откачено според хората търсене.

Атина още се намираще във фазата да отговаря на въпроси, както бе отговорила на моите същия следобед. Аз вече бях преминала през нея и напълно се бях пренесла в царството на мистерията. Само съзерцавах, възхвалявах, издигах в култ, бях благодарна и позволявах на дарбата ми да се проявява.

Гледах как Атина събира съчки и видях момичето, което бях някога. То също търсеше забулени тайни и скрити сили. Животът ме научи на нещо съвсем различно – силите не са скрити, а тайните отдавна са разбулени. Когато видях, че съчките ще ни стигнат, й дадох знак да престане.

Самата аз потърсих някои по-големи клони и ги поставих върху съчките. Такъв е животът. За да пламнат клоните, трябва първо да изгорят съчките. За да можем да освободим енергията на силните, трябва слабите да могат да се проявят.

За да можем да разберем властта, която притежаваме, и тайните, които вече са били разбулени, преди това трябва да допуснем да бъде изчерпано повърхностното – очакванията, страховете, привидностите. Тогав бихме могли да навлезем в това спокойствие, което сега ми се откриваше в гората – с полъха на вятъра, с лунната светлина иззад облаците, със звуците на животните, поемащи на нощен лов в изпълнение на кръговрата на Майката. Без да бъдат критикувани за това, че са последвали своите инстинкти и своята природа.

Накладох огън.

Никоя от двете ни нямаше желание да говори. Просто стояхме и

съзерцавахме танца на огъня. И така мина известно време, което ни се стори цяла вечност. Знаехме, че в този миг стотици хиляди души седят пред своите огнища в различни краища на света. Нищо че в домовете си имат най-модерните системи за отопление – правеха го, понеже то представляваше символ.

Трябваше да положим огромно усилие, за да излезем от трансa, който въпреки че не ми говореше нищо особено и не ми помагаше да виждам богове, аури и призраци, ме караше да се чувствам пречистена, от което изпитвах огромна нужда. Отново започнах да се концентрирам върху настоящето, върху младата жена до мен, върху ритуала, който трябваше да извърша.

– Как е твоята ученичка? – попитах.

– Трудно е. Но ако не беше така, може би нямаше да науча каквото трябва.

– Тя каква дарба развива?

– Разговаря с представители на паралелния свят.

– Както ти говориш с Агия София, така ли?

– Не. Знаеш, че Агия София е проявление на Майката вътре в мен. Тя общува с невидимите същества.

Вече бях разбрала, но исках да съм сигурна. Атина беше по-мълчалива от обикновено. Не знаех дали е говорила с Андреа за събитията в Лондон, но това нямаше значение. Станах, отворих чантата, която носех, извадих специално подбрани за случая билки и ги хвърлих в пламъците.

– Дървото започна да говори – каза Атина, сякаш е нещо съвсем нормално. Това е добре – чудесата бяха станали част от живота ѝ.

– Какво казва?

– В момента нищо не казва, има само звуци. След няколко минути тя дочу песен, която идваше от огъня.

– Прекрасно е!

Вече не беше жена или майка, беше едно момиче.

– Стой така. Не се опитвай да се концентрираш или да следваш действията ми, или да разбираш думите ми. Отпусни се и се почувствай добре. Понякога това е единственото, което може да очакваме от живота.

Коленичих, извадих една съчка от огъня и описах окръжност, като оставих малък отвор, колкото да вляза. Аз също чувах музиката, която чуваше Атина. Започнах да танцувам около нея и да призовавам единението на мъжката сила на огъня със земята, която го приемаше с

широко разтворени ръце и крака. Тя пречистваше всичко и превръщаше в енергия силата, скрита в онези съчки, дънери, хора и невидими създания. Танцувах, докато траеше мелодията на огъня, и извършвах действия за закрила на усмихнатото същество в кръга.

Когато пламъците угаснаха, взех малко пепел и посипах главата на Атина. Веднага след това заличих с крака очертаната около нея окръжност.

– Много благодаря – каза тя. – Почувствах се обичана, ценена и закриляна.

– Не забравяй това в трудните моменти.

– Сега, когато открих пътя, няма да има трудни моменти. Вярвам, че имам мисия, която трябва да изпълня, така ли е?

– Да, всеки от нас има своя мисия. Тя започна да се разколебава.

– Не ми отговори за трудните моменти.

– Въпросът не е много удачен. Спомни си какво каза преди малко – ти си обичана, ценена и закриляна.

– Ще направя всичко възможно.

Очите ѝ се напълниха със сълзи. Атина беше разбрала моя отговор.

Самира Е Халил, домакиня

Моят внук! Той какво общо има с това? В какъв свят живеем, боже мой? В средновековието ли сме, още ли се преследват вещици?

Изтичах към него. Носът на детето беше изцапан с кръв, но то май не споделяше тревогите ми. Блъсна ме.

– Мога сам да се защитавам. И се защитих.

Въпреки че самата аз така и не родих дете, познавам детските сърца. Доста повече се притеснявах за Атина, отколкото за Виорел. Тази караница беше една от многото, в които му предстоеше да бъде въввлечен през живота си. В подпухналите му очи се четеше известна гордост.

– Група деца в училището казаха, че мама е по-следователка на дявола!

Шерин си дойде съвсем скоро – навреме, за да види детето оцапано с кръв и да вдигне скандал. Искаше да излезе, да се върне в училището и да говори с директора, но аз я прегърнах и я спрях. Оставих я да си поплаче на воля и да излее разочарованието си. В този момент можех единствено да замълча и да изразя любовта си безмълвно.

Щом се поуспокои, много внимателно ѝ обясних, че може да се върне да живее при нас, ние щяхме да се погрижим за всичко. Баща ѝ беше говорил с адвокати, когато прочете във вестника, че срещу нея е заведено дело. Щяхме да направим всичко възможно, за да я извадим от това положение. Щяхме да изтърпим приказките на съседите, ироничните погледи на познатите и лицемерната съпричастност на приятелите.

На света нямаше нищо по-важно от щастието на дъщеря ми, въпреки че не разбирах защо все избира толкова трудни и мъчителни пътища. Но една майка няма нужда да разбира, тя просто трябва да обича и да закриля.

И да се гордее. Знаейки, че можем да ѝ осигурим почти всичко, Атина рано пожела да бъде самостоятелна. Премина през трудности и поражения, но реши сама да се изправи срещу предизвикателствата. Издири майка си, осъзнавайки какви рискове поема, но в крайна сметка семейството ни се сплоти още повече. Аз си давах сметка, че съветите ми никога не са били спазвани – да изкара диплома, да се омъжи, да приеме трудностите на обикновения живот и да не се оплаква, да не се опитва да преминава отвъд обществените норми.

И какво излезе накрая?

Докато проследявах развитието на дъщеря си, аз станах по-добър човек. То се знае, че нищо не разбирах от Богинята Майка, не схващах и тази необходимост вечно да се сближава с разни странни хора и никога да не е удовлетворена от постигнатото с много труд.

Ала в дъното на душата си желях да съм като нея, въпреки че вече беше твърде късно да мисля така.

Канех се да стана и да приготвя нещо за ядене, но тя ме възпря.

– Искам да постоя малко в прегръдките ти. Само от това имам нужда. Виорел, отиди в стаята да погледаш телевизия. Искам да си поговоря с баба ти.

Детето я послуша.

– Навярно съм ти причинила много болка.

– Не е така. Тъкмо обратното. Ти и твоят син сте извор на нашите радости. Вие сте смисълът на нашия живот.

– Но аз не направих всичко точно...

– ...и колко хубаво, че стана така. Днес мога да призная – да, имаше моменти, когато те мразех, когато горчиво съжалявах, че не послушах сестрата да осиновя друго дете. Питях се: „Как е възможно една майка да мрази дъщеря си?“ Вземах успокоителни, ходех да играя бридж с приятелките си, трескаво купувах какво ли не, за да компенсирам любовта, която според мен ти бях дала, но не получавах в замяна.

Когато преди няколко месеца ти отново реши да напуснеш работата, която ти носеше пари и престиж, аз бях отчаяна. Отидох в близката църква – исках да дам обет, да помоля Девата да ти помогне да се опомниш, да приемеш действителността, да промениш живота си, да се възползваш от шанса си, вместо да го пропиляваш. В замяна на това бях готова на всичко.

Гледах Девата с младенца в скута и ѝ казах: „Ти, която си майка, знаеш какво става. Можеш да поискаш от мен всичко, но спаси дъщеря ми, защото смятам, че тя е на път да се погуби.“

Усетих как Шерин ме притиска към себе си. Тя отново заплака, но този път беше различно. Аз правех всичко възможно да овладее вълнението си.

– И знаеш ли какво почувствах в този момент? Че тя разговаря с мен. Казваше ми: „Чуй ме, Самира, аз също мислех така. Дълги години страдах, че моят син не се вслушваше в думите ми. Тревожех се за неговата безопасност, смятах, че не умее да подбира приятелите си, не уважава законите, обичаите, религията и възрастните хора.“ Налага ли се да ти разказвам останалото?

– Не се налага, аз те разбирам. Но, така или иначе, бих искала да го чуя.

– Накрая Девата ми каза: „Синът ми не ме послуша. И днес съм щастлива, че стана така.“

Много нежно отместих главата ѝ от рамото си и станах.

– Трябва да хапнете.

Отидох в кухнята, приготвих лучена супа и ливанско табуле, при-топлих безквасния хляб, сложих масата и обядвахме заедно. Говорихме си за обикновените неща, които в такива моменти ни сплотяват и оправдават радостта да сме спокойни заедно дори когато навън бурята изкоренява дървета и сее разруха. То се знае, че привечер моята дъщеря и моят внук щяха да излязат от дома ни и да се изправят отново срещу ветровете, гръмотевиците и мълниите, но това си беше техният избор.

– Мамо, ти каза, че би направила всичко за мен, вярно ли е?

Разбира се, че беше вярно. Бих дала живота си дори ако се наложеше.

– Не смяташ ли, че и аз трябва да направя нещо за Виорел?

– Мисля, че това е инстинкт. Но освен инстинкт е и най-голямото проявление на любовта ни.

Тя продължи да се храни.

– Знаеш, че срещу теб е заведено дело и че баща ти е готов да ти помогне, ако пожелаеш.

– Разбира се, че искам да ми помогне. Вие сте моето семейство.

Премислих два-три пъти и накрая не се стърпах:

– Може ли да ти дам един съвет? Знам, че имаш влиятелни приятели. Говоря за онзи журналист. Защо не го помолиш да публикува историята ти и да разкаже твоята версия за фактите? Пресата дава твърде много поле за изява на свещеника и накрая хората ще решат, че е прав.

– Значи, освен че приемаш нещата, които правя, искаш и да ми помогнеш, така ли?

– Да, Шерин. Дори да не те разбирам, дори да страдам понякога така, както Богородица навярно е страдала през целия си живот, дори да не си Исус Христос и да нямаш велико послание към света, аз съм до теб и искам да те видя как побеждаваш.

Херън Райън, журналист

Атина влезе тъкмо когато трескаво се опитвах да си представя идеалното според мен интервю относно събитията в Портобело и възраждането на Богинята. Това беше изключително деликатна тема.

В склада аз виждах една жена, която казва: „Вие можете; постъпете така, както ви учи Великата майка – повярвайте в любовта, и чудесата ще започнат да се сбъдват.“ И тълпата се съгласяваше, но това не можеше да продължи дълго, защото живеем във време, когато заробването е единственият начин за постигане на щастие. Свободният избор изисква прекалено голяма отговорност и усилия и носи болка и тъга.

– Трябва да напишеш нещо за мен – помоли тя. Отвърнах, че е добре да изчакаме малко. Всичко можеше да отmine от само себе си идната седмица. Все пак бях подготвил някои въпроси за женската енергия.

– В момента караниците и скандалите представляват интерес единствено за квартала и таблоидите. Нито един уважаван вестник не е публикувал и ред по въпроса. В Лондон е пълно с подобни конфликти и не е препоръчително да се привлича вниманието на сериозната преса. По-добре ще е две-три седмици да не събираш групата.

В същото време смятам, че ако подходим с необходимата сериозност към темата за Богинята, можем да накараме доста хора да зададат куп важни въпроси.

– По време на една вечеря ти каза, че ме обичаш. А сега, освен че ми обясняваш как няма да ми помогнеш, ме караш да се откажа от нещата, в които вярвам, така ли?

Как трябваше да изтълкувам думите й? Дали най-накрая приемаше предложението ми от онази вечер, предложение, което ме следваше през всяка минута от живота ми? Ливанският поет беше казал, че е по-важно да се дава, отколкото да се получава. Въпреки че това бяха мъдри думи, аз бях част от така нареченото „човечество“. Имах слабости, имах моменти на колебание, имах желание просто да живея спокойно, да се отдам на чувствата си, без да задавам въпроси, без дори да искам да узная дали любовта ми е споделена, или не. Достатъчно ми беше тя да позволи да я обичам, толкова. И съм сигурен, че Агия София изцяло ще се съгласи с мен. Атина беше в живота ми от близо две години и аз се страхувах да не би да продължи по пътя си и да изчезне от хоризонта, без дори да съм успял да я придружа поне в част от прехода й.

– За любов ли говориш?

– Моля те за помощ.

Какво да правя? Да се овладее и да се държа хладнокръвно, да не прищпорвам нещата, за да не ги разруша, така ли? Или да направя крачката, която остава – да я прегърна и да я защита от всички злини?

– Аз искам да ти помогна – отговорих, въпреки че в главата ми настоятелно звучаха думите: „За нищо не се притеснявай, аз мисля, че те обичам.“ – Моля те да ми се довериш. Бих направил всичко, абсолютно всичко за теб. Дори да кажа „не“, когато смятам, че е правилно. Поемайки риска да не ме разбереш.

Разказах ѝ, че заместник-главният редактор ми е предложил да подготвя поредица от материали за възраждането на Богинята, където беше предвидено и интервю с нея. Споделих как отначало хрумването ми се е сторило отлично, но сега разбирам, че е по-правилно да изчакаме малко.

– Или искаш да продължиш напред с мисията си, или искаш да се защитиш. Знам, че възприемаш делата си като особено важни, а не както ги възприемат останалите. Съгласна ли си с мен?

– Мисля за сина си. Сега всеки ден има проблеми в училището.

– Ще минат и ще заминат. След седмица никой вече няма да говори за това. Тогава ще настъпи моментът да действаме. Но не за да се защитаваме от идиотските нападки, а за да обясним убедително и задълбочено мащаба на твоето начинание.

А ако се съмняваш в чувствата ми и си решила да продължиш напред, ще дойда с теб на следващата сбирка. Да видим какво ще стане.

И следващия понеделник аз я придружих. Вече не бях просто част от тълпата. Сега можех да видя нещата по нейния начин.

Хора, които се трупаха на мястото, цветя и овации, девойки, които я наричаха „жрица на Богинята“, две-три хубаво облечени дами, които молеха за лично посещение заради заболяване в семейството. Тълпата започна да ни блъска, запречвайки входа – изобщо не ни беше хрумвало, че ще ни е необходима охрана. Уплаших се. Хванах я под ръка, прегърнах Виорел и влязохме.

В претъпканото помещение ни чакаше разгневената Андреа.

– Смятам, че днес трябва да им кажеш, че не правиш чудеса! – викна тя на Атина. – Ти си се оставила да те завладее суетата! Защо Агия София не каже на всичките тези хора да си вървят?

– Защото тя им посочва болестите – отвърна Атина предизвикателно. – И колкото повече хора се възползват от това, толкова по-добре.

Разговорът щеше да продължи, но тълпата ръкопляскаше и Атина

се качи на импровизираната сцена. Пусна малкия касетофон, който носеше от къщи, даде указания кой да не следва ритъма на музиката, помоли ги да танцуват и ритуалът започна. В даден момент Виорел отиде в ъгъла и седна – дойде мигът, когато Агия София трябваше да се появи. Атина отново извърши онова, което вече толкова пъти бях виждал – внезапно спря звука, хвана с ръце главата си, а хората мълчаха и се подчиняваха на невидимата команда.

Ритуалът се повтори. Бе извършен по същия начин – въпроси за любов, които биваха отхвърляни, и други за тревоги, болести и лични проблеми, които бяха обсъждани. От мястото си можех да видя, че очите на някои хора са пълни със сълзи, а други сякаш се намираха пред светица. Дойде мигът за последната проповед преди всеобщото отдаване на почит към Майката.

Понеже вече знаех какво следва, започнах да се чудя как да излезем по най-безпроблемния начин, с колкото се може по-малко усложнения. Бях склонен да приема думите на Андреа да кажем на хората да не търсят чудеса тук. Отправих се към Виорел, за да напуснем мястото, щом майка му свърши да говори.

Но точно тогава чух гласа на Агия София:

– Днес, преди да приключим, ще говорим за диети. Забравете всички приказки за режим на храненето.

Диети? Режим на храненето?

– През всичките тези хилядолетия ние сме оцелели, защото сме могли да се храним. Но днес това сякаш се превръща в проклятие. Защо? Какво ни кара да се опитваме на четирийсет години да имаме същото тяло както когато сме били млади? Възможно ли е да спрем времето? Разбира се, че не. За какво ни е притрябвало да сме слаби?

Чух някакъв ропот сред публиката долу. Вероятно очакваха някакво по-духовно послание.

– Ами не ни е притрябвало. Купуваме книги, ходим на фитнес, похабяваме една голяма част от вниманието си в опити да спрем времето. А би трябвало да ликуваме заради чудото, че сме на този свят. Вместо да мислим как да живеем по-добре, ние сме обсебени от притеснения за теглото си.

Забравете това. Вие може да прочетете колкото си щете книги, да правите каквито щете упражнения, да се наказвате колкото щете, и пак ще имате два избора – да престанете да живеете или да надобелеете.

Яжте умерено и го правете с удоволствие. Не е лошо това, което влиза в човешката уста, а онова, което излиза от нея. Спомнете си, че в

продължение на хиляди години сме се борили да не гладуваме. Кой е измислил тези изисквания всички да са слаби през целия си живот?

Аз ще ви отговоря – вампирите на душата, онези, които толкова се страхуват от бъдещето, та си въобразяват, че могат да спрат колелото на времето. Агия София ви уверява – невъзможно е. Използвайте енергията и усилието за спазването на една диета, за да се нахраните с духовен хляб. Разберете, че Великата майка дава щедро и мъдро – зачитайте това и няма да напълнеете повече, отколкото повелява времето.

Вместо да горите изкуствено тези калории, опитайте се да ги превърнете в необходимата за мечтите ви енергия. Никой не е останал слаб задълго само благодарение на някаква диета.

Беше абсолютно тихо. Атина започна последния ритуал, всички почетоха присъствието на Майката, аз взех Виорел на ръце и си обещах следващия път да доведе с мен някои приятели, за да си осигурим поне някаква защита. Излязохме, чувайки все същите възгласи и овации, както и на влизане.

Някакъв търговец ми кресна:

– Това е абсурдно! Ако счупите някоя от моите витрини, ще ви съдя!

Атина се смееше, раздаваше автографи, а Виорел изглеждаше доволен. Молех се тази вечер да няма никакви журналисти. Когато най-накрая успяхме да се измъкнем от тълпата, взехме такси.

Попитах ги дали искат да хапнат нещо. Разбира се, че да, каза Атина, та нали току-що беше говорила по този въпрос.

Антоан Локадур, историк

В тази поредица от грешки, позната под името „Вещицата от Портобело“, онова, което най-много ме изненадва, е наивността на Херън Райън, журналист с дългогодишен международен опит. Когато говорихме, той беше ужасен от статиите в таблоидите:

„Режимът на Богинята!“ – казваше един.

„Отслабнете, докато се храните, призовава Вещицата от Портобело!“ – пишеше друг на първа страница.

Освен че се докосна до нещо толкова уязвимо, каквото е религията, въпросната Атина бе стигнала и по-далеч: бе говорила за диети – тема от национален интерес, по-важна от войните, стачките или природните бедствия. Не всички вярват в Господ, но всички искат да отслабнат.

Репортерите интервюираха местните търговци, които уверяваха, че са видели запалени черни и червени свещи и ритуали с малък брой хора в дните преди големите сбирки. До момента всичко не беше нищо повече от евтина сензация, но Райън трябваше да се сети, че в британския съд има заведено дело и че обвинителят няма да пропусне нито една възможност да представи пред съдиите онова, което според него не беше просто слух, а атентат срещу изконните обществени ценности.

Същата седмица един от най-престижните английски вестници публикува като уводна статия текст от преподобния Иън Бък, пастор от евангелистката общност в Кензингтън, където се казваше:

„Като добър християнин аз съм длъжен да подложя и другата си буза, когато съм несправедливо нападнат или когато е засегната честта ми. Същевременно не бива да забравяме, че така както Исус е подложил другата си буза, е използвал и бича, за да накаже онези, които са се опитвали да превърнат Дома Господен в свърталище на крадци. Тъкмо на това сме свидетели в настоящия момент на Портобело Роуд – безскрупулни хора се опитват да се представят за спасители на души и дават фалшиви надежди и лек за всички злини, като дори твърдят, че който следва съветите им, ще си остане слаб и елегантен.

Следователно аз не виждам друга възможност, освен да отида в съда и да попреча създаването се положение да продължи прекалено дълго. Последователите на това движение се кълнат, че са в състояние да събуждат неподозирани заложи и отричат съществуването на Всемогъщия Господ Бог, като се опитват да го заменят с езически божества,

каквито са Венера и Афродита. Според тях всичко е позволено, стига да се прави с «любов». Но какво е любовта? Неморална сила, която оправдава всяка една цел, така ли? Или дълг към истинските ценности на обществото, каквито са семейството и традициите?“

* * *

Предвиждайки, че отново може да се стигне до подобен сблъсък както през август, на следващата сбирка полицията взе мерки и постави охрана, за да избегне конфликтите. Атина пристигна с осигурените от Райън телохранители, но този път чу не само овации. Имаше освирквания и обиди. Една жена, която я видя да идва с осемгодишно дете, два дни по-късно я обвини в нарушение на Закона за закрила на децата от 1989 г. Твърдеше, че майката вреди непоправимо на сина си и че грижите за него трябва да бъдат поети от бащата.

Един таблоид успя да открие Лукас Йесен-Петер-сен, който не пожела да даде интервю. Заплашил репортера и казал да не споменават Виорел в статиите си, защото е в състояние да извърши всякаква лудост.

На другия ден таблоидът публикува следната статия: „Бившият съпруг на Вещицата от Портобело казва, че е способен на убийство заради сина си“.

Същия следобед бяха подадени още две жалби, позоваващи се на Закона за закрила на децата. Този път настояваха държавата да се погрижи за доброто на детето.

Повече сбирки не се провели, въпреки че пред вратата имало групи от хора („за“ и „против“), както и униформени полицаи, които трябвало да укротяват духовете. Атина не се появила. Същото се случило и през следващата седмица. Този път групите, както и полицейското присъствие, били по-малко.

На третата седмица на мястото имало само останки от цветя и един човек, който раздавал снимките на Атина на минувачите.

Темата престана да се появява по страниците на лондонските всекидневници. Когато преподобният Иън Бък реши да обяви, че оттегля обвинението за обида и клевета, опирайки се на „християнския дух, който трябва да проявяваме към покаяващите се“, не срещна интерес от никое печатно издание. Успя единствено да публикува текста сред читателските писма на един квартален вестник.

Доколкото знам, темата никога не получи национален отзвук. Така си и остана на страниците, където се отразяват проблемите на града. Месец след като срещите престанаха, пътувах до Брайтън, където се

опитах да поговоря за тях с едни приятели, но никой не беше чувал нищо.

В ръцете на Райън бе да изясни проблема. Публикациите в неговия вестник щяха да бъдат последвани от голяма част от пресата. Но за моя изненада той не написа нито ред за Шерин Халил.

Според мен престъплението – съдя по отличителните му черти – няма нищо общо със случилото се в Портобело. Става дума за едно зло-вещо съвпадение.

Херън Райън, журналист

Атина ме помоли да включа диктофона си. Тя самата носеше още един. Не бях виждал такъв модел – с много функции и миниатюрни размери.

– Първо, искам да кажа, че ме заплашват със смърт. Второ, обеща ми, че дори и да умра, ще изчакаш да минат поне пет години, преди да допуснеш някой да чуе записа. След време ще могат да разграничат истината от лъжата. Кажи, че си съгласен. По такъв начин ще се ангажираш пред закона.

– Съгласен съм. Но смятам, че...

– Нищо недей да смяташ. Ако умра, това ще бъде моето завещание. При условие, че сега не се каже нищо.

Изключих диктофона.

– Няма от какво да се боиш. Имам приятели на всякакви постове в правителството. Хора, които са ми задължени, които се нуждаят или ще се нуждаят от мен. Ние можем...

– Нали вече ти казах, че имам приятел в Скотланд Ярд?

Пак ли тия приказки? Ако беше вярно, защо не дойде, когато всички имахме нужда от помощта му, когато Атина и Виорел можеха да бъдат пометени от тълпата?

Въпросите изникваха един след друг – дали тя не искаше да ме изпита? Какво се въртеше в главата на тази жена – дали беше неуравновесена и непостоянна, щом като ту искаше да е с мен, ту отново подхващаше темата за несъществуващия мъж?

– Включи диктофона отново – помоли тя. Чувствах се много зле. Започнах да си мисля, че винаги ме е използвала. Искаше ми се да мога да ѝ кажа: „Върви си и никога повече не се появявай в живота ми. Откакто се запознах с теб, всичко се превърна в ад. Живея в очакване на деня, когато ще дойдеш при мен, ще ме прегърнеш, ще ме целунеш и ще ме помолиш да останеш. Това все не се случва.“

– Сбърка ли нещо?

Тя долавяше, че има нещо сбъркано. По-точно беше невъзможно да не знае какво чувствам, защото през цялото време само това правех – разкривах чувствата си. Нищо, че само веднъж бях говорил за тях. Отменях всичко, за да се видим, бях до нея винаги когато ме помолеше, опитвах се да съм близък със сина ѝ, защото смятах, че един ден би

могъл да ме нарича татко. Никога не я накарах да се откаже от това, което правеше, радвах се на успеха ѝ и се гордеех с решителността ѝ.

– Защо изключи диктофона?

За миг се озовах между рая и ада, между това да избухна и да се подчиня, между хладния разум и погубващата страст. В крайна сметка, напругайки всичките си сили, успях да се овладеея.

Натиснах копчето.

– Да продължим.

– Тъкмо казвах, че ме заплашват със смърт. Звънят ми разни хора, анонимно, обиждат ме, твърдят, че съм заплаха за света, че искам да върна царството на Сатаната и че те няма да допуснат това.

– Говори ли с полицията?

Нарочно пропуснах да спомена нейния любим – по този начин ѝ показвах, че никога не съм вярвал на приказките ѝ за него.

– Говорих. Те записаха разговорите. Звънят ми от телефонни кабинки. Казаха ми да не се безпокоя, наблюдавали дома ми. Успели са да заловят един от тях – бил с психическо разстройство. Смята, че е прероден апостол и че „този път трябва да се бори, за да не прогонят Христос отново“. В момента се намира в психиатрична клиника. Полицаяте ми обясниха, че и преди е лежал там, след като заплашвал по същия начин други хора.

– Когато са бдителни, нашите полицаи са най-добрите на света. Наистина няма за какво да се безпокоиш.

– Не се страхувам да умра. Ако се случи днес, ще отнеса със себе си мигове, каквито малко хора на моята възраст са имали шанса да изживеят. Но се страхувам и затова те помолих да запишеш разговора, да не взема да извърша убийство.

– Убийство ли?

– Знаеш, че в съда са заведени няколко дела, с които се опитват да ми отнемат Виорел. Обърнах се към приятели, но никой нищо не можа да направи. Трябва да се изчака решението. Според тях, ако зависи от съдията, тия фанатици ще постигнат каквото си искат. Затова съм си купила оръжие.

Зная какво означава да отделият дете от майката.

Изпитала съм го върху себе си. Та щом първият полицай тръгне към мен, аз ще стрелям. И ще продължа да стрелям, докато патроните ми свършат. Ако не ме застрелят преди това, ще се бия с кухненските ножове. Ако ми вземат ножовете, ще използвам ноктите и зъбите си. Но никой няма да успее да ми отнеме Виорел. Само през трупа ми.

Записваш ли?

– Да. Но има начини...

– Няма. Баща ми следи делата. Каза, че що се отнася до семейното право, не може да се направи много. Сега спри диктофона.

– Това ли беше твоето завещание?

Атина не отговори. И понеже аз не помръднах, тя пое инициативата. Отиде до уредбата и пусна онази музика от степените, която вече знаех наизуст. Танцува както по време на ритуалите, изцяло извън ритъма, и аз знаех какво се опитва да направи. Нейният диктофон продължаваше да е включен – беше като някакъв ням свидетел на всичко случващо се. И докато през прозорците нахлуваше следобедната светлина на слънчевия ден, Атина се гмурваше в търсене на друга светлина, която беше там, откакто свят светува.

Когато усети искрата на Майката, тя престана да танцува, спря музиката, стисна глава между дланите си и за известно време остана неподвижна. После вдигна очи и ме погледна.

– Ти знаеш кой е тук, нали?

– Да. Атина и нейната божествена страна – Агия София.

– Аз свикнах да правя това. Не смятам, че е необходимо, но открих този метод, за да я срещам, и ми стана навик. Ти знаеш с кого разговаряш – с Атина. Агия София – това съм аз.

– Да, знам. Когато за втори път танцувах в дома ти, и аз открих един дух, който ме напътства – Филе-мон. Но не разговаряме много, не го слушам какво ми казва. Ала зная, че когато присъства, сякаш най-после душите ни се срещат.

– Точно така. Днес Филемон и Агия София ще си говорят за любов.

– Трябва ли да танцувам?

– Не е необходимо. Филемон ще ме разбере, защото виждам, че танцът ми го е докоснал. Мъжът, който стои пред мен, страда за нещо, което смята, че никога не е получил – моята любов.

Ала мъжът, който е отвъд теб самия, разбира, че болката, копнежът и чувството, че е изоставен, са излишни и детински. Аз те обичам. Не по начина, по който твоята човешка същност го изисква, но по начина, по който е пожелала божествената искра. Обитаваме една шатра, която Тя е издигнала на пътя ни. И в нея разбираме, че не сме роби на чувството си, а негови господари.

Служим и на нас ни служат. Отваряме вратите на нашите покои и се прегръщаме. Може би дори се целуваме, защото всичко силно, което се случва на земята, дава отражение и в невидимия свят. А ти знаеш, че

аз не те предизвиквам и не си играя с чувствата ти, като казвам това.

– Какво е любовта в такъв случай?

– Душата, кръвта и тялото на Великата майка. Аз те обичам също толкова силно, колкото се обичат душите от отвъдното, когато се срещнат наред пустинята. Между нас няма да се случи нищо, физическо, но никоя страст не е безполезна и никоя любов не е отхвърлена. Щом Майката е събудила това чувство в твоето сърце, значи го е събудила и в моето, макар че може би ти го приемаш по-лесно. Невъзможно е да се изгуби енергията на любовта. Тя е по-могъща от всичко на света и се проявява по много начини.

– Не съм достатъчно силен. Такова абстрактно виждане ме кара да се чувствам по-самотен и по-потиснат откогато и да било.

– И аз не съм силна. Нуждая се от човек до себе си. Но един ден ще прогледнем. Тогава различните форми на Любов ще могат да се проявят и страданието ще изчезне от лицето на Земята.

Смятам, че ще стане скоро. Мнозина от нас се завръщат от далечното пътуване, което сме предприели в търсене на интересуващите ни неща. Сега си даваме сметка, че те не са истинските. Но това завръщане не е безболезнено, защото сме прекарвали доста време навън и се чувстваме чужденци на собствената си планета.

Ще ни отнеме известно време да открием приятелите си, които също са поели на път, местата на нашите корени и съкровища. Ала ще се случи.

Не зная защо, но се трогнах. И това ме тласна нататък.

– Искам да продължим да говорим за любов.

– За нея говорим. Тя винаги е била в основата на всичко, което съм търсила през живота си. Да оставя любовта да се проявява в мен безпрепятствено, да запълни белите полета, да ме кара да танцувам, да се смея, да оправдава живота ми, да закриля сина ми, да влиза в контакт с небесата, с мъжете и жените, с всички онези, които са били на пътя ми.

Опитвах се да контролирам чувствата си. Казвах си: „Този заслужава моята нежност.“ Или: „Този не я заслужава.“ Докато не разбрах съдбата си, когато видях, че може да загубя най-важното в живота.

– Сина ти.

– Именно. Най-пълното проявление на любовта. Когато възникна опасността да го отделят от мен, аз се срещнах със себе си и разбрах, че повече нищо не мога да имам или да загубя. Разбрах го, след като плаках безспирно часове наред. Едва след като страдах много, силно, частта от мен, която наричам Агия София, ми каза: „Що за глупост е това?

Любовта винаги остава! А синът ти рано или късно ще си тръгне!“

Аз започнах да разбирам.

– Любовта не е навик, уговорка или дълг. Не е онова, на което ни учат романтичните песни. Любовта е. Това е завещанието на Атина или Шерин, или Агия София – любовта е. Без определения. Обичай и не пийтай нищо. Просто обичай.

– Трудно е.

– Записваш ли?

– Ти ме помоли да изключа диктофона.

– Е, включи го отново. Подчиних се и Атина продължи:

– За мен също е трудно. Затова от днес нататък няма да се прибирам вкъщи. Ще се скрия. Полицията може да ме пази от лудите, но няма да ме опази от онези, които искат да раздават правосъдие. Аз имах мисия и тя ме отведе толкова далеч, че дори рискувах правото да се грижа за сина си. Но и при това положение не съжалявам – изпълних съдбата си.

– Каква беше твоята мисия?

– Ти знаеш, защото участваше от самото начало – да подготвя пътя на Майката. Да продължа една прекъсната от векове традиция, която сега започва да се възражда.

– Може би...

Млъкнах. Но тя не каза нито дума. Изчака да довърша изречението си.

– ...може би е твърде рано. Хората не са готови за това.

Атина се разсмя.

– Разбира се, че са. Оттам идват и сблъсъците, агресията, мракобесието. Защото силите на мрака агонизират и в такъв момент те прибягват до последните си средства. Изглеждат по-силни – каквито са животните, преди да умрат. Ала после вече не могат да станат от земята – изтощени са.

Посях семето в много сърца. Всяко от тях ще изрази това възраждане по свой собствен начин. Но има едно сърце, което ще следва традицията докрай – Андреа.

Андреа.

Която я мразеше, която я обвиняваше за края на нашата връзка, която казваше на всеки пожелал да я изслуша, че Атина е допуснала да бъде обхваната от егоизма и суетата и накрая е съсипала нещо, създадено с толкова много усилия.

Тя стана и взе чантата си. Още беше Агия София.

– Виждам твоята аура. Тя е излекувана от безсмисленото страдание.
 – Очевидно знаеш, че Андреа не те харесва.
 – Разбира се, че знам. Почти половин час си говорихме за любовта, нали? Харесването няма нищо общо с това.

Андреа е напълно способна да продължи нашето дело. Има повече опит и повече харизма от мен. Знае грешките ми и разбира, че трябва да е благоразумна в известна степен, защото времето, когато звярът на мракобесието агонизира, ще бъде време на конфликти. Андреа може да ме мрази като човек и навярно затова е успяла да развие дарбата си толкова бързо – за да докаже, че има повече възможности от мен.

Когато омразата помага на човек да израсне, тя се превръща в един от многото видове обич.

Тя взе своя диктофон, прибра го в чантата си и тръгна.

В края на седмицата съдът се произнесе. Бяха изслушани различни свидетели и Шерин Халил, известна като Атина, получи правото да продължи да се грижи за сина си.

Освен това директорът на училището на детето бе официално предупреден, че всякаква дискриминация спрямо момчето ще бъде наказвана съгласно закона.

Знаех, че няма смисъл да звъня в дома ѝ – беше оставила ключа на Андреа. Беше взела музикалната си уредба и някои дрехи, защото нямала намерение да се връща прекалено скоро.

Започнах да чакам позвъняването ѝ, за да отпразнуваме заедно победата. С всеки изминал ден любовта ми към Атина беше все по-малко извор на страдание и се превръщаше в езеро на радостта и спокойствието. Вече не се чувствах толкова самотен. На някакво място в пространството нашите души – душите на всички прокудени, които са на път да се завърнат – ликуваха, щастливи от новата среща.

Измина първата седмица. Помислих си, че се опитва да се възстанови от напрежението в последно време. След месец си помислих, че се е върнала в Ду-бай и отново е започнала работа. Обадох се в старата ѝ служба, но ми казаха, че повече не са чували за нея. Но ако съм знаел къде се намира, молеха да ѝ предам следното – вратите са отворени, много им липсва.

Реших да напиша поредица от статии за възраждането на Майката. Предизвиках някои читатели да ми изпратят обидни писма, обвиняващи ме, че „разпространявам езичество“, но статиите имаха огромен успех сред публиката.

Два месеца по-късно, тъкмо когато излизах за обяд, ми се обади

един колега от редакцията. В Хампстед било намерено тялото на Шерин Халил, Вещицата от Портобело.

Била брутално убита.

Сега, когато свалих на хартия всички изявления, ще ѝ ги предат. В момента тя вероятно се рад-хожда из националния парк „Сноудония“, както обикновено прави всеки следобед. Днес е рожденият ѝ ден, потогно датата, която родителите ѝ бяха избрали за рождена при осиновяването. Смятам да ѝ дам този ръкопис.

Виорел, който ще дойде за празника с баба си и дядо си, също е подготвил една изненада – записал е първата си песен в студиото на общи приятели и ще я изсвири по време на вечерята.

После тя ще ме попита: „Защо направи това?“

А аз ще ѝ отвърна: „Защото имах нужда да те разбера.“ През всичките тези години, в които бяхме Заедно, слушах единствено онова, което смятах за легенда. Сега знам, ге легендата е истина.

Винаги когато исках да я придружа, било на сбирките в дома ѝ всеки понеделник, било в Румъния или на срещите с приятели, тя ме молеше да не го правя. Искаше да е свободна. Полицията винаги плаши хората, казваше. Пред говек като мен дори невинните се гувствали виновни.

Два пъти бях в склада в Портобело, без тя да Знае. Също без да знае, назнагих хора, които да я па-зят, когато идва и си отива от мястото. Заловиха един говек с нож, който се оказа от някаква секта. Твърдеше, ге духовете са го накарали да вземе малко от кръвта на Вещицата от Портобело, в която се е превъплътвила Майката, за да я използва по време на определени ритуали. Нямам намерение да я убива, а само да напои с кръвта ѝ една кърпа. Разследването доказа, ге наистина не е имало опит за убийство. Но въпреки това говекът бе арестуван и полуги шест месеца затвор.

Идеята да я „убия“ за пред света не беше моя. Атина искаше да изчезне и ме попита възможно ли е. Обясних и, ге ако съдът реши, ге държавата трябва да се грижи за сина ѝ, аз няма да мога да застана срещу закона. Но от мига, в който съдията се произнесе в нейна полза, бяхме свободни да изпълним плана ѝ.

Атина съвсем ясно осъзнаваше, ге щом срещите в склада стават толкова популярни на местна пог-ва, мисията ѝ винаги ще бъде спъвана. Нямахме никакъв смисъл да върви пред тълпата и да заявява, ге не е

никаква кралица, вещица или божествено проявление. Хората са избрали да следват силните и да дават власт на когото те решат. А това беше против всичко, което изповядваше – свободата на избора, на преклонението пред самия хляб, на съ-буждането на лигните заложби, без водаги и пастири.

Също така нямаше смисъл и да изцва. Хората цяха да го изтълкуват като оттегляне в пустинята, като възнасяне в небесата, като пътуване за среща с тайните тибетски учители, които Живеят в Хималаите. Вегно цяха да огакват нейното завръщане. Легендите около нея цяха да се множат и вероятно щеше да се създаде култ към лигността ѝ. Признаците се появиха, щом тя престана да ходи в Портобело. Информаторите ми казваха, че противно на онова, което смятаха всички, култът Застрашително расте. Запогнали да се създават подобни групи. Появили се „наследници“ на Агия София. Снимката на Атина била публикувана във вестниците – с детето на ръце. Продавали я тайно, показвали я като мътеница, жертва на нетърпимостта. Окултисти запогнали да говорят за „Ордена на Атина“, където – след заплащането на някаква сума и след известно време – се осъществявала среща с основателката.

Следователно оставаше единствено „смъртта“. Но при съвсем нормални обстоятелства, като обикновен говек, чийто край настъпва в ръцете на убиец от големия град. Това ни задължаваше да вземем редица предпазни мерки:

а) Престъплението не биваше да се свързва с мъ-генигество по религиозни пригини, защото ситуацията, която се опитвахме да избегнем, щеше да се влоши.

б) Жертвата не биваше да бъде разпозната.

в) Убиецът не биваше да бъде заловен.

г) Трябваше ни труп.

В град като Лондон всеки ден има убити, обезобразени, обгорени, но обикновено залавяме престъпника. Така че се наложи да гакаме близо два месеца до слугката в Хампстед. Дори в този слугай ние успяхме да открием убиеца, но топ беше мъртъв. Заминал за Португалия и се самоубил с изстрел в устата. Възмездие то бе полугено. Трябваше ми сапо малко съдействие от страна на най-близки приятели. Вършим си услуги, те понякога ме молят за неща, които не са съвсем редни, но щом никой важен Закон не е нарушен, съществува, да регем, известна гъвкавост при тълкуването.

И тогто това направихме. Щом трупът бе открит, аз и един мой

дългогодишен приятел бяхме определени да следим слугая. Почти едновременно полугихме известието, че португалската полиция е намерила в Гимарайш тялото на самоубиец. Имало бележка, в която си признавал за убийството. Описвал и подробностите, които отговаряха на нашия слугай. Също така давал указания как да се разпоредят с наследството му – да го раздадат на разни благотворителни институции. Оказа се убийство от страст. В края на краищата много гесто любовта свършва по този начин.

В оставената бележка убиецът казвал още, че е довел жената от бивша република на Съветския съюз и е направил всичко възможно да ѝ помогне. Бил готов да се ожени за нея, за да полуги тя английско гражданство. Но накрая открил едно нейно писмо, адресирано до някакъв герлинец. Той я бил поканил да прекара няколко дни в неговия замък.

В писмото пишела колко много желае да замине и веднага да ѝ прати самолетен билетна да лгогат да се видят гас по-скоро. Били се срещнали в някакво английско кафене. Разменили си само две писма, нищо повеге.

Пред нас беше свършената ситуация.

Приятелят ми малко се колебаеше. Никой не обига да ита неразрешен слугап в досието си, но аз казах, че ще поета вината, и той се съгласи.

Отидох на тястото, където се налхираше Атина – една прекрасна къща в Оксфорд. Със спринцовка ѝ взех талко кръв. Отрязах кигури от косата ѝ, леко обгорих костите, но без да ги изгарят напълно. Върнах се на тествопрестъплението и пръснах „доказателствата“. Понеже знаех, че ДНК анализът е невъзтожен, тъй като никой не познава истинските ѝ родители, ти оставаше единствено да скръстя ръце и да се надяват новината да не срещне широк отзвук в пресата.

Появиха се журналисти. Разказах ит за самоубийството на извършителя, като спотенах сато страната и не утогних града. Казах, че не е открит никакъв тотив за престъплението, но хипотезите За оттъщение или някакви религиозни подбуди са напълно отхвърлени. По мое тнение (в края на краищата полицаите итат право да грешат) Жертвата е била изнасилена. И тъй като вероятно е разпознала извършителя, накрая е била убита и обезобразена.

Ако гертанецът отново е писал, навярно са връщали пистата ту с обознагението „полугателят не е открит“. Снитката на Атина се бе появявала сато веднъж във вестниците – по врете на първия сблъсък в Портобело. Следователно вероятността някой да я разпознае беше

тинитална. Освен тен сато трита души знаят за слугилото се – нейните родители и нейният син. Всигки ние присъствахте на „погребението“ на останките ѝ. На гроба ита тога с нейното ите.

Детето посещава тайка си всяка събота и неделя. Справя се блестящо в училище.

Разбира се, един ден на Атина тоже да ѝ отръзне този Живот в изолация и да реши да се върне в Лондон. Но паметта на хората е съвсем къса и освен най-близките и приятели никой друг няма да се сети за нея. През това време Андреа ще е катализаторът и, гестно да си кажем, тя има повече данни да продължи въпросната мисия. Освен ге притежава необходимите кагества, тя е актриса и знае как да се оправя с публиката.

Чух, ге популярността ѝзнагително се е разраснала, без да привлига излишно вниманието. Разбрах за хора на ключови позиции в обществото, които поддържат връзка с нея, и когато стане необходимо, когато дейността придобие по-масов характер, накрая ще ликвидират изцяло двулигето на разни свещеници като Иън Бък.

А Атина тъкмо това желае. Не лична слава, както мнозина стятаха (вклогително и Андреа), а просто мисията да бъде изпълнена.

В нагалото на тоето разследване, отразено в този ръкопис, смятах, ге пресъздавам живота ѝ, за да разбере тя колко стела и важназа другите е била. Но с напредването на разговорите съзирах и своята скрита страна – въпреки ге тного не вярвам в такива неща. И стигнах до извода, ге основната пригина За този огротен труд, който положих, е да разбере Защо Атина те обига, при положение ге сте толкова разлигни и не споделяте един и същ тироглед.

Потня, когато я целунах за първи път. Бяхте в един бар на гара „Виктория“. Тя работеше в банка, а аз веге бях детектив в Скотланд Ярд. След няколко среци тя ме покани да танцуват в дота на хазяина ѝ. Не приех – не подхожда на стила ти.

Но втесто да се ядоса, тя отвърна, ге уважава решението ти. Като препрогитат изявленията на приятелите ѝ, наистина се гувстват горд. Атина тай не зачитала ничие чуждо тнение.

Месеци по-късно, преди да замине за Дубай, аз и казах, ге я обигат. Тя ти отвърна, ге изпитва същото към тен. Въпреки ге, добави, трябва да се наугит да понасяте дълги периоди на раздяля. Дватата ще работит в разлигни страни, но истинската любов ще устои на разстоянието.

Това беше единственият път, когато си позволих да я попитат

защо те обича.

Тя отвърна: „Не знам и изобищо не те интересува.“

Сега, когато приключват работата си по всички тези страници, стятат, ге открих отговора на въпроса в разговора ѝ с журналиста.

Любовта е.

25.02.2006 г., 19:47 г.

Редакцията на ръкописа е завършена в деня на свети Експедито, 2006 г.

КРАЙ

© 2006 Паулу Коелю

Paulo Coelho
A bruxa de Portobello, 2006

Сканиране, разпознаване и редакция: рах7843, 2007

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/5463>]